ACTA UNIVERSITATIS UPSALIENSIS
Studia Iranica Upsaliensia
37

Tavlan

En antologi med persiska noveller skrivna efter revolutionen i Iran 1979

Forogh Hashabeiky (red.)

UPPSALA
UNIVERSITET

ABSTRACT
Hashabeiky, F. 2020. Tavlan. En antologi med persiska noveller skrivna efter revolutionen i Iran 1979. Acta Universitatis Upsaliensis. *Studia Iranica Upsaliensia* 37. 206 sid. Uppsala. ISBN 978-91-513-0751-0.

Revolutionen i Iran 1979 har utan tvekan varit den mest omvälvande händelsen i Irans moderna historia. Det vore ingen överdrift att sammanfatta det postrevolutionära Iran som en tid präglad av kaos, kris, trauma och djupa själsliga sår. Aldrig någonsin i Irans moderna historia har behovet av att berätta och återberätta varit så stort. Det kanske mest utmärkande för den persiska litteraturen efter revolutionen är dess gränsöverskridande karaktär, både geografiskt och innehållsmässigt. Den skrivs och publiceras parallellt både i och utanför Iran, och under helt olika sociala och politiska omständigheter. Antologin *Tavlan* är ett försök att fånga en skönlitterär bild av Iran efter revolutionen och samtidigt presentera några av de litterära strömningarna inom samtida persisk litteratur. Den innehåller tretton noggrant utvalda noveller skrivna efter revolutionen i Iran 1979. Av dessa noveller är nio skrivna och publicerade i Iran av iranska författare, en är skriven och publicerad i Iran av en afghansk exilförfattare, tre är skrivna och publicerade utanför Iran. Ambitionen har varit att inkludera ett så brett och så representativt spektrum av berättarstilar, motiv och teman som möjligt.

Nyckelord: Antologi, den iranska revolutionen, postrevolutionär persisk litteratur, persiska noveller i Iran, persiska noveller i exil.

Forogh Hashabeiky, Department of Linguistics and Philology, Box 635, Uppsala University, SE-751 26 Uppsala, Sweden.

© AUU, respektive författare och översättare 2020

Omslagsbild: © Pixabay

ISSN 1100-326X
ISBN 978-91-513-0751-0
http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:uu:diva-392968

Distributor: Uppsala University Library, Box 510, SE-751 20 Uppsala, Sweden
www.uu.se, acta@ub.uu.se

Tryckt i Sverige av DanagårdLiTHO AB, Ödeshög 2020

Innehåll

Förord 7
Introduktion 9
Hålan 21
Jag är er sons mördare 31
Blankvapnet 39
Korsordet 63
Uttåget 77
Herr Davoudis triviala tankar 93
Landsvägen 101
Några centimeter ner i jorden 109
Spindeln 115
Du vars hemland inte är här 133
Vad är lycka? 161
Buddhan på restaurang Virvelvinden 169
Några tillförlitliga skildringar av skärselden 175
Författarpresentationer 191
Översättarpresentationer 197
Bibliografi 201
Tillstånd 205

Förord

Denna antologi är resultatet av ett intensivt lagarbete och några av mina medarbetares extra insatser. Jag hittar inte ord att tacka Nils Wiklund och Kenneth von Zeipel som gång på gång läste alla översättningar, särskilt mina egna, och kom med ovärderliga förbättringsförslag. Utan dem hade denna antologi inte kommit i hamn. Mitt andra stora tack går till Alexander Nilsson som också läste alla översättningar mycket noggrant och bidrog med mycket värdefulla förbättringsförslag.

Jag vill tacka Behrooz Sheyda inte bara för all hjälp och allt stöd under hela projektet, utan också för allt vad jag har lärt mig av honom om modern persisk litteratur. Utan hans vägledning hade jag knappast kunnat ägna mig åt modern persisk litteratur!

Jag vill också tacka Acta Universitatis Upsaliensis redaktionskommitté som bidragit med publiceringsstöd.

Ett stort tack ska också gå till Bo Bergstrand, Maria Bergstrand och Atti Brinkmann som korrekturläst en tidigare version av manuset.

Introduktion

Revolutionen i Iran år 1979 har utan tvekan varit den mest omvälvande händelsen i Irans moderna historia. Islamiseringen och införandet av sharialagar, det åttaåriga Iran–Irak-kriget, förföljelsen och elimineringen av oliktänkande iranier både i Iran och utomlands, kvinnoförtrycket, och en omfattande emigration utan like i Irans historia är bara ett fåtal exempel på det som har präglat det iranska samhället efter revolutionen. Det vore ingen överdrift att sammanfatta det postrevolutionära Iran som en tid präglad av kaos, kris, trauma och djupa själsliga sår. Aldrig någonsin i Irans moderna historia har behovet av att berätta och återberätta varit så stort. Den postrevolutionära persiska litteraturen, speciellt persiska noveller och romaner, bör därför ses som det postrevolutionära Irans försök att bearbeta de djupa sår som åsamkats nationen.

Det kanske mest utmärkande för denna litteratur är dess gränsöverskridande karaktär, både geografiskt och innehållsmässigt. Den skrivs och publiceras parallellt både i och utanför Iran, under helt olika sociala och politiska omständigheter. Medan litteraturen i Iran endast kan röra sig inom ramen för censurens tillåtna gränser har persisk litteratur utanför Iran författats utan begränsningar. Idag kan man inte längre tala om samtida persisk litteratur utan att beakta denna exillitteratur, inte bara på grund av dess omfång utan också på grund av de förbjudna och tabubelagda motiv och teman den berör. Ett annat utmärkande kapitel i persisk litteratur efter revolutionen är exillitteraturen av afghaner och om afghaner i Iran. Samtidigt som iranierna själva tvingades fly för att komma undan krig och förföljelser i Iran, tvingades miljontals afghaner av

samma anledningar att ta sig till Iran och där lägga grunden för afghansk exillitteratur i Iran.

Ändå har modern persisk litteratur i västerländska akademiska och litterära kretsar fortsatt att överskuggas av den klassiska persiska litteraturen – i synnerhet den klassiska poesin. De enstaka antologier på andra språk som fokuserat på modern persisk litteratur har i regel varit tillägnade persisk poesi eller en viss prosaförfattares verk från tiden före revolutionen.

Det finns ett fåtal antologier som berör persisk skönlitterär prosa efter revolutionen, bland annat *Strange Times My Dear: The Pen Anthology* (2005) och *Stories from Iran: A Chicago Anthology* (1991). *Strange Times My Dear: The Pen Anthology of Contemporary Iranian Literature* består av två delar, där del I är tillägnad prosa, noveller och utdrag ur romaner, och del II poesi. *Stories from Iran: A Chicago Anthology* fokuserar däremot bara noveller men den täcker tiden både före och efter revolutionen under perioden 1921–1991. Det har också kommit ut ett antal antologier med persiska noveller efter revolutionen men skrivna enbart av kvinnliga författare, t.ex. *The Shipwrecked: Contemporary Stories by Women from Iran (2014)* och *In a Voice of Their Own: A Collection of Stories Written by Iranian Women since the Revolution in 1979* (1996).

På svenska finns det endast tre hela samlingsverk med modern persisk skönlitterär prosa: *Getingboet och nitton andra noveller från Iran* (1983) och *Suleimans flykt och andra noveller från Iran* (1988) som båda innehåller noveller skrivna före revolutionen samt *Iran berättar: Dans på slak lina* (2004) som innehåller elva noveller och utdrag ur romaner som till största delen är skrivna efter revolutionen.[1]

Antologin *Tavlan* är ett försök att fånga en skönlitterär bild av Iran efter revolutionen och samtidigt presentera några av de litterära strömningarna inom samtida persisk litteratur. Den

[1] Det har också publicerats ett fåtal samtida persiska romaner, fängelsememoarer och diktsamlingar i svensk översättning.

innehåller tretton noggrant utvalda noveller skrivna efter revolutionen 1979. Av dessa noveller är nio skrivna och publicerade i Iran av iranska författare, en är skriven och publicerad i Iran av en afghansk exilförfattare, tre är skrivna och publicerade utanför Iran. Ambitionen har varit att inkludera ett så brett och så representativt spektrum av berättarstilar, motiv och teman som möjligt.

Hålan av Qazi Rabihavi utspelar sig under Iran–Irak-kriget och handlar om en ung mans strävan att bli sedd, men med livet som insats. Novellen publicerades första gången i novellsamlingen *Hasht dāstān* (Åtta noveller, 1984) skrivna av åtta unga lovande författare på initiativ av Houshang Golshiri.[2]

Jag är er sons mördare av Ahmad Dehqan är en annan novell i denna antologi som berör Iran–Irak-kriget. Novellen är hämtad ur en novellsamling med samma titel som har översatts till engelska som ”Vital Killing”. Den handlar om en soldats samvetskval och skuldkänslor efter att under en viktig trupprörelse i kriget ha tvingats döda sin svårt skadade kamrat för att därigenom kunna rädda andra soldaters liv.

Blankvapnet av Ali Erfan utspelar sig i Paris och handlar om en man som av Islamiska republikens dödspatruller i Paris tvingas att medverka i mordet på en oliktänkande, vilket var Islamiska republikens sätt att handskas med medlemmar i oppositionen, särskilt under 1980- och 1990-talet.[3]

Korsordet av Nahid Tabatabai utspelar sig i Teheran och handlar om en något äldre och osäker pensionär som lider av svartsjuka. Han stoltserar med sina triviala framgångar i vardagens bestyr, och frun spelar med i hans spel bara för att hon tycker synd om honom. Novellen publicerades första gången 1997.

---

[2] Novellen möttes av stark kritik från etablissemanget som höll kriget som heligt och inte kunde tåla någon som helst kritik av kriget.

[3] Bland Islamiska republikens mycket uppmärksammade terrorattentat mot oppositionen kan nämnas Mykonosattentatet 1992 mot flera iransk-kurdiska oppositionella ledare i Tyskland.
Se https://sv.wikipedia.org/wiki/Mykonosattentat, 2019-07-31.

Uttåget av Dariush Kargar utspelar sig i Turkiet och handlar om en ung man på flykt undan Islamiska republikens våg av arresteringar och avrättningar under 1980-talet. Efter att ha ”smugglats” till Turkiet väntar han på att återigen smugglas till det för honom okända landet Sverige.

Herr Davoudis triviala tankar av Hossein Nushazar utspelar sig i Tyskland och handlar om en medelålders mans liv som flykting i Tyskland. Han har förlorat nästan allt det som en gång i tiden formade och definierade hans identitet. Nu känner han sig utarmad och marginaliserad, även i sitt privatliv.

Landsvägen av Ali Khodayi utspelar sig i norra Iran. Den handlar om en något äldre ensam och övergiven kvinna som längtar efter lite kärlek och närhet i ett samhälle som närmast verkar dödförklara kvinnor i hennes ålder. Novellen publicerades första gången 1991.

Några centimeter ner i jorden av Mahsa Mohebbali återspeglar det växande sökandet efter en alternativ andlighet i det iranska samhället efter det officiella andlighetsprojektets misslyckande. Detta har ibland resulterat i sektliknande grupperingar med en karismatisk man i centrum och unga hängivna kvinnor runtom honom.[4]

Spindeln av Siamak Golshiri utspelar sig i storstaden Teheran och handlar om ett par som är fångat i ett kaotiskt äktenskap. Paret tillhör den urbana medelklassen i Iran som utan tvivel är de som har drabbats värst efter revolutionen och som pendlar mellan modernitet och traditionella normer. Det är just denna samhällsklass som är i centrum för Siamak Golshiris romaner och noveller.

Du vars hemland inte är här av Mohammad Asef Soltanzadeh handlar om afghanska flyktingars liv i Iran. För att kunna försörja sig som afghansk flykting utan arbetstillstånd, tvingas en man att betala stora summor för ett förfalskat

[4] Detta fenomen i dagens Iran brukar jämföras med spridningen av den sufiska tolkningen av islam efter den mongoliska invasionen av Persien då människorna i mötet med den gränslösa grymheten valde att ägna sig åt en inre erfarenhet av sanningen.

iranskt födelsebevis och förlorar därmed den sista smulan av sin identitet. Novellen är hämtad ur en novellsamling med samma titel.

Vad är lycka? av Mohammad Reza Goudarzi handlar om ett samhälle vid randen av en avgrund medan staten och de statliga medierna försöker blunda för det och måla upp samhället som paradiset på jorden.

Buddhan på restaurang Virvelvinden av Hamed Habibi är ytterligare en novell i denna antologi som återspeglar sökandet efter en alternativ andlighet och ifrågasättandet av att det bara ska finnas en sanning.

Några tillförlitliga skildringar av skärselden av Mostafa Mastour utspelar sig i storstaden Teheran och handlar om en mans sökande efter lyckan i kärleken till en kvinna. Han kommer dock till den omskakande insikten att varje kvinna är som en kvist från det heliga trädet i paradiset, och att lyckan, och inte bara ett stycke av den, är att antingen ha alla dessa gröna kvistar eller ingen av dem.

Jag har valt att inte ta med noveller av författare som tidigare representerats i samlingar på svenska. Introduktionen, de biografiska noterna, bibliografin och fotnoterna riktar sig till studenter som är intresserade av att fortsätta studera samtida persisk litteratur och till alla andra som är intresserade av utomeuropeisk litteratur. Denna antologi hoppas kunna väcka nyfikenheten på det samtida Iran och den samtida persiska berättarkonsten hos svenska läsare.

Bakgrund

Berättarkonsten har en lång historia inom persisk litteratur och kan spåras så långt tillbaka som till *Derakht-e āsurik* (Det babyloniska trädet)[5] från arsakidernas tid (247 f.Kr.–226 e.Kr.) Att utnyttja sagor, berättelser, anekdoter, fabler och allegorier i moraliskt, didaktiskt och underhållande syfte har varit en

[5] En berättelse på vers utformad som en ordstrid mellan en get och en dadelpalm.

tradition i den iranska kultursfären både före och efter islams intåg. Ebn-e Nadim går så långt som att hävda att det redan under akemeniderna fanns en tradition av att dikta berättelser, skriva ned dem och till och med att samla och förvara dem.[6] Men i själva verket var det först under den sasanidiske kungen Khosrow I, känd som Anushirvan den rättvise, (531–579) som man började skriva ned berättelser av persiskt ursprung och att översätta berättelser av indiskt ursprung till medelpersiska. De flesta av dessa samlingar var sagocykler och fabelsamlingar. Den viktigaste bevarade sagocykeln på medelpersiska är *Hezār afsān* (Tusen berättelser) som utgör kärnan i den arabiska *Tusen och en natt.* Bland andra sagocykler som översattes till medelpersiska kan nämnas *Sindbad-nāme* (Boken om Sindbad sjöfararen), *Belavhar och Budhāsaf* (som berättar om Buddhas liv), *Tuti-nāme* (Boken om papegojan), *Eskandar-nāme* (Boken om Alexander). Ett exempel på en fabelsamling som under sasaniderna översattes från sanskrit till medelpersiska är den som är känd som *Kalila va Dimna.* Den översattes sedan från medelpersiska till arabiska av Ebn-e Moqaffa (ca 720–756). Tyvärr har den medelpersiska versionen gått förlorad. Den nuvarande nypersiska verionen är en översättning av Ebn-e Moqaffas arabiska *Kalila va Dimna* som Abu al-Moali Nasrollah Monshi utförde på 1100-talet (Arberry 1967, 165–85; Blois 2009, 334–42; Tafazzoli 1997, 296–304).

Efter sasaniderna fortsatte utvecklingen och ett flertal liknande sagocykler och fabelsamlingar översattes och sammanställdes på det nypersiska språket, bland annat *Dārāb-nāme* (Boken om Darab), *Bakhtyār-nāme* (Boken om Bakhtyar), *Firuz-nāme* (Boken om Firuz), *Marzbān-nāme* (Boken om Marzban), *Qābus-nāme* (Boken om Qabus) och *Samak-e Ayyār* (Samak, den vandrande riddaren). (Arberry 1958, 164–85; Tafazzoli 1997, 307).

Den äldsta och mest omfattande samlingen med berättelser på nypersiska från den postislamiska tiden är *Javāmeʿ al-*

[6] Se *Al-fehrest*, persisk översättning (2002, 539–41).

hekāyāt va lavāmeʿ al-revāyāt som innehåller 2113 berättelser och är sammanställd av Sadid al-Din Mohammad Awfi (1171–1242). Detta samlingsverk kan räknas som en av de äldsta antologierna på nypersiska. Liksom flera av sina efterföljare innehåller denna samling en hel mängd historisk såväl som kulturell, social och antropologisk information om den tidsperiod då den samlades (Kargar 2008).

Awfis tradition fortsätter fram till 1800-talet och resulterar i ett stort antal sagosamlingar främst under titeln *Jāmeʿ al-hekāyāt* men ibland också under titlar som *Jāmeʿ al-masāel*, *Jāmeʿ at-takāyāt* och *Majmaʿ al-hekāyāt*. Den äldsta bevarade handskriften av *Jāmeʿ al-hekāyāt* är från 1300-talet och den senaste är från 1800-talet. Variationerna mellan handskrifter av dessa samlingar är så stor att man sällan träffar på två handskrifter innehållande samma antal berättelser eller ens samma berättelser (Kargar 2012).

Trots berättarprosans långa historia i persisk litteratur erkändes den inte som en självständig litterär genre, utan användes i första hand i didaktiskt och moraliskt syfte. De finaste berättelserna i persisk litteratur fortsatte att diktas på vers, t.ex. Gorganis *Vis o Rāmin*, berättelserna i Ferdowsis *Shāh-nāme* (Kungaboken), Nezamis *Haft peykar* (Sju porträtt/Sju skönheter) och *Khosrow o Shirin*, Attars *Manteq al-tayr* (Fågelkonferensen), och berättelserna i Rumis *Masnavi-ye Manavi* (Sepanlou 1989, 8). Berättarprosan fortsatte sin försiktiga utveckling vid sidan om dessa berättelser på vers och i traditionella antologier fram till Saadis tid på 1200-talet, speciellt Saadis *Golestān*.[7] Anekdoterna i *Golestān* liksom berättelserna i *Javāmeʿ al-hekāyāt va lavāmeʿ al-revāyāt* gör läsaren bekant med den tidens sociala och kulturella kontext och människornas idévärld och tänkande. Men det som ger Saadis *Golestān* en säregen ställning är anekdoternas kompakta men samtidigt innehållsrika struktur[8] samt Saadis

[7] *Golestān* har översatts till svenska av Lilian Ebadi Lindqvist (2003).

[8] Mir Abedini (2011, 17–18) anser att vissa av de korta anekdoterna i Saadis *Golestān* liknar short short stories inom den västerländska litteraturen.

noggranna behandling av språket där han på ett skickligt sätt kombinerar det högtidliga språket med det vardagliga och skapar en vacker, melodisk och solid prosastil. Enligt allmän konsensus bland iranska litteraturkritiker har Saadis *Golestān* haft stor betydelse för den moderna persiska berättarkonsten. Saʿdis sätt att behandla språket sägs ha inspirerat många av det persiska språkets stora novell- och romanförfattare så som Houshang Golshiri, Ebrahim Golestan, Sadeq Chubak och Jalal Al-e Ahmad (ibid.; Mir Abedini 2010, 19).

Efter Saadi genomgår den persiska skönlitterära prosan en period av stagnation som varar ända till 1800-talet. Under den andra hälften av 1800-talet börjar modernitetens vindar blåsa i Turkiet, Egypten och Iran. Det är först då och på tröskeln till den konstitutionella revolutionen i Iran (1906–11) som vi kan skönja en litterär rörelse där skönlitterär prosa börjar uppskattas som en slagfärdig konstform (Sepanlou 1989, 8–9). Den iranska intelligentian sätter igång med att skriva längre socialt engagerade berättelser, som senare lägger grunden för den moderna persiska romanen. Som exempel kan *Siyāhat-nāme-ye Ebrāhim Beyg* (Ebrahim Beygs reseberättelse) av Zeyn al-Abedin Maraghei och *Ketāb-e Ahmad* (Boken om Ahmad) av Talebof Tabrizi nämnas. De första socialt engagerade korta berättelserna i modern tid var *Charand parand* (Struntprat) skrivna av Ali Akbar Dehkhoda (1880–1956) som under åren 1907–8 publicerades i tidningen *Sur-e Esrāfil* (Esrafils basun). Berättelserna var satiriska och skrivna på ett enkelt vardagligt språk.[9] Huruvida *Charand parand* kan räknas som de första persiska novellerna ur ett litterärt perspektiv finns det olika åsikter om.

År 1921 publicerade Mohammad Ali Jamalzadeh (1892–1997) sin bok *Yeki bud yeki nabud*[10] (Det var en gång) som

[9] Det är först år 1951 som dessa berättelser publiceras i form av en samling med titeln *Charand parand*.
[10] Titeln har registrerats som både *Yeki bud yeki nabud* och *Yeki bud o yeki nabud.*

innehöll ett förord och sex satiriska noveller.[11] Det är först med Jamalzadehs bok som den konstitutionella revolutionens prosa övergår till det som kan räknas som modern persisk skönlitterär prosa. Jamalzadehs bok var banbrytande både vad gäller förordet och novellerna. Förordet med nyckelfrasen ”litterär demokrati” anses av forskare och litteraturkritiker som ett litterärt manifest för modern persisk skönlitterär prosa (Payande 2010a, 90).[12] I förordet, uppmanar Jamalzadeh iranska författare att ta avstånd från den invecklade stilen i elitlitteraturen och fokusera på den demokratiska potentialen och den kommunikativa kraften i det enkla vardagliga språket. Han uppmanar också författare att satsa på skönlitterär prosa, som enligt honom har en större potential än poesi att låta olika samhällsgrupper komma till tals (Jamalzadeh 1921). Hans noveller anses vara inledningen till modern novellskrivning på persiska, då det är först i Jamalzadehs noveller som de fyra kännetecknande elementen i modernt realistiskt berättande, dvs. tid, plats, språk samt orsak och verkan hamnar i fokus.[13] I Jamalzadehs noveller lämnar karikatyrerna i Dehkhodas berättelser plats för karaktärer, även om de i jämförelse med karaktärerna hos nästa generations novellförfattare snarast är att betrakta som karikatyrer (Baraheni 1989, 550).

Jamalzadeh var pionjär när det gällde att låta det vardagliga språket, de vanliga människorna och samhällstyperna hitta sin väg in i litteraturen. I dessa avseenden anses *Yeki bud yeki nabud* innebära realismens intåg i persisk litteratur. Vissa forskare anser dock att Jamalzadehs försök att tillämpa den europeiska berättartekniken i sina noveller inte alltid har varit så lyckat. Hans överdrivna fokus på idiomatiska uttryck har ibland förvandlat hans noveller till en samling idiomatiska

---

[11] Novellsamlingen har översatts till flera språk bland annat till engelska av Heshmat Moyyad and Paul Sprachman (1985) och till svenska av Nils Wiklund (2016).

[12] Se även: http://www.iranicaonline.org/articles/yeki-bud-yeki-nabud, 2019-07-31.

[13] För en utförlig redogörelse av realismen i persiska noveller se Payande (2010a, 26–106).

uttryck och ordspråk. Det mindre fokus han lägger på strukturen har gjort att hans noveller befinner sig någonstans på gränsen mellan den konstitutionella revolutionens prosa och den moderna prosan. Med andra ord skulle han kunna räknas som den siste bland den konstitutionella revolutionens prosaförfattare snarare än den förste bland de moderna prosaförfattarna. (Mir Abedini 1987, 144–45; 2011, 47 och Sepanlou 1989, 9–10).

Den moderna novellskrivningen på persiska börjar på allvar med Sadeq Hedayat (1903–1951). Bland de viktigaste faktorerna som bidrog till novell- och romanskrivning i Iran var urbaniseringen, medelklassens uppkomst och utveckling under Reza Shah (1878–1944),[14] studenter som i allt större omfattning skickades utomlands, en närmare kontakt med västvärlden, bekantskap med den moderna europeiska litteraturen och översättningar av europeiska författare så som Fjodor Dostojevskij, Edgar Allan Poe, Anton Tjechov och Guy de Maupassant. Det är med Hedayat som novellens solida struktur kommer i fokus. Man kan utan tvekan hävda att Hedayat med sina novellsamlingar *Zende be gur* (Levande begravd 1930), *Se qatre khun* (Tre droppar blod 1932), *Sāye rowshan* (Klärobskyr 1933) och *Sag-e velgard* (Den herrelösa hunden 1942) haft en avgörande roll för den persiska novellens utveckling. Som den moderna persiska novellens fäder kan räknas Hedayat tillsammans med Alavi (1904–1997) med novellsamlingen *Chamedān* (Resväskan 1934) och Sadeq Chubak (1916–1998) med novellsamlingarna *Kheymeshab bāzi* (Dockteater 1945), *Antar-i ke lutiash morde bud* (Den döde gycklarens apa 1949), och *Cherāgh-e ākhar* (Den sista allmosan 1965). Det skulle krävas ett mycket större utrymme för att kunna presentera det persiska språkets alla framstående novellförfattare före revolutionen. Här följer bara några exempel på de novellförfattare och novellsamlingar som har lämnat ett avtryck på den moderna persiska novellens utveckling:

[14] Grundaren av Pahlavidynastin i Iran.

Jalal Al-e Ahmad med novellsamlingen *Did o bāzdid* (Nyårsbesöken 1966), Ebrahim Golestan med novellsamlingen *Āzar, māh-e ākhar-e pāyiz* (Āzar, höstens sista månad 1968), Simin Daneshvar med novellsamlingen *Shahr-i chon behesht* (En stad som paradiset 1961), Bahram Sadeqi med novellsamlingen *Sangar va qomqomehā-ye khāli* (Dikena och de tomma termosarna 1963), Jamal Mir Sadeqi med novellsamlingen *Mosāferhā-ye shab* (Nattens resenärer 1962), Gholam Hossein Saedi med novellsamlingen *Shabneshini-ye bā shokuh* (Den glamorösa festen 1960), Mahshid Amirshahi med novellsamlingen *Kuche-ye bonbast* (Återvändsgränden 1966), Ahmad Mahmoud med novellsamlingen *Pesarak-e bumi* (Infödingen 1971) och Houshang Golshiri med novellsamlingen *Mesl-e hamishe* (Som vanligt 1968).[15]

Den persiska novellen efter revolutionen 1979 är en annan historia både vad gäller kvalitet och omfång, och fältet är fortfarande ganska outforskat. Mycket schematiskt kan man dock dela in persisk litteratur, däribland persiska noveller, i olika kategorier utifrån tema eller litterär skola.

Behrooz Sheyda delar t.ex. in den persiska skönlitterära prosan efter den konstitionella revolutionen i fem kategorier utifrån den dominerande diskursen som har utformat dem: 1) den nationalistiska diskursen baserad på den förislamiska kulturen; 2) den socialistiska diskursen; 3) modernitetsdiskursen; 4) den despotiska moderniseringens diskurs; 5) den islamiska diskursen (Sheyda 2016, 43–44). Han nämner även *Tystnadens diskurs* och *Diskursernas tystnad* vid sidan av dessa fem diskurser. Med *Tystnadens diskurs* syftar han på att litteraturen i Iran efter den konstitutionella revolutionen – med undantag för korta perioder då det politiska etablisemanget inte haft total kontroll – alltid fått röra sig endast inom de tillåtna gränserna. Vissa ämnen har man aldrig kunnat ta upp

[15] Några noveller av vissa av de här författarna finns i svensk översättning i novellsamlingarna *Iran berättar: Dans på slak lina* (2004), *Suleimans flykt och andra noveller från Iran* (1988) och G*etingboet och nitton andra noveller från Iran* (1983).

och vissa ämnen har man fått beröra endast inom de ramar som makthavarna bestämt. *Diskursernas tystnad* visar sig antingen i form av en kritik av hur alla de ovannämnda fem diskurserna tillämpats i den iranska kontexten eller i form av ett total avvisande av varje typ av metanarrativ, ett slags postmodernism (Sheyda 2014). *Diskursernas tystnad* är ett påtagligt kännetecken för persisk litteratur efter revolutionen och kan skönjas i flertalet av novellerna i denna antologi.

Hossein Payande (2010a; 2010b; 2011) å andra sidan delar in persiska noveller i fyra kategorier utifrån fyra litterära skolor: den realistiska, den naturalistiska, den modernistiska och den postmodernistiska. Han börjar varje kapitel med att beskriva de kännetecknande elementen för varje skola. Genom närläsning av ett antal noveller skrivna före och efter revolutionen placerar han dem i den ena eller den andra skolan eller i övergången från en skola till en annan utifrån dessa kännetecken. Modernistiska och postmodernistiska noveller är vanligare efter revolutionen. Exempel på dessa återfinns i denna antologi.

Forogh Hashabeiky

Hålan

Författare: Qazi Rabihavi
Översättare: Forogh Hashabeiky

Varför vet ingen om att jag har blivit martyr? Jag har ju verkligen blivit det. Jag har uppnått martyrskap och har fått möta Gud. Jag kommer att bli ett med honom.

Det var vinter. Det är fortfarande vinter. Vinter och regn. Den dagen regnade det inte. Det hade regnat oavbrutet i tre dagar. Den fjärde dagen blev det soligt. För två månader sedan.

Det var eftermiddag. Jag satt i skyttegraven. Det var där han dödade mig. Längst in i skyttegraven. Jag satt och rökte. Mitt gevär stod lutat mot väggen. Fienden var mycket långt från oss. Jag vet inte varifrån han plötsligt dök upp och överrumplade mig. När jag såg en skugga över skyttegraven, trodde jag för ett ögonblick att ett moln höll på att passera framför solen. Sedan ramlade det ner lite smågrus och då förstod jag att någon stod däruppe. Jag blev helt skräckslagen. Jag är inte någon fegis. Långsamt höjde jag huvudet. Det var han. Han siktade gevärspipan mot mig. Jag var tvungen att lägga händerna på huvudet. Först höjde jag höger arm och sedan höjde jag långsamt vänster arm. På väg upp föll cigaretten ur mina fingrars grepp. Han gav mig inte en chans – pang, pang, pang.

Det var så jag blev martyr. De andra trodde att jag hade försvunnit, eller att jag själv hade sett till att försvinna spårlöst, och det tror de fortfarande. Allesammans. Både min far och min mor, och även Zari.

Jag tänkte på dig, Zari, när han öste jord över mig.

När den första näven jord östes över mitt bröst, slutade den strilande fontänen av blod att rinna. Jord blandades med blod och täckte över blodet, och min uniform var också jordfärgad.

Jag tittade upp mot himlen. Där stod han, som ett monster, som något som dyker upp i ens mardrömmar. Hans kängor var leriga och bakom honom höll solen på att gå ner.

Först täckte han min överkropp. Sedan öste han jord över benen. Han stod där och stirrade på mig med sitt enda öga – ett öga på ansiktets vänstra sida och en håla full av sår på den högra. Han höjde spaden och öste jord över mitt ansikte. Sedan såg jag inget mer, utom mörkret ...

Det blåste.

Sedan var jag helt ensam, och ingen kom för att föra in mitt namn bland martyrernas. Om, om bara någon hade gjort det, ... då hade man för min skull låtit uppföra en brudkammare[16] i vårt kvarter, en brudkammare med en mängd småspeglar och tända stearinljus. Man skulle ha hängt min bild i brudkammaren, med den friska ansiktshalvan i profil. Sedan skulle du ha kommit, stått bland alla som passerade förbi och gråtit även för min skull, precis som den dagen då du grät för Abbas …

Din svarta chador skulle ha fallit åt sidan och blottat ansiktet, och du skulle ha stått och tittat länge, blivit rödögd och en tår – det hade räckt med en enda tår – skulle ha runnit ner från ögonvrån.

O, Zari, det blåste den där vintereftermiddagen, och den där mannen som hade jämnat min grav med marken, han gick sin väg och försvann i vinden... Annars hade du fått veta att jag inte längre var den Qasem som du tidigare kände. Han, din kusin, som jobbade som springpojke i olika köpcentrum.

Vad tygrullarna var tunga! Man fick ont i axlarna. Det var som om axlarna inte tillhörde en själv, och trapporna slingrade sig.

---

[16] När en ung ogift man dör, brukar man i det kvarter han bodde uppföra en symbolisk brudkammare till hans minne under sorgedagarna. Brudkammaren är prydd med spegelbitar, lampor, stearinljus och bilder på den bortgångne.

”Sätt fart!”

”Javisst Aqa Amir.”

Fuktiga och trånga korridorer med flagnat gips. Här har vi tredje våningen, det är bara en våning kvar.

”Sätt fart, pojk!”

”Pust.”

Det är små och halvmörka rum på rad längs korridoren, och rummet mitt emot är toaletten.

”Sätt fart, pojk!”

”Det luktade skit i korridoren. Från morgon till kväll hade du, Qasem, skitlukten i näsan.”

”Sätt fart!”

Men du sa inget. Inte ens den dagen sa du något. Du sa bara ”nej”. Kommer du ihåg det, Qasem? Den dagen då Hossein, Aqa Ebrams lärling, sa att det skulle vara bra att installera en fläkt ...?

Stackars Hossein! Han var ny. Han slutade senare. Han knackade på dörren till vart och ett av de små konfektionsföretagen. Han ville samla in pengar till en fläkt. Först var det den turkiske karln som kom och sa: ”Vad då för skitlukt, var då? Han drog några djupa andetag, skakade på huvudet: Var då?!”

Sedan kom Aqa Ebram och Yusefi och drog några andetag:

”Skitlukt? ... Nej!” Och alla sa att det inte var skit som luktade, utan något annat. Och Hossein tittade på dig:

”Qasem?!”

”Nej, det är lukten av något annat.”

”Nej, det är det inte. Säkert inte!” Och han skrattade: ”Skitlukt?!”

Han sa återigen att han hade misstagit sig. Och alla grinade brett. Du skrattade också, tillsammans med dem och Hossein.

”Sätt fart, pojk!”

Men nu har allting äntligen tagit slut. Eländets bok har nått sin ände och slagits igen. Nu finns det ingenting att klaga på. Även om jag aldrig har haft några klagomål, inte på någon. Inte ens på honom som låtsades vara min far.

Säg själv, far, har jag någonsin sagt emot dig? Det blev alltid som du ville. I första början var det ju mitt fel. Jag talar om den tid då du nyligen hade gift dig med min mor. Jag kallade dig inte för far och det sårade dig. Du sa hela tiden att jag skulle göra det, och även min mor ville det, men jag förmådde mig inte till det. Jag visste ju att min far hade dött i fängelset. Jag fortsatte att kalla dig för Mash Esmail, till den dagen då du inte längre var Mash Esmail, utan min far. Kommer du ihåg det?

Ingen var hemma, det var bara du. Det var på eftermiddagen och jag hade nyss kommit hem. Det hade slutat regna. Du höll på att laga kaminen i trädgården. Jag hälsade och var på väg att gå in i rummet, då du ropade på mig. Jag vände mig om.

”Gå och hämta olja i källaren!” sa du.

Jag gick ner dit. Trappstegen var blöta. Fem höga och smala trappsteg. Jag tände lampan. Ljuset var svagt. Källaren luktade illa, som vanligt. Det luktade lik. Jag satte igång med att tappa upp olja från det stora fatet. Jag öppnade kranen och stod och väntade. Plötsligt kände jag att någon stod bakom mig och jag vände mig om. Där stod du med en smal käpp i handen.

”Vem är jag?” frågade du.

Jag drog mig bakåt och du frågade igen. Det var ju en konstig fråga. Jag tryckte ryggen mot väggen och gick bakåt. Du frågade igen. För ett ögonblick fick jag för mig att du verkligen ville veta vem du var.

”Mash Esmail”, sa jag.

Käppen höjdes och den flög genom luften och landade på min nacke. För en stund höljdes lampan som i dimma. Jag såg den med mitt enda öga. Jag böjde mig ner, och min axel skrapade mot väggen, men jag var helt tyst. Du fortsatte att slå på mina ben.

”Far! Fattar du? Jag är din far!”

Men det var du inte.

”Fattar du?” vrålade du.

”Ja! Jag fattar.”

Jag fattade, och smärtan efter slagen med käppen spred sig i alla mina ådror. Jag brast i gråt, och på det där sättet blev du

min far. De svarta ränderna satt kvar på mina vader som ett bevis på ditt faderskap, men jag visade dem inte för någon. Det var inte min stil. Jag var en fin människa, Zari. Aqa Amir var väldigt nöjd med mig. På den tiden var du också nöjd med mig, Zari.

Fredagarna var vår högtid tillsammans. Mitt öga var fortfarande friskt och min far hade inte dött. Jag tog med tuggummi till dig. Hur gamla var vi? Du gick i skolan och jag arbetade tillsammans med min far. Vårt arbete var att bära upp lera i en korg eller liknande byggnadsarbete. Men fredagarna var våra. Du tyckte om att tugga: smack, smack, smack, och jag njöt när du tuggade.

”Tugga de här gröna nu!”

Och varje fredag var det tuggummin med nya färger. Det var långt hem till er och jag önskade att jag kunde vara hos dig varje dag och ge dig allt jag hade. Du har väl inte glömt det där brokiga nylonbandet? Jag tyckte väldigt mycket om det. Det hade tagit tre veckor att få det färdigt. På dagarna gick det ju inte att knyppla. På dagarna var det arbetet med leran och korgarna som gällde.

”Sätt fart, pojk!”

Far var däruppe och bar upp lera till muraren och du följde efter honom med en mindre korg lera. Trapporna var inte färdigbyggda än. De var hala. Du var hela tiden nära att falla ner, men det gjorde du inte. Vad ljuvt det doftar, när man häller vatten på jorden, *pschhh*, och på kvällarna knypplade du, med hjälp av spole, nylon och nålar. Sedan tog du det till Zari, en fredag. Vad långt och fint bandet hade blivit! När hon fick det blev hon väldigt glad, tittade på det och vände och vred på det några gånger. Sedan virade hon en bit av bandet runt handen och sa: ”Vänd dig om!”

Du vände dig om med ryggen mot henne och ansiktet mot väggen. Små saltkorn hade pressats ur väggen, små som ett barns tårar. Sedan slog hon dig med ett slag över ryggen: ”Svisch!”

Varför gjorde hon så? Det var förstås ett skämt, en lek. Du var nämligen en häst och hon var den allra bästa ryttarflickan, men det gjorde väldigt ont på hästen. Hon slog hårt och hon skrattade. O, du ryttarflicka, den där dagen sved det på ryggen på din häst, och den där svedan blev kvar hos honom för alltid. Fram till flera år senare, då vi skildes åt.

Då i början tyckte du synd om mig. Det rann tårar ur mitt öga och min far satt i fängelse, och du trodde att det var för honom jag grät, men jag grät överhuvudtaget inte. Det var bara tårar som strömmade ner från mitt ena öga och fick det att svida. Salta tårar. Oavbrutet, i sex månader, tills min mor tog mig till sjukhuset. Även då var det vinter. Jag blev kvar där i två veckor, bland människor som var i samma situation som jag med en näve bomull och bandage istället för öga. När jag lämnade sjukhuset hade jag en djup sårfylld ögonhåla, som du var rädd för och du vände bort ansiktet. Då slutade jag att komma hem till er. Jag var femton år gammal.

Du hade rätt. Ögonhålan hade vidgat sig och fick en att må illa. Jag stirrade på den i timmar i spegeln. Senare fick jag acceptera att den fanns där och alltid skulle komma att finnas där. Inte ens min mors böner skulle kunna göra någonting åt det.

Det var lönlöst, mor. Gud gör lögnare blinda, och jag hade ljugit för dig. Jag kunde förstås inte säga sanningen, men vad lättlurad du var som trodde mig!

”På bio, så sent på natten?!” frågade du, men vi sa att det inte hade kommit någon buss och att vi hade promenerat hela vägen. Du hade förmodligen haft ögonen på dörren hela tiden och inte kunnat sova.

Vet du vilken tid jag pratar om? Vilka svåra dagar det var. Far hade fallit ner från byggnadsställningen, skadat benet och kunde inte längre arbeta! ... Det måste du säkert komma ihåg. Du kunde nog inte sova utan satt hela tiden och stirrade på dörren och väntade på att vi skulle komma hem, medan vi just då stod på en smal mur.

”Jag är rädd”, sa jag.

”Det är ingenting att vara rädd för”, sa han och tittade sig snabbt omkring: ”Ta bara radion!”

Fönstret var väldigt litet och han kunde själv inte ta sig in genom det. Det var bara en liten lucka.

”Jag är rädd.”

Men det var för sent. Jag hade redan glidit ner till bröstet.

”Ingen är hemma. Det vet jag”, sa han.

Det var ingen i rummet. Det var mörkt. Utanför syntes ett svagt ljus som en tidig morgondimma. Fars rufsiga hår syntes på andra sidan luckan, men så fort jag släppte honom med blicken, kändes det som om mattan rycktes undan fötterna på mig.

”Gå!”

Jag kände en klump i halsen.

”Gå!”

Hans blick knuffade på mig. Jag vred på huvudet och fick syn på en vit strömbrytare. Jag sprang fram och tryckte på den. Med upphetsat ansiktsuttryck och dov röst skrek han: ”Släck!”

Det var ett skrämmande ljus. Jag tryckte på strömbrytaren igen.

”Den står på bordet.”

Jag famlade mig fram. Radion stod på bordet, och jag lyfte upp den. Den var tung. Jag började gå, men nu kändes det inte som att jag bar någonting i händerna, utan som att jag hade en last på axlarna, tusen gånger tyngre än en korg med lera. Min fars kattliknande ögon var fixerade på radion: ”Sätt fart!”

Har du någonsin gått i tjära?

När jag gick genom den där hålan, i det där mörkerfyllda rummet och skulle ta mig ut, slog jag pannan i luckans övre kant med en dunk, men jag ramlade inte omkull.

”Vad hände?”

”Ingenting.”

Sedan kom jag hem med ett sår i pannan som du, mor, inte lade märke till. Du hade sömndruckna ögon, och det var då jag ljög för dig. Även dagen därpå ljög jag för dig: ”Jag ramlade omkull och slog huvudet i trottoarkanten.”

På så sätt var det. Far hade sagt att jag inte skulle berätta för någon.

”Sätt fart!”

Det var ditt öde, Qasem, ditt eget öde. Nu när du är helt ensam och ligger under en hög med jord borde du skämmas. Be om ursäkt, buga dig och be alla om ursäkt! Be Zari om ursäkt, din far, den andre, din mor, Aqa Amir, be alla i hela världen om ursäkt, till och med Abbas!

Be Abbas om ursäkt, Abbas som du följde efter, när han promenerade med Zari i gränderna. Det spelar ingen roll att det var för flera år sedan. Redan de där enstaka gångerna var för mycket. Varför gjorde du så? Varför följde du efter dem som en skugga? Vem trodde du att du var, som tillät dig att vara svartsjuk på Abbas? Buga dig, buga dig ännu djupare och tacka honom! Säg: ”Jag känner tacksamhet inför dig.” Om det inte varit för Abbas hade du inte uppnått martyrskapets höga ställning. Om det inte varit för Abbas och hans brudkammare och om Zari inte hade kommit till brudkammaren den där dagen ...

Men du kom, Zari. Du kom tyst och ställde dig mittemot bilden på Abbas och tittade på honom. Jag vände mig om och i spegelbitarna i Abbas brudkammare såg jag hur du stod och grät.

Abbas hade tusen speglar och jag såg mig själv i var och en av dem, men tusen spegelbilder av mig var inte lika mycket värda som en enda bild av Abbas. Han med de stora ögonen och det raka slätkammade håret. Han log och tittade på mig och jag tittade på mig själv, och i varje spegelbit syntes en del av mitt ansikte, och i den stora spegeln, precis i mitten av brudkammaren, syntes såret efter mitt öga.

O, vad du gjorde rätt Abbas som tittade på mig så där. De måste ha registrerat dig väldigt fort ... eller hur...? De hade många anmärkningar mot mig. Det var bara svepskäl efter svepskäl: ”Vi behöver ingen”, ”Kanske om några månader” och liknade... Men inget lyckades övervinna min envishet. Jag vädjade, du kan inte förstå hur det var. Från det ena rummet till det andra, minst trettio underskrifter, och allt springande

uppför och nedför trapporna. Sedan gav vi oss iväg söderut. Du befann dig också i söder, det kommer jag ihåg. Vad det regnade! Du överlevde inte till regnperioden.

Vi var där på vintern och fältet var helt genomblött. Jag stannade där i en månad, kanske mindre. Och sedan blev det ju som det blev. Jag över-rumplades, och det är därför de inte har hittat mig än. De hittar mig säkert, bara de kommer och letar lite.

Förresten, varför letar ni inte?

Jag ska ge er min exakta adress. Ni måste komma till södra fronten. Vet ni var vårt största artilleri ligger? Hitta det först. Åk sedan lite längre söderut. Där hittar ni en skyttegrav. Det finns förstås många skyttegravar. Fråga efter den skyttegrav Qasem befann sig i. Man visar er säkert. Gå från den skyttegraven rakt mot fienden i en kvart, varken till höger eller till vänster, bara rakt fram. Sedan ser ni en järnväg, inte en riktig järnväg, utan en tio till tjugo meter lång järnvägsräls, utan början eller slut. Den ligger helt öde på fältet. Jag hade aldrig tidigare sett en liknande räls, inte ens i mina drömmar. Det föreföll mig som att fienden måste befinna sig i närheten.

Det blåste och fältet var tomt, och det syntes ingenting runtomkring. Skottlossningen hade för en stund upphört från båda sidor. Det var konstigt. Jag stod bredvid rälsen. Sedan böjde jag mig ner och medan jag tryckte mitt gevär i famnen tog jag två snabba kliv framåt. Plötsligt märkte jag att jag var ovanför en skyttegrav. Jag ställde mig där med benen brett isär. Det satt någon djupt nere i skyttegraven och rökte. Jag siktade med gevärspipan mot honom. Han höjde på huvudet. Han var konstig. Han kurade ihop sig. Han var rädd. När han lyfte på armen, föll cigaretten ner ur hans fingrars grepp. Han tittade på mig med sitt enda öga. På andra sidan ansiktet hade han en sårig håla istället för ett öga. Hans friska öga tittade på mig på ett skräckinjagande sätt. Det var hemskt. Jag skälvde i hela kroppen och gav honom ingen chans utan tryckte av: pang, pang, pang.

Jag är er sons mördare

Författare: Ahmad Dehqan
Översättare: Nils Wiklund

Ärade Herr Reza Jabbarzadeh, salam!

Jag hoppas att ni är vid god hälsa och mår bra på alla sätt. Jag heter Faramarz Bonakdar, och jag vet inte om ni känner igen det namnet eller inte. Men jag vet vem ni är och jag har sett er på nära håll. Fast det var förstås på en begravning, där jag var närvarande, som jag såg vem ni är. Ni hade en svart sjal på er och stod framför dörren och tog emot begravningsgästerna. Ert förnamn fick jag reda på genom dödsannonsen.

På åminnelsedagen fyrtio dagar efter begravningen kom jag faktiskt före er till martyrernas gravplats. Jag visste var Mohsens grav låg, för ända sedan dagen då jag fick permission var det en plats som jag hade gått till många många gånger för att hälsa på och minnas Mohsen, min instruktör och stridskamrat. Varje gång jag gick dit fick jag en så väldig klump i halsen att det kändes som om jag höll på att kvävas. Det gick så långt att jag var tvungen att gapa stort som en galning. Jag fick öppna munnen så mycket jag någonsin kunde för att få in luft genom strupen. Många som såg mig på det sättet trodde nog att jag var tokig, eller att jag blivit skadad under den senaste attacken med kemiska stridsmedel, särskilt som det hela tiden rann tårar från mina ögon. Säkert är det så att ni kanske tycker att den här berättelsen inte har någonting med er att göra, och ni kanske också har blivit lite förbryllad. Men när jag berättar resten av min historia kommer ni säkert att förstå vart jag vill komma.

Den där dagen på martyrernas gravplats stod jag länge och väntade på att ni skulle komma tillsammans med de andra sörjande och med de otröstliga som förlorat en nära anhörig. Den dagen kommer ni förstås ihåg. Ni satt i en körsbärsröd bil, en Peykan, och ni hade samma svarta sjal runt halsen. Ni steg ur bilen och männen ställde sig på två led och började att gå framåt medan de klappade med handen mot hjärtat och ropade ut sin sorg. Även kvinnorna började gå på led efter männen. Ni fortsatte ända tills ni kom fram till Mohsens grav. Jag själv stod då under ett akacieträd alldeles vid grusvägen på andra sidan graven. Jag vet inte varför jag inte hade mod att stiga fram. Jag kände mig skyldig, och även om ni inte visste vem jag var kände jag skam redan när jag såg er. Jag visste inte hur ni skulle reagera om ni fick veta att jag är er sons mördare. Ja, det var så att Mohsen blev mördad av mig, inte av fiendens soldater.

Här måste jag be er att ni läser ända till slutet av brevet och att ni först därefter fäller er dom över min gärning.

Den där dagen vågade jag mig till slut ändå fram och tog plats bland de andra sörjande. Jag gick fram, men det var väldigt svårt. Jag försökte att dölja mig bland de svartklädda människorna. Trots att jag visste att ni inte känner igen mig och inte ens hade hört mitt namn hade hela mitt inre gripits av en dold bävan. Denna skräck, och än mer mina samvetskval, förmörkade hela min tillvaro i det ögonblicket. Jag ville se vad ni gjorde och vad hans mor gjorde. Ni stod och torkade tårarna ur ögonen med en flik av den där svarta sjalen, och hans mor… ja, Mohsens mor, modern till min vän, min stridskamrat, min instruktör, hon hade fallit ner på hans grav, där hon skrek högt och förbannade den eller dem som mördat hennes son. Om ni själv varit i mitt ställe, om någon hade blivit dödad av er, och den mördades familj på det där sättet förbannade er mitt inför er, vad skulle ni då ha gjort? Det där mordet utfördes av tvång, inte av egen vilja. Ja, det var av tvång. Mordet var förstås avsiktligt, det är inte tal om annat. Jag mördade er son avsiktligt under en nattlig militäraktion, men jag tvingades att döda

honom, och med det här brevet vill jag förklara hur det gick till.

Där och då fattade jag ett beslut att jag skulle redogöra för er på vilket sätt det hela gick till. Särskilt när en vän till er son, som också var en vän och stridskamrat till mig, tog högtalaren för att hålla ett tal om Mohsen. Allt han berättade var helt riktigt från början till slut, men han återgav inte händelseförloppet fullständigt, vad gäller det sätt på vilket er son blev martyr. Det här brevet skriver jag också för att gottgöra för den bristen. Just när er sons vän ställde sig vid högtalaren fick han syn på mig. Han såg mig till och med rakt in i ögonen en liten stund. Det var av den anledningen han sänkte huvudet alltmer och tittade allt mindre på den sörjande församlingen, och naturligtvis inte heller på mig, allteftersom han närmade sig slutet på sitt tal, då han redogjorde för sina minnen om vad som hände då Mohsen blev martyr. Ni kommer säkert ihåg att han blev så uppskärrad under slutet av talet att ett färskt sår på hans vänstra kind blev blodrött, och när han drog med handen över såret började det blöda. Ni gav er svarta sjal till talaren och han höll den mot ansiktet så att blodet inte skulle rinna ner på hans kläder, och i det ögonblicket avslutade han sitt tal. Här kommer jag nu att redogöra för sanningen om Mohsens martyrskap.

Den där natten gick vi ner i vattnet i floden när det blivit mörkt efter solnedgången. Mohsen och jag och andra styrkor i grodmanstrupperna skulle belägra de främsta fientliga positionerna som enligt kartan var belägna vid gränsfloden Arvand. Där skulle vi skapa ett brohuvud, en militär term som jag inte vet om det är nödvändigt att förklara. På vår egen strand var styrkorna redo och hade börjat närma sig fienden i båtar för att bryta in på deras område.

Som vi senare fick veta hade fienden misstänkt ett anfall från vår sida redan från första början av våra trupprörelser. Så fort vi gick ner i vattnet började de därför att skjuta skottsalvor ner i Arvandfloden. Vi höll varandra i händerna och gick framåt. Jag höll Mohsens vänstra hand i min högra. Fiendens eldgivning där i vattnet var så kraftig att det kändes som om

jag hamnat i en gryta med kokande vatten. De kunde förstås ännu inte se oss, så de avfyrade sina skottsalvor på måfå bara för att störa vår framryckning. En bit framför oss såg jag svarta kroppar som flöt på vattnet. De kom längre uppifrån Arvand och flöt ner mot Persiska viken. Jag tittade efter noggrannare och såg då att det var grodmän som tillhört en trupp som stred längre upp längs floden.

Kanske har dessa detaljer ingenting med er att göra, men jag ser det som min plikt att redogöra för allt som hände den där natten. Ni ger mig säkert den rätten för jag kan inte komma till kärnan i min berättelse utan att först få ge den här inledningen.

Vi var ungefär tre- eller fyrahundra meter från fiendens strand när er son Mohsen gav upp ett kort skrik och började fäkta med armarna likt en fisk som hamnat på land. Under fiendens ständiga skottlossning utan att sikta hade en kula träffat Mohsen. Jag tog tag i honom under armarna, så att jag inte skulle tappa bort honom i nattens mörker. På grund av alla vapen och all ammunition som han bar på fanns det annars en risk att han skulle hamna under vattnet och att ni då skulle berövas möjligheten att någonsin få se honom igen. Er sons vän sa att Mohsen blev martyr ute i vattnet och att grodmanstruppens befälhavare befallit att en annan man, vid namn Bonakdar, skulle föra Mohsens kropp till fiendens strand så att den inte skulle försvinna.

Nu kanske ni erinrar er mitt namn. Men Mohsen blev inte martyr ute i vattnet, även om han fått ett dödligt sår. Vår befälhavare gav order om att jag skulle ta med Mohsen fram till flodbanken och följa med kolonnen av grodmän. Just då mattades fiendens eldgivning av och jag lyckades lösgöra både Mohsen och mig själv från våra vapen och annan utrustning som jag släppte ner i vattnet så att jag lättare kunde föra honom framåt. Ett skott hade träffat er son i halsen. Jag tog honom om midjan med ena armen och tillsammans simmade vi framåt. Hela min uppmärksamhet och alla mina tankar var hela tiden inriktade på att rädda Mohsens liv, för han hade en gång själv

räddat livet på mig. Jag höll upp hans huvud så att de höga och korta vågorna inte skulle hindra honom från att andas. Jag gjorde detta på bästa möjliga sätt under hela den tid då jag förde honom de tre- eller fyrahundra meterna fram till stranden.

Så nådde vi fram till fiendens strand. Framför oss såg vi att det var fullt av taggtrådshinder, andra avspärrningar, minor, buskar och vass. Fiendens soldater som stod på vakt hade inte upptäckt oss, så vi gömde oss bakom taggtrådsstängslen. Med en trådlös fälttelefon tog vår befälhavare kontakt med högkvarteret för offensiven. De sa att vi måste vänta tills de övriga trupperna kommit fram till sina förutbestämda platser. Då började det höras ett rosslande ljud från Mohsens strupe. På det ställe på halsen där han träffats av ett skott pressades luft ut och in, och det orsakade höga ljud. Befälhavaren för trupperna simmade fram till mig och sa att jag måste sätta stopp för ljudet från honom. Jag flyttade på Mohsen fram och tillbaka och vände honom än på ena sidan och än på andra sidan för att det rosslande ljudet från hans strupe kanske skulle sluta, men det gjorde det inte.

Just i det ögonblicket fick jag syn på en av fiendens soldater. Han hade blivit misstänksam och tagit sig upp på befästningen framför deras skyttegravar. Jag sände tusen böner ur mitt inre och läste särskilt den bön som ska göra fienden blind i sådana situationer, enligt vad man brukar säga. Återigen närmade sig vår befälhavare och kommenderade skarpt att jag måste sätta stopp för ljudet från Mohsen. Jag insåg inte vad han menade. Jag svarade uppgivet att jag gjort allt jag kunnat men ingenting hjälpte. Befälhavaren beordrade mig på nytt att jag måste sätta stopp för hans ljud. Jag frågade: ”Hur?” Han svarade: ”Gör så att huvudet hamnar under vattnet.” Först kunde jag inte tro att han menade allvar, men när han stod kvar alldeles tyst insåg jag hur det var, och förstod att det han sagt var på allvar.

Mohsen, er son och min instruktör, rosslade fortfarande. Vatten från vågorna rann in i hålet i hans strupe, och sprutade

sedan ut igen som från en fontän. På samma sätt som jag tagit tag i hans handled och räddat honom, drog jag nu ner honom under vattnet. Men trots att han ovanför vattenytan varit medvetslös och orörlig, så gjorde han nu ett ryck med armen så fort hans huvud kom under vattnet, så att han kom upp till ytan igen. Befälhavaren som stod vid sidan om mig beordrade mig igen bestämt: ”Dra ner honom under vattnet. Om vår position avslöjas, så utsätts alla i de attackerande styrkorna för livsfara.” Jag tog ett kraftfullt tag i Mohsens båda armar, bakifrån under skuldrorna, tog ett djupt andetag och höll andan, och drog ner honom under vattenytan.

Det var en tung och svår stund. Min sex månader långa bekantskap med Mohsen passerade revy inför min inre syn, ögonblick för ögonblick. Den dag då uppdelningen på olika styrkor ägde rum hade jag utgivit mig för att vara en skicklig simmare och jag sändes då till skvadronen för grodmän. De tog oss till floden Karun. Där stod er Mohsen, vår grodmans-instruktör, framför oss och han sa att vi måste kunna simma till andra sidan av floden och tillbaks. Men den första dagen skulle vi bara hoppa i vattnet och simma på stället, för att han tydligt skulle kunna se vilken förmåga vi hade. Jag blev skräckslagen, men det fanns ingen utväg. Er son gav sin order och vi hoppade alla på en gång ner i vattnet. Jag hade inte trott att det skulle vara så djupt som det var, men när jag inte kunde nå botten med fötterna, såg jag döden närma sig inför mina ögon. Jag slog omkring mig med armar och ben och jag fick vatten i luft-strupen. Sedan vet jag inte hur det gick till och vad som hände med mig, men när jag åter öppnade ögonen låg jag på stranden, och Mohsen höll på att trycka med händerna på mitt bröst. Jag var vid liv! Er son hade kommit till min undsättning och dragit upp mig ur vattnet.

Så småningom blev vi allt närmare bekanta med varandra. Till slut kände vi varandra så väl att vi visste allt om varandra, om de mest personliga delarna av våra liv. Ja, under kortare tid än en minut passerade allt från våra sex månaders vänskap revy i mitt inre. Jag kunde inte längre uthärda tanken på att jag höll

på beröva Mohsen rätten att leva, han som räddat mitt liv och som nu slog och sparkade med armar och ben, medan jag höll honom kvar under vattenytan. Den här gången var det jag själv som förde honom upp ur vattnet, och innan jag ens hade fått mitt eget huvud ovanför ytan lyfte jag upp hans huvud så att han, min stridskamrat, min instruktör och min vän, skulle kunna andas.

Vår befälhavare hade gått lite längre bort, men så fort han hörde det rosslande ljudet från Mohsens strupe kom han snabbt tillbaka. När jag kom upp ur vattnet hade det blivit absolut tyst, men när jag varit under vattnet hade det känts som om jag var fångad mitt i en fruktansvärd storm med en mängd olika ljud som höll på att spränga mina trumhinnor. Vår befälhavare ställde sig intill mig och viskade ytterst lugnt och tyst, men med kraften av ett högt skrik: ”Förstår du inte var vi befinner oss? Om vi blir avslöjade kommer de att döda oss allesammans, och inte bara oss utan också grodmännen i de andra trupperna.”

Ljudet från Mohsens strupe blev hela tiden allt starkare. Jag svarade lugnt: ”Jag kan inte.” Befälhavaren tittade på mig i mörkret och trodde att jag menade att jag inte kunde göra det rent fysiskt, så han sa: ”Jag ska hjälpa dig.” Då gav jag upp. Jag försökte att inte tänka på någonting alls: inte på vårt förflutna tillsammans, inte på mitt liv som han hade gett mig åter, inte på vårt kamratskap och vår vänskap, ja, inte ens på er, hans far, som jag i framtiden måste stå till svars inför.

Befälhavaren sa åt mig att ta tag i huvudet och själv tog han ett fast tag om Mohsens båda ben, och tillsammans gick vi ner under vattnet. Mohsen var till en början helt stilla, men sedan började han kämpa emot och slog och sparkade med armar och ben. Han sparkade sig loss från befälhavaren, som ramlade bakåt och föll med ansiktet mot en taggtråd. Det fick jag förstås inte reda på förrän senare. När Mohsen hade slutat sin kamp drog jag upp honom ur vattnet. Vi satte fast er sons kropp på taggtrådsstängslen, så att flodens hög- och lågvatten inte skulle kunna dra den med sig ut mot havet. Er son blev hängande där

mellan taggtrådarna likt den korsfäste Kristus, med armarna utsträckta åt varsitt håll och huvudet som hängde snett fram mot ena skuldran. Befälhavaren torkade bort blodet från såret på sin vänstra kind med er sons grodmansdräkt, och sedan gav han order om anfall. Efter det såg jag aldrig Mohsen igen.

Det här var sanningen om de händelser som ägde rum rörande er son, och jag har redogjort för allt utan att dölja någonting. Nu är jag också redo för varje form av vedergällning som ni och er familj kan bestämma. Jag är Mohsens mördare och jag måste uthärda vedergällningen för det jag gjort. Vad ni än beslutar om kommer jag att böja mig inför det. Ni kan finna mig i samma skvadron som er son tillhörde, och adressen dit står på baksidan av kuvertet. Nu skall jag lämna er i fred, för jag förstår att ni har behov av enskildhet. Ni må också veta att jag deltar i sorgen över förlusten av er ende son.

Högaktningsfullt,
Mohsens vän och stridskamrat,
Faramarz Bonakdar

Blankvapnet

Författare: Ali Erfan
Översättare: Kenneth von Zeipel

Min hustru frågade: ”Vad var det för människa?”

”Jag minns inte”, sa jag.

”Vad menar du med det?” frågade hon förvånat. ”Det har inte ju gått mer än en timme sedan du såg honom, blev du så skrämd eller?”

Jag skämdes för att svara ja. Jag låg i sängen bredvid henne, men, som om jag kände kylan från knivbladet mot min strupe och inte kunde andas, sa jag:

”Det enda jag minns är hans släta och hårlösa bröst.”

Hon tystnade, hon tycker inte om när man pratar om hur någon ser ut, särskilt om det handlar om en kvinna, då rycker hon till och frågar: ”Vad är det för sätt att prata om en kvinna?” Den här gången var det emellertid en man som trotsat vinterkylan och lämnat sin vita skjorta oknäppt ända ner till naveln. Det fanns något oroväckande i hans ögon, i leendet på hans läppar och i halsens spända muskler. Det gick inte att sätta fingret på vad det var, men det fick mig att sänka blicken tills den hejdades av hans magra och beniga bröstkorg och fann vila i mellangärdet. Och just då såg jag i ögonvrån hur han stack fram handen och sa: ”Angenämt”, men jag vågade inte höja blicken för att än en gång se hans skrämmande blick och leende.

Jag kunde inte berätta om allt detta för min hustru, utan sa:

”Det jag menar är att hans bröst var lent som på en tvååring.”

”Jaja”, snäste hon, ”jag fattar. Men vad sa han?”

Jag svarade: ”När jag inte kände igen honom sa han: ’Det är sant, ni känner mig inte, men jag känner er väl.’”

Och jag berättade inte för min hustru att jag hade fortsatt hålla blicken sänkt och varit rädd för att se på honom.

”Var det allt?” sa hon. ”Blev du så orolig av att höra den meningen?”

Eftersom jag inte kunde förklara mina känslor, sa jag:

”Men du var inte där och du såg honom inte, särskilt inte när jag var på toaletten, när jag stod och kissade märkte jag plötsligt hur någon stod bredvid och stirrade på min hals. Jag fick panik och drog upp blixtlåset så att det sista hamnade i byxorna.”

Hon gapskrattade och sa:

”Så du skvätte ner dig själv också, och man får väl anta att du kom och la dig utan att göra något åt det.”

”Som om jag inte gått i skolan”, sa jag skamset som ett barn. Min hustru satte sig upp i sängen och frågade förvånat: ”Vart har du inte gått?”

Jag sa: ”Till mötet.”

Hon satte sig upp och protesterade:

”Varför berättar du inte klart och tydligt vad som hände? Varför pratar du så hackigt och tillkrånglat?”

Hon hade också börjat bli orolig, så jag sa:

”Först när jag var på väg ut ur konsertsalen, sa han, samtidigt som han klämde min hand i sin knotiga hand: ’Jag stannar i Paris till imorgon. Klockan elva på förmiddagen väntar jag på dig på operatrappan.’ Och sedan försvann han in i folkmassan.”

Min hustru la sig igen, vände ryggen mot mig och sa:

”Äh, sov nu! Du är knäpp, och jag som trodde att det hade hänt något allvarligt. Men så var det bara så att mitt i Paris, i ett konserthus bland tusen andra människor, står det en herre och kissar medan någon tittar på hans hals. Var glad att ingen sköt dig med revolver mitt på en öde gata, eller högg en kniv i magen på dig ute i ödemarken.”

”Okej”, sa jag, ”gör narr av mig bara.”

Och jag stirrade upp i taket där i mörkret. Jag berättade inte för min hustru att jag, innan han försvann i folkmassan, hade svarat, som om jag varit trollbunden: ”Javisst! Jag kommer!” Jag var rädd för att hon skulle skälla på mig: ”Varför gick du med på det?” Eller: ”Varför blev du rädd nu då?” Jag hade inget svar. Jag hörde hur hennes andhämtning blev alltmer regelbunden. Under förespeglingen att jag vred på mig, drog jag täcket från henne innan hon hade somnat på riktigt och frågade snabbt: ”Tycker du att jag ska gå?”

”Om du vill gå, så gå”, svarade hon sömndrucket.

”Men om han kommer med problem?” frågade jag.

Otåligt svarade hon: ”Gå inte då, du är ju inte tvungen, du har väl inte lovat någonting?”

”Nej, men jag kan inte sova”, sa jag.

Hon la handen på min rygg. Varje gång som jag känner värmen från hennes hand mot min hud somnar jag som ett barn! Men den här gången hade jag ändå inte kunnat somna, om hon så hade omfamnat hela mig, så jag sa:

”Nej, sov du! Jag kommer nog att hitta en lösning.”

Just då insåg jag att ju mer jag tvekade inför att gå, desto mer frestad blev jag, och till slut skulle jag ändå bestämma mig för att gå. När det blivit morgon, hade min tvekan försvunnit, och när min hustru stod i duschen ropade jag genom dörren:

”Jag går nu.”

Hon hörde inte, och jag tyckte synd om mig själv att ingen stoppade mig.

Jag befann mig på trapporna framför operan en timme före avtalad tid, betraktade hur de stressade människorna sprang hit och dit i vinterkylan, och prick klockan elva såg jag en svart taxibil stanna till nedanför trappan. Dörren öppnades och den man som jag väntade på steg ur. Och där stod han och väntade på att jag skulle komma till honom. Jag gick långsamt ner för trappstegen, ett i taget, så att jag den här gången, till skillnad från kvällen innan, skulle kunna få mig en ordentlig bild av honom. Han var mager och av medellängd. Han hade rakt,

långt hår som täckte öronen och hängde ner över kinderna ända ner till axlarna. Huden i ansiktet såg underlig ut, den hade dragits ut åt alla håll; som ett bränt ansikte som mästerligt korrigerats. Hans ögon var varken blå eller gröna, utan gav reflektioner av ömsom den ena färgen, ömsom den andra. Under sin tunna jacka bar han endast en vit skjorta, och återigen hade han lämnat skjortan oknäppt ända ner till magen. I stället för att hälsa sa jag:

”Fryser ni inte?”

Han svarade: ”Nöjet är helt på min sida.”

Som om han hade förberett sitt svar. Sedan pekade han artigt åt ett håll och sa: ”Varsågod, den här vägen!”

Jag sa: ”Vart någonstans går vi?”

”Två gator längre bort ligger ett kafé vid lilla operan, ett lugnt ställe.”

Jag började gå och vi rörde oss mot hans lugna ställe. Några steg senare sa han:

”Känner ni den där kvinnan som sjöng igår?”

”Nej, hur så?” ljög jag.

”Nä, ingenting”, sa han, ”jag trodde att du kände henne eftersom du var så uppslukad av hennes sång under hela konserten.”

Jag förstod att han inte betraktat mig bara när jag kissat, utan under hela tiden som den där kvinnan sjungit hade denne man suttit i en vrå och stirrat på mig och läst mig som en bok.

”Ni har rätt”, sa jag, ”jag var helt tagen av den där kvinnans vackra stämma, särskilt som jag efter flera års frånvaro får höra en kvinnoröst framföra iransk musik, av skäl som ni väl känner till.”

”Ja, hon hade samma smärta i rösten som sångerskan Qamar”, sa han, ”men man får allt lägga ner lite mer arbete på låtkompositionen.”

Jag frågade: ”Ursäkta, är ni verksam inom det yrket?”

”Inte direkt”, svarade han, ”jag sysslar mer med teater och allt som hör det till, men ni vet att rösten är mycket viktig inom teatern, från sången i våra passionsspel till de som uppträder

på den här operan eller för den delen på den lilla operan som vi kommer fram till nu.”

Jag drog en lättnadens suck, och förebrådde mig ordentligt för min rädsla inför det finkulturella och för en man med ett så elegant och utstuderat sätt, och sa:

”Jag vill be om ursäkt för att jag inte kände igen er igår.”

Nyfiket frågade han: ”Men nu känner ni igen mig, eller?”

Jag funderade över vad jag skulle svara, och sa:

”Inte till utseendet, men däremot till sättet, och jag känner att vi tillhör samma familj, för det är så att jag alltid känt mer släktskap med musiker, konstnärer och skådespelare än med min egen dotter, och jag skriver också själv lite ibland.”

”Jag vet”, sa han.

Men han sa inte att han hade läst något av mig. Vi hade kommit fram till torget framför den lilla operan och han pekade mot sitt lugna kafé på den östra sidan och sa:

”Vi är framme. Du kan se att det inte är något oroväckande ställe.”

Och inte var det något oroväckande över stället, men hans antydan och sarkasm gjorde mig återigen nervös, särskilt som kaféet var tomt och ingen satt därinne. Men ändå spatserade han, samtidigt som han tittade ut på torget, fram och tillbaka för att hitta ett passande bord, på samma sätt som någon som är på jakt efter en vrå för sin kamera, hela tiden bär sitt stativ fram och tillbaka tills han fått ett speciellt motiv i objektivet. Det slog mig: tänk om det finns någon annan här också! Och jag klandrade mig själv för att återigen fantisera. Det är ju hans yrke. Och jag satte mig mittemot honom.

Han tittade fortfarande ut, och försjönk till den grad i sina tankar att några minuter förflöt under tystnad, men eftersom servitören stod och väntade på att vi skulle beställa, blev jag tvungen att störa honom och frågade: ”Vad vill ni ha?”

Han vaknade till och sa: ”Vadhelst ni än beställer till er själv, och det är förstås jag som bjuder.”

Jag beställde två öl, men servitören, som förbryllat stirrade på honom, frågade: ”Vilket märke?” Och nämnde några kända

ölmärken. Servitören och jag väntade på att han skulle välja. Han förstod och för första gången blev han generad och sa till mig:

”Jag var inte koncentrerad, vad sa han?”

Jag vet inte varför jag, i stället för att svara, vände mig mot servitören, som upprepade vad hade sagt. Den här gången blev han irriterad och sa: ”Jag sa ju att jag tappade koncentrationen, vad säger han?”

”Han undrar vilket märke”, sa jag.

”Det spelar ingen roll”, svarade han otåligt, ”vadhelst ni dricker.”

I den stunden ville jag så fort som möjligt befria honom från ondskan i servitörens illvilliga blick och det slog mig inte ens att han kanske inte kunde franska och skämdes över det. Vi satt båda tysta till dess ölen serverades, han tittade ut, och jag tittade på honom i smyg. Hans rörelser var eleganta och genomtänkta, som om han var uppmärksam på att inte slås sönder och krossas som kristall. I skenet av det klara ljus som trängde in genom fönstret påminde hans ansikte, bröst, händer, hy och till och med hans små rynkor om ett nyfött barns, som ett barn på scenen, eller en skådespelare i en religiös föreställning; där varje färg, eller varje liten rörelse har en djup och gudomlig betydelse. Just då, när jag var förtrollad av denna oroande exakthet och perfektion och servitören hade gått, pekade han mot hörnet av torget och sa: ”Ser ni den där butiken?”

Från platsen där jag satt, kunde jag se vad han såg, vilket varken var något konstigt eller underligt eller överhuvudtaget värt allt detta intresse. Jag kunde visserligen inte se butikens skylt från det här avståndet, men jag tyckte att entrén och fönstren på bägge sidor inte var annorlunda alla andra fasader på gatan, ja i hela staden. Nonchalant sa jag:

”Ja, jag ser den, det är en butik.”

”Nja”, sa han, ”det är inte vilken butik som helst, utan var och en som går in, kommer, om han så vill, ut som en annan person. Det är förbluffande. Jag är säker på att ni själv, efter

att ha hört min historia, kommer att titta in där och kanske vill det sig så att ni blir en annan person.”

”Hurså?” frågade jag.

Han förde sitt glas till munnen med stor försiktighet. Han drack lugnt en klunk, torkade tålmodigt läpparna med servetten, och sa sedan:

”Så synd att min tid är knapp, annars hade vi kunnat titta in där tillsammans, så att du bättre skulle kunna förstå min historia och kanske skriva ner den exakt.”

Nu förstod jag honom och med ens krossades hela hans mystik. Återigen trodde någon att hans livshistoria var något utöver det vanliga därför att han dömts till döden i Iran och sedan flytt över Kurdistans snötäckta berg eller Baluchistans brännheta sanddyner, och att en smugglare tagit hans pengar på vägen, eller att en kurd tafsat på honom, eller en baluch legat med hans hustru och han slutligen efter idel tragedier nått Europa, och att det nu är flera år sedan han hört något från Iran och trots att han sitter i en konsertsal bland tusen andra iranier, lever han fortfarande i föreställningen om att hans historia är unik, och att om den ges ut kommer den att sälja i miljontals exemplar.

Så jag drack upp min öl i ett svep och sa irriterat:

”Förlåt mig för att jag slösar bort er tid, jag har skrivit en gång och det räcker för all framtid.”

Han märkte att jag ville lägga pengar för min öl och gå, och sa:

”Det gläder mig att ni inte vill upprepa er.”

Irriterat sa jag: ”Men allas våra historier är en upprepning.”

”Utom min!” sa han så snabbt och med ett sådant eftertryck att min hand blev kvar i fickan.

Han skrattade och jag blev än en gång rädd, och satte mig på tvären och sa:

”Nej, vill ni att jag berättar ur minnet?”

Han var en mästerlig skådespelare, och sa spefullt:

”Att jag kommit över Kurdistans berg eller Baluchistans gräns? … tror ni det? Nej, herrn, jag kom raka vägen från

Teheran till Paris med Air France, och i motsats till alla er har jag varit hotad till livet här.”

Förvånat frågade jag: ”Av vem?”

”Av samma person som gjorde att jag kunde fly”, svarade han segervisst.

Historien började bli intressant. Jag gjorde tecken åt servitören att komma med en andra öl.

Jag hörde honom fråga: ”Börjar det bli intressant för dig nu?”

Jag ville inte kapitulera så snabbt, utan sa: ”Okej, jag lyssnar.”

Han tittade på sin klocka och stirrade återigen på butiken på andra sidan torget. När servitören lämnat den andra ölen och gått iväg, sa han:

”Vet ni vad de säljer i den där butiken?”

”Nej”, svarade jag, ”ni sa aldrig det.”

”Historien börjar i den butiken”, sa han. ”De har sålt sminkprodukter där i flera år. Där finns alla tänkbara typer av produkter för att förändra utseendet, folk kommer dit från hela Europa för att handla. En morgon stod jag i kö till den här lilla operan för att boka biljetter. Det har jag ju berättat! Det är det jag jobbar med och i många år har jag tillbringat både kvällar och dagar i teatersalonger. Det är inte menat som skryt, men det finns få länder som har eller har haft en stark utveckling inom teatern, och som jag inte har besökt. Jag förstår inte språket i något av dem, men jag är bekant med rörelsernas, färgens, röstens och tystnadens språk, och därför intresserade jag mig så för religiös teater med rötter i olika trosinriktningar, att jag åkte till Mecka. Jag fascinerades av pilgrimsfärdens ritualer som på ett sätt utgör ett skådespel, ett uttryck för människors dåliga uppförande, ett spektakel. Genom slutaren på den filmkamera som jag hade med mig förtrollades jag av scen efter scen och visste inte att jag därigenom begick ett oförlåtligt brott. Du vet ju! I Minaöknen utanför Mecka finns det ett berg som heter Jabal un-Nur som bär på en vacker historia. Vad synd att tiden börjar rinna ut och att jag snart

måste gå tillbaka till trappan till den lilla operan. Jag befann mig mitt i folkvimlet, iförd pilgrimskläder som består av två vita tygstycken, ett om höfterna och det andra om axlarna. Nästan en miljon människor klädda i vitt, ett sådant spektakel, varje människa är samtidigt både skådespelare och åskådare. Visast och ödmjukast av alla var indierna."

Här ville jag säga: "Herrn, jag har själv sett det där och trott på detta skådespel, korta ner din berättelse!" Han sa:

"Ni har ju själv sett det, så jag går till hur det hela började så att jag snabbare kommer fram till trappan. Jag höll på och filmade en grupp afghaner som satt på en klipphylla och läste Koranen när plötsligt en hand grep tag om min axel och drog mig bakåt så att jag tappade balansen och kameran föll till marken. En saudisk poliskonstapel höll mig i nacken och släpade bort mig från den samling av förvånade pilgrimer jag befann mig i. Jag bad honom släppa mig, för samtidigt som jag funderade över kameran och vad som skulle hända med mig, var jag väldigt rädd för den långa dolk som han hade i handen. På vägen märkte jag plötsligt att två personer följde mig och konstapeln hack i häl. Ibland närmade de sig oss och drog sig sedan tillbaka igen. Den som befann sig till höger fick mig genom miner att förstå att de ville hjälpa mig. Just då passerade vi genom en grupp med indier som hade satt sig i klungor på marken och lagade lunch. Ovanifrån stekte solens dödliga värme på mitt huvud och nerifrån brändes mitt ansikte av hettan från elden under grytorna. Då sa mannen till höger till mig på persiska: 'Hadji, se upp!' och mannen som kom från vänster beordrade: 'Naser, skynda dig!' Plötsligt böjde sig en yngling som hette Naser ner och lyfte upp en rykande gryta från elden och skrek åt mig: 'Herrn, flytta på er' och kastade grytan på poliskonstapelns skalle, så att den arme stackarn gav upp ett tjut och släppte min arm som brände av smärta. Sedan sprang han efter Naser med dolken i högsta hugg. Mannen som hade gett order, ropade: 'Fly, herrn!' Men jag, rädd och förvirrad som jag var, tog samma väg som de tre andra. Naser flög likt en fågel över axlarna och huvudena på indierna, men i ett

ögonblick närmade sig polismannen och skar Naser i ryggen, nacken och axeln med sin stora dolk, och föll sedan själv i backen. Ni kan gissa hur jag kände mig. Jag var rädd, och utan egen vilja sprang jag bort från folksamlingen och efter dem. Vi sprang i en halvtimme i ödemarken. Tills de båda slutligen försvann nerför en klippavsats på andra sidan av ett krön, och jag blev ensam och visste inte vad jag skulle ta mig till. Plötsligt hördes en röst från ett hål under stenen: 'Hadji, kom hit!' Jag böjde mig och tog mig in i hålan, Naser hade fallit ner på backen och det rann blod från hans nacke. Tre andra satt runt honom och försökte stoppa blodflödet. Herrn, jag var orolig att en man skulle behöva mista sitt liv för min skull. Jag var blek i ansiktet och hela min kropp skakade, men Naser betedde sig konstigt, han skrattade. Han sa till mig: 'Var inte rädd, Gud är med oss, eller hur chefen?' Chefen var han som hade gett order. Han var mager och kortväxt, och det fanns något poetiskt i hans blick. Hans ögon utstrålade hela tiden en sådan värme. Han tog fram min kamera som han hade haft under tygstycket som låg över axlarna och sa: 'Hadji, varför släppte du taget om din kamera?' Men jag kunde inte sluta att titta på den blodiga nacken och svarade: 'Det var en uppoffring för den här mannen.' Chefen sa: 'Bli inte nervös nu, men glöm inte att du har Naser att tacka för ditt liv. Om han en dag skulle komma och be dig om något, får du inte vända honom ryggen.' Jag sa: 'Det kommer jag absolut inte att göra.' Och samtidigt som jag såg på hans sårade nacke, sa jag ärligt och från djupet av mitt hjärta: 'Naser! Glöm aldrig vad du har att begära av mig.' Men inte hade jag kunnat föreställa mig att han en dag här på den lilla operans trappor som ni ser framför er skulle säga till mig: 'Jag är här för att kvittera din tacksamhetsskuld', och att jag inte skulle kunna vända honom ryggen. Du ska få höra hans fordran. Den kommer att ge även dig gåshud! Herrn, jag stod böjd framför biljettluckan och hade tagit biljetten och växelpengarna, när jag kände en hand på min axel, och en röst som sa: 'Hadji! Har du glömt mig?' Jag vände mig om. Först kände jag inte igen honom, det hade gått flera år. Han lyfte

undan halsduken och visade mig ärret efter dolken som hade skurit honom, och sa: ’Minns du?’ Jag omfamnade honom – jag blev så exalterad – och sa: ’Naser! Vad gör du här? Vilket sammanträffande! Drömmer jag?’ ’Nej, käre du’, sa han, ’det är ingen slump och du drömmer inte. Jag har tagit mig till den här trappan för att få tag i dig.’ Jag frågade: ’Hur så?’ Han sa: ’Först går vi till det där kaféet och tar något att dricka, sedan ska jag berätta för dig.’ När vi kom till det här kaféet, satte vi oss vid samma bord som vi sitter vid nu, jag på er plats och Naser på min, för bara några dagar sedan. Jag kunde inte tro det, utan sa: ’Naser! Jag kan fortfarande inte tro det, till och med här i Paris har jag fått höra mycket om dig.’ ’Som vad då?’ frågade han. Jag sa: ’Jag skäms för att säga det, men jag hörde att du blivit utsatt för tortyr i fängelset.’ Han sa: ’Det är sant att det skvallras om mig, eftersom folk är rädda för mig, men du ska veta att jag inte kommer att lämna dem i fred förrän jag har hämnats på dem alla. Jag vill förgöra hjärnorna i deras organisation, så att alla kan få lugn och ro, och det behöver jag din hjälp med.’ Herrn! Det var då som han återigen sköt undan sin halsduk och sa: ’Har du glömt ditt löfte?’ ’För Guds skull’, sa jag, ’prata inte så där, jag kommer inte att åka till Iran igen.’ Han sa: ’Kan du komma med till den där butiken?’ ’Varför då?’ frågade jag. Han sa: ’Eftersom jag inte kan språket, och inte har någon koll på teater, vill jag att du hjälper mig med att köpa sminkartiklar och lär mig lite grann om hur man använder dem.’ Jag spelade dum och sa: ’Det har jag ingenting emot, men vad ska du ha det till?’ Han sa: ’Det är du som frågar, så du får själv ta ansvar för svaret. Det är så det är! Jag har fortfarande passerkort till huvudkvarteret, jag vill ta mig in där hjärnan smider sina planer och förvandla mig till honom inne på toaletten där. Med ursäkten att jag ska in till kommitténs rum, tar jag mig sedan i hans ställe in i hans eget rum mitt framför ögonen på hans beväpnade män, och väntar på honom. I samma ögonblick som han kommer in, skär jag halsen av honom och kommer sedan iskallt ut igen. Du måste hjälpa mig så att jag köper de bästa sminkartiklarna, resten är mitt eget

ansvar, vad säger du?' Herrn! Tro mig när jag säger att min kropp skakade och att jag hade slutat andas. Visst har jag rätt när jag säger att ni har fått gåshud av att höra min historia?"

Han hade rätt, jag hade fått gåshud, och frågade:

"Men varför berättar du det här för mig?"

Återigen skrattade han. Under tiden som jag hade varit uppslukad av att lyssna, hade flera andra gäster kommit in på kaféet. På den stol som satt fast med hans stol stod ett tvåårigt barn och drog i hans axel och skrattade mot mig. Barnaskratt gör mig alltid lugn, men konstigt nog blev jag istället nervös av detta barns skratt. Han såg underlig ut: små ögon, gäll röst, och ett demonbarns ryckiga rörelsemönster, som ett förkrympt monster. Jag berättade om denna känsla för skådespelaren mittemot mig och tillade:

"Förlåt mig, jag har svårt att andas."

Samtidigt som han höll barnets hand mot sin axel, så att det inte skulle förstöra hans frisyr, sa han:

"Jag kände likadant, särskilt när jag klev in i butiken. Det var halvmörkt, så jag kunde inte riktigt se expediten som stod mitt bland maskerna. Först när hennes vita huvud rörde på sig förstod jag att det fanns en levande person bland alla dessa kalufser, mustascher, masker, pannor och käkar. Jag fick hjärtat i halsgropen. Jag sa till Naser: 'Köp för Guds skull det du ska ha snabbt så att vi kan gå ut härifrån.' Han sa: 'Vad vet jag, det är du som är teatermänniska, jag bara utför.' 'Naser! Jag vet ju inte vad du vill göra?', sa jag. Den gamla kvinnan stod och väntade. Naser sa: 'Äsch! Bravo, kompis. Det var just därför jag kom hit, jag håller på utsätta mig för fara att för allas skull, och nu vill du neka mig denna lilla hjälp? Kanske vill du att jag, här i denna butik, säger vem denne hjärna är, så att du kan fatta ett korrekt beslut!' 'Nej, nej', sa jag, 'jag vill inte veta vem det är.' Herrn! Den gamla expediten frågade: 'Har ni en inköpslista?' 'Naser, hon undrar om vi har en inköpslista', sa jag. 'Äsch! Vad då för lista? Säg att vi köper allt hon har', sa han. 'Naser', sa jag, 'det här är Frankrike, inte Iran.' Han sa ilsket: 'Så varför frågar du då? Gör en beställning själv, du kan

ju det här, hadji! Vi vill skära halsen av en viktig person, det är allt.' 'Det är du som vill', sa jag, 'inte jag.' 'Det spelar ingen roll', sa Naser, 'du hjälper din kamrat.' 'Ursäkta', sa den gamla damen, 'om några minuter måste jag stänga för lunch, ni får bestämma er.' Herrn, jag blev generad och sa: 'Ni har rätt, madame, ge oss ett ögonblicks betänketid.' 'Naser', sa jag, 'jag gör en allmän beställning och säger att vi har behov av alla typer av artiklar för teatern i vårt land.' 'Å gode Gud!', sa han. Jag frågade: 'Vad har du för budget?' 'Obegränsad', sa han, 'tänk inte på pengarna. Säg åt henne att ge oss lite av allt! Mustascher, skägg, peruker, flätor, färgade linser, modelleringsvax, alla typer av puder för ansikte och händer, rengöringsmjölk, penslar, vill du att jag räknar upp allting igen?' Förvånad frågade jag: 'Så du vet ju själv.' 'Jag kan inte språket', sa Naser. Expediten frågade: 'Har ni bestämt er?' Jag kunde inte låta henne vänta längre. Desperat började jag med perukerna, och sa: 'Madame, vi vill ha peruker.' Hon frågade: 'Vilken längd? Vilken färg?' 'Naser', sa jag, 'vilken färg, vilken längd?' Naser sa irriterat: 'Hrmpf! Se vem jag vänder mig till! Jag kan ju inte avslöja vem personen är.' Han hade rätt, och jag mindes att han ville skära halsen av en person. Jag kände hur kall svett rann längs med ryggraden. Den gamla damen väntade. Jag var stum. Naser hjälpte mig och sa: 'Hadji! Det är inget problem. Mullan har inga lockar, hans hår är lika långt som ditt. Vi iranier har ju mer eller mindre samma hårfärg.' Jag sa: 'Okej, jag förstår, säg inget mer.' Men herrn, jag var rädd för att jag höll på att beställa mina egna karaktärsdrag. Jag sa till expediten: 'Kort och svart. Och några gråsprängda också.' Herrn, den gamla damen tittade på oss båda med öppen mun. Hon hade blivit misstänksam och sa: 'Vad menar ni? Gråsprängt hår är något som sminkören skapar i enlighet med den ålder han vill porträttera.' Jag hade misstagit mig. Jag översatte vad den gamla damen sagt för Naser, som sa: 'Säg att vi inte har några sminkörer i Iran. Alla får själva skapa den karaktär som de vill ha.' Den gamla kvinnan blev otålig och insisterade på att vi gav henne en lista, och för att hjälpa oss

frågade hon vilka dramer vi planerade att spela på teatern i vårt land? Naser sa: ’Säg bara inte vilket drama vi planerar att uppföra!’ Jag blev så irriterad att jag sa till expediten: ’Den första är Macbeth av William Shakespeare.’ Naser sa: ’Du sa väl inte?’ ’Nej för i helvete’, skrek jag, ’låt mig vara!’ Herrn, ni må tro att jag dittills i livet aldrig varit så nervös, så det var tur att Naser själv avslutade det hela. Han pekade på allt han såg och med fingrarna visade han hur många han ville ha. Den gamla damen förstod hans sätt att uttrycka sig bättre. Vad det än var, tog hon fram det och Naser köpte det. Och jag stod helt paff och tittade på dem båda. Bara vid ett tillfälle såg jag hur Naser gjorde tecken med sina ögon och expediten inte förstod vad han menade. Eftersom jag nu hade lugnat ner mig, frågade jag: ’Naser, vad menar du?’ ’Vad underligt’, sa han, ’vill du hjälpa till? Säg att jag vill ha färgade linser.’ ’Naser’, sa jag, ’vad tänker du med? Konstgjorda ögon syns inte från en teaterscen, inte ens på några meters håll.’ Irriterat svarade han: ’Rummet som tillhör den snubbe som jag vill skära halsen vaktas av någon som kommer att se mig i ögonen på ett stegs avstånd. Fattar du nu?’ Herrn, jag hade redan glömt anledningen till att vi var i butiken. Återigen rann svetten kall nerför ryggen på mig och jag skakade. Naser mjuknade och sa: ’Okej, säg att vi för det första vill göra allting rätt och riktigt, för det andra att vi ska visa en film på tv från den där kvällen.’ Jag kunde inte annat än att förklara för expediten att vi också sysslar med tv och bio. Hon fattade inga misstankar, utan tog fram alla typer av färger. Då märkte jag hur Naser valde mellan några av artiklarna och la dem i ett hörn åtskilda från de andra. Sedan bläddrade han i några böcker som låg på disken, som alla handlade om att lägga mask. Han valde två av dem som hade illustrationer och sa till sist: ’Säg till kvinnan att vi betalar allting på en gång, tar med oss de här sakerna nu och återkommer i eftermiddag för att hämta resten’ och innan jag hade hunnit säga det hade han tagit fram sedelbuntarna ur byxfickan och lagt dem på disken. När den gamla kvinnan såg pengarna blev hon glad och säker på att vi inte var jobbiga och galna.

Via kroppsspråk och gester sa hon till Naser att hon tyckte om honom och att hon tyckte att han var en stor konstnär. Kort sagt, herrn, till slut kom vi ut ur den butik som du ser framför dig … Förlåt! Vad jag pratar mycket, min tid är slut och vi har inte hunnit till det viktigaste.”

Han tittade på sin klocka. Nervös och upphetsad frågade jag:

”Hur mycket tid har ni?”

Han svarade inte, hans uppmärksamhet var riktad mot tvååringen som var i färd med att dra honom i håret. Just när jag ville be ungens föräldrar att vara snälla och hålla koll på honom, sa han:

”Det är ett barn, han vill oss inget ont.”

Och med det tog han tag i barnets hand. Jag sa:

”Ursäkta, men eftersom ni har kort om tid; skar han till slut huvudet av den där personen?”

Han skrattade och sa:

”Vi kommer till halshuggningen.”

Jag önskade att min hustru hade varit där så att hon inte skulle tro att jag hade hittat på historien. Han drack en klunk till och förde sedan servetten mycket elegant över läpparna. Sedan fortsatte han:

”Herrn, det hela hade en underlig fortsättning. Så synd att jag måste korta av historien, jag har inte mer än tio minuter. Men du ska bara veta att jag blivit hans fånge. När vi kommit ut ur butiken, sa han irriterat: ’Hadji, jag trodde aldrig att jag en dag skulle komma och be dig om något och att du då skulle vända mig ryggen.’ Jag skämdes och sa: ’Naser, jag beklagar, men jag kunde inte göra någonting framför ögonen på expediten.’ Han sa: ’Kan du hjälpa mig nu när vi är ensamma?’ Jag sa: ’Det beror på vad du vill?’ ’Det är enkelt’, sa han. ’Jag kan ingenting om teater och smink, och just därför köpte jag dessa två böcker att titta i och öva på mig själv några gånger. Du kan åtminstone översätta bildtexterna och ge mig en introduktion?’ Med spåren efter den saudiarabiske poliskonstapelns dolk framför mina ögon kunde jag inte säga nej. ’Det går för

sig', sa jag. 'Jag visste att du inte skulle glömma', sa han glatt, 'så låt oss gå till mitt hotell som ligger en gata längre ner.' Jag frågade: 'Går det inte att skjuta upp till imorgon så att jag hinner ta mig en titt i mina böcker?' Han sa: 'Nej, jag har bråttom och åker från Paris ikväll, men jag behöver inte mer än en timme. Du känner ju mig, jag är en skärpt och intelligent person.' Jag mindes hur han hade lyft upp den ångande grytan och kastat den på poliskonstapelns huvud. Och sedan när vi blev kompanjoner i Mecka, Medina och Jeddah, vad gjorde han då inte för farliga grejer. Du anar inte med vilken snabbhet han stal jackor framför Stora moskén i Mecka. I basaren bakom Guds hus fanns det inga varor som han inte ansåg var hans. Skickligt tog han och hela tiden sa han: 'När det gäller den gudomliga revolutionen är allt detta likställt med dyrkan. Och imamens fatwa finns i chefens ficka, eller hur chefen?' Chefen skrattade också och sa: 'Ändå är det inte något som alla bör veta. Det är en hemlighet som måste stanna mellan imamen och de som följer honom.' En gång i Meckas basar visade Naser upp mig för chefen och sa: 'Vad ska vi göra med den här hadjin? Med tanke på att han vet.' Chefen sa: 'Hadjin är med mig.' Naser skrattade och sa till mig: 'Hadji, du kan skatta dig lycklig över att chefen är så glad i dig!' Och i Paris hade vi inte ens kommit fram till hotellet förrän han frågade: 'Hadji! Vet du att relationen mellan dig och chefen alltid var ett mysterium för mig? Nu när chefen är död sedan flera år, kan du väl säga vad som hände mellan er?' Jag sa: 'Nej, jag vill inte prata om det förflutna.' Vi hade kommit fram till hotellet. 'Hadji', bad Naser, 'det är synd om vi alla skulle ta revolutionens mysterier med oss i graven, vi måste berätta om dem.' I hissen sa jag att jag inte hade något att berätta, när allt kommer omkring hade relationen mellan mig och chefen ingen koppling till revolutionen. När han öppnade dörren till sitt rum, sa han: 'Du misstar dig, kanske har självaste chefen faktiskt gett sitt liv för det ni hade.' Och han gick in i rummet. Jag förstod inte alls vad han pratade om. Överraskad frågade jag: 'Vad menar du?' Och jag såg på honom i en helkroppsspegel

som hängde på väggen. ’Titta vilken stor spegel!’, sa han. ’Jag är säker på att vi kan sminka oss flera stycken här samtidigt. Stäng dörren!’ En vindpust slog igen fönstret. Ljudet fick nästan mitt hjärta att stanna. Han stängde själv dörren, satte en av böckerna i händerna på mig och sa: ’Kasta ett öga i boken medan jag klär av mig. Sedan får du förklara för mig.’ Jag frågade: ’Förklara vad? Och varför ska du klä av dig?’ Medan han klädde av sig, sa han: ’Hadji, har du redan glömt att vi kom överens om att du skulle ge mig några lektioner? Jag kan inte smutsa ner mina kläder.’ Han hade klätt av sig och ärret på hans nacke efter poliskonstapelns dolk fick mig att må konstigt. Jag ville så snabbt som möjligt gottgöra honom för det och bli av med honom. Så jag bläddrade i boken och sa: ’Titta på teckningarna och bilderna på det här ansiktet! De lär steg för steg ut hur sminkningen läggs. Exempelvis förklaras från första sidan grunddragen, som vilken karaktär varje ansikte har och hur ansiktsdragen fungerar. Om de dras på det ena eller andra sättet, ger de ett skrattande eller ett gråtande ansikte. Det är enkelt, genom en liten förändring förvandlas ett skratt till en dyster min. Eller på den här sidan, titta! Genom några streck blir en person plötsligt gammal. Eller titta här, med de här färgerna och penseldragen skapar man en grym och obarmhärtig människa. Eller här kan du se hur en barmhärtig och tolerant person blir till genom skuggor under ögonen och vid tinningarna.’ ’Hadji’, sa Naser otåligt, ’jag ville inte att du skulle undervisa mig i etik- och moralfrågor. Jag behöver lära mig hur man lägger mask. Alltså det som du pratar om nu är ju bara nonsens. Tro du att den som jag ska döda hade sådana drag från början? Eller tror du att de har ändrats?’ Jag insåg att han tyvärr hade rätt och att jag inte lärt mig någonting av ett helt livs teaterstudier och låtit mig luras av samma ansiktsdrag. Det var det som fick mig att säga: ’Jag ska förklara boken för dig.’ Han sa: ’Vad är det du säger? Visa mig i praktiken!’ Det var en grundläggande fråga. Jag sa: ’Jag har kommit fram till att vi måste se varje människas ansikte som ett vitt blad och sedan, stegvis, teckna fram det eller läsa av det.’ ’Hadji!’ sa

han. ’I praktiken! Alltså! Jag vill förvandla mig till en snubbe och sedan, när tillfälle ges, ta mig in på hans rum utan att vakten utanför fattar misstankar. Och sedan skär jag halsen av honom. Visa mig i praktiken! Hur ska jag sminka mig?’ Herrn, jag blev handlingsförlamad. Det var nära att jag började gråta. ’Naser!’, sa jag. ’Jag svär, jag har aldrig gjort något sådant här förut, låt mig vara!’ Naser gick och satte sig på sängkanten i protest. Jag tyckte synd om honom och sa: ’Naser, bli inte sur, det du ska göra är att helt enkelt måla av.’ ’Hur då?”, undrade han. Jag sa: ’Vad vet jag! Till exempel att du sätter ett foto av den där snubben framför dig och sakta men säkert förvandlar dig till honom.’ Herrn, Naser hoppade glatt upp i luften. Han gav mig en puss på kinden och sa: ’Där sa du något bra!’ Sedan insåg han plötsligt något och sa: ’Men jag har ju inget foto av honom med mig, och jag kan dessutom inte visa det för dig, du sa ju själv inte att du inte vill veta vem det är.’ ’Bra’, sa jag, ’jag vill inte veta.’ Han sa: ’Men jag måste öva, och jag vill att du korrigerar mina misstag.’ Sedan gick han runt i rummet och funderade. Till slut sa han: ’Hördu! Jag ska bara ta en halvtimme av din tid. Sätt dig du också så att jag kan öva med ditt ansikte och lära mig de här grejerna.’ ’Jag har inget att invända’, sa jag. Han sa: ’Sa jag inte att den här spegeln var perfekt. Sätt dig lite närmare så att jag kan se.’ Herrn, detta var enda sättet för mig att komma ur hans våld. Jag satte mig ner. Jag hjälpte honom när han radade upp puderaskarna och pennorna och färgerna framför spegeln. Allting var förberett. ’Hadji, första lektionen. Jag ska avlägsna varje karaktärsdrag från mitt ansikte så att det blir som ett vitt blad, eller hur?’, skrattade han. Förtjust svarade jag: ’Ja.’ Det började bli intressant också för mig. Under tystnad applicerade han den vita crèmen i sitt ansikte. Sedan tittade han noga på mig för att hitta karaktärsdragen i mitt ansikte. Han tittade på mig en lång stund, sedan sa han: ’Du har också ett intressant ansikte, jag har inte lagt märke till det förrän nu. Det var inte så konstigt att chefen förälskade sig i dig.’ Jag rodnade och protesterade: ’Nej, Naser, nu får det vara bra! Chefen var inte sådan och jag

gillar heller inte bögar.' Han sa: 'Jag syftade på den djupa sympati du hyste för honom. Låt mig nu först börja med din mustasch som är det enklaste kännetecknet. Sedan ska jag berätta för dig om hur chefen själv pratade om dig.' Herrn, ur raden av mustascher plockade han en som var ljus och fyllig och jämförde den med min, och när han var säker på form och färg penslade han mustaschlim ovanför läpparna och fortsatte: 'Du har inte fått veta att du en gång, när vi hade samlats, dömdes i din frånvaro.' Jag frågade: 'När och hur?' Medan han klistrade fast mustaschen, berättade han: 'Ett år före revolutionen startades en grupp i Najaf. En av bröderna gillade dig inte och anklagade dig för att vara en inflytelserik person som tyvärr kände till alla våra hemligheter. Han visade också upp en bunt bevis.' Jag sa: 'Vad för bevis?' 'Distrahera mig inte', sa Naser, 'se till att jag klistrar fast den här mustaschen korrekt. Hör upp! … Han visade flera bilder där du står framför någon snubbes hus i Östberlin och håller om ledaren för Irans kommunistparti och till och med kysser honom på munnen. Och han sa: Vad gör den här hadjin där?' Jag sa: 'Naser, det året spelades alla Brechts pjäser på Berliner Ensemble med anledning av tjugofemårsfirandet av kommunismens seger, jag hade åkt dit för att se hans verk, den där jeppen träffade jag av en slump, jag visste inte att han pussade på mun som ryssarna, jag tycker över huvud taget inte om mäns läppar.' Naser sa: 'Det hade ju inte vi någon aning om, men nu är det historia och det finns inget mer att säga. Det är bättre att jag gör det jag ska.' Jag sa: 'Men Naser, det började bli intressant för mig, alltså hur de så lättvindigt svartmålar någon.' 'Bli inte ledsen', sa Naser, 'lyckligtvis hade chefen koll på dig och sa inför alla att han är ansvarig för dig, och om han en dag skulle märka att du är en förrädare, skulle han ge order om att döda dig, och sedan avslutades mötet. Glöm det där, du! Titta nu, blev mustaschen bra?' Jag tittade i spegeln och sa: 'Den är lite för lång, du måste klippa till den.' Han gav mig saxen och sa: 'Klipp!' 'Nej', sa jag, 'det måste du lära dig själv, eftersom du kommer att vara ensam på toaletten.' Han skrattade, och sedan

klippte han med blicken fäst på min mustasch, till sin lösmustasch, och sa samtidigt: 'Hadji, vad är det? Rynka inte pannan! Det går åt skogen det här.' 'Alltså', sa jag, 'efter alla dessa år får jag höra saker som får mig att må dåligt.' 'Äsch', sa han, 'du har inte hört någonting än!' 'Finns det mer saker?' frågade jag. 'Ja', svarade han, 'men ta dig först en ordentlig titt på de här pudren och kolla vilket som mest liknar din hudfärg.' Herrn, fram till det ögonblicket hade jag aldrig tittat efter vilken färg jag har på ansiktet. Plötsligt blev det svårt för mig. Jag började leta efter min egen ansiktston bland askarna. Naser frågade: 'Så du träffade chefen kvällen innan han dog?' 'Naser', sa jag, 'jag tycker inte om att prata om det där.' 'Chefen är ju död', sa han, 'Berätta! För det är en gåta för mig.' Jag hade hittat min hudfärg och gav den till honom och sa: 'Ta den här, jag tycker att den liknar min hudfärg mest.' Han tog den och applicerade crèmen, lite i taget, på ansiktet, och sa: 'Jag vet att du inte tycker om det, men hur kom det sig att han hjälpte dig att fly?' 'Naser', sa jag, 'det är det ingen som vet.' 'Det vet jag', sa han, 'men om du berättar, ska jag också avslöja en hemlighet.' Jag sa: 'Naser! Det är inte någon som vet, och jag hoppas inte att du tänker några dåliga tankar, men lika lite som när du säger att chefen var förälskad i mig, har jag förstått hans skäl att hjälpa mig med flykten. En gång i Mecka sa han att han inte visste varför han satte sin tilltro till mig. Men du vet ju själv att jag aldrig missbrukade den vänskapen, ens efter revolutionen, då han fått en hög position. När jag återvände till Iran förstod jag att han hade blivit befälhavare. Då först insåg jag att han var mulla, för jag hade alltid bara sett honom i jeans. Sedan förstod jag att de ger militära titlar till vem de vill, eller tar bort officersgraden från deras axlar och arkebuserar dem. När jag insett detta, träffade jag honom inte något mer. Tills dödandet började, och alla blev hemliga. Det minns du ju själv! Skyldiga och oskyldiga dödades om vart annat. En dag höll jag på att repetera med en skådespelare inför en film, när ett helskägg kom in på mitt kontor och sa till mig i enrum: Chefen har skickat bud om att ditt liv är i fara, kom

till hans hus ikväll så att han får träffa dig.' 'Vänta, vänta!', sa Naser plötsligt. 'Dra inte ihop ansiktet så mycket! Jag håller på att teckna dina karaktärsdrag. Försök att berätta lugnt och sansat, så ja, fortsätt nu!' 'Naser!', sa jag. 'Det är svårt för mig att berätta om det, för när jag kom till Påfågelstronsgatan på kvällen, hamnade jag framför ett sjuvåningshus som var helt tömt. Det vara bara någon i trappan som sa i mörkret: Fjärde våningen, dörren i mitten. Jag var skräckslagen. På skakiga ben tog jag mig upp till fjärde våningen. Dörren stod öppen. I hallen hängde tvätt på en lina. Det var en underlig miljö. Att en så viktig person inte hade någon innergård där han kunde hänga sin tvätt. Jag hörde chefens röst som sa: Hadji, kom in! Jag gick in. Jag såg honom sitta på en filt och en hög med pengar staplade vid hans hand. Runtomkring i rummet satt män av alla sorter. Alla från olika delar av världen. Chefen sa: Det här är representanter för världens frihetssträvande rörelser, och de behöver vår hjälp. Och han delade buntvis ut sedlar till dem alla; till afghanen, eritreanen, representanten för Väst-saharas befrielserörelse, palestiniern, indianen från Amerika, den svarte mannen från Afrika, det var en udda blandning. När alla gick, kysste vi varandras händer och kinder. Sedan sa chefen att mitt liv var i fara och att jag måste fly från Iran. Jag sa att jag inte är någon viktig person. Han sa: Jag vet, men du har sett mycket, och en grupp bröder har bestämt sig för att göra sig av med dig i det kaos som råder. Men oroa dig inte, jag har beordrat folk att hjälpa dig att fly via flygplatsen. Fast du måste ändra ditt utseende! Raka till exempel av dig den där mustaschen.' 'Ja', utbrast Naser bedrövat, 'det är en konstig värld vi lever i.' 'Hur så?' frågade jag. 'Vänta', sa han, 'jag ska berätta hemligheten för dig. Men låt mig nu leta efter ett par linser, blå som dina ögon.' Herrn! Jag var så chockad, jag gav honom ett par gröna linser och sa: 'Ta de här! Jag har gröna ögon.' Naser! Tro mig, dagen efter hörde jag på radio att chefen hade dödats i en bombexplosion. Jag hade inte längre något hopp. Varje sekund väntade jag på att jag själv skulle dö,

tills samme skäggis en dag kom tillbaka och sa: Var på flygplatsen imorgon bitti, det var chefens order att ni skulle lämna landet helskinnad via flygplatsen. Och han gav mig resterande instruktioner. Jag åkte tidigt på morgonen, med en kappsäck. Det är en historia i sig själv hur jag, steg för steg, tog mig förbi kontrollen. För att kunna ta mig till passkontrollen, fick jag ett pass och sedan gick jag in i transithallen. Benen bar mig inte längre, jag föll ner på en stol och bad till Gud att de snart skulle ropa ut ombordstigningen. Plötsligt ropades mitt namn ut i högtalaren att jag skulle uppsöka gränspolisen vid utgången, och jag blev skräckslagen. Det fanns ingen utväg, jag hade gått genom eld och vatten, och än en gång var jag tvungen att återvända. Vid transithallen sa en polisman: Jag tar hand om ert pass, om något skulle hända, så säger ni att ni måste komma tillbaka för att hämta ert pass. Jag förstod att denna polis också var en av de som skulle hjälpa mig att fly. För att fatta mig kort, jag gick alltså tillbaka till gränspolisen. Helskägget på andra sidan bordet sa: Ni är belagd med utreseförbud, ni får inte gå ombord. Jag tänkte att nu är det alltså över. Det var nära att jag svimmade när plötsligt ljudet av en maskingevärssalva hördes. En grupp hade attackerat utifrån. Gränspolis-intendenten sprang ut med alla sina beväpnade mannar. Spelet var över. Plötsligt sa någon bakom mig: Varför dröjer ni så? Det är för er de skjuter. Var snäll och ta ert pass och gå ombord! Som jag sprang! Varje gång jag stoppades, sa jag: Jag är på väg för att hämta mitt pass. När jag kom till transithallen såg jag att alla hade gått ombord. Polisen vid dörren gav mig mitt pass och sa: Varsågod, skynda er på planet … Naser! Jag sprang till trappan som gick upp till planet, det var inte längre någon kvar för att ta undan trappan. En major inspekterade mitt pass och sa med ett skratt: Trevlig resa! Och jag sprang uppför trappstegen. När jag satt mig på sätet i flygplanet, var det nära att jag svimmade. Men jag tog mig samman, så att den sista kontrollen kunde verkställas. En officer närmade sig mig. Han tog mitt falska pass. Tittade. Jag skakade. Ta hand om er! sa han bittert … Några minuter senare stängdes dörren till flygplanet och jag

svimmade. Två timmar senare skakade mannen i sätet bredvid min axel och sa: Vakna herrn, vi passerar över Vansjön i Turkiet. Ni behöver inte längre vara orolig' 'Gud är större än världen!' sa Naser. Jag återvände till verkligheten och såg att han hade satt i linserna och började likna mig. Vi tittade förstummade på varandra. 'Hadji', sa Naser, 'jag är klar med sminkningen, vad ger du mig för betyg?' 'Tjugo av tjugo', sa jag, 'du har gjort det väldigt bra, det är du som är mästaren här.' Naser skrattade och sa sedan: 'Minns du inget av ansiktet på officeren som sist av alla önskade dig en trevlig resa?' 'Nej', sa jag förvånat. 'Kände du inte igen honom?' frågade han. 'Nej', svarade jag. Han skrattade högt och sa: 'Hadji! Det var ju jag.' 'Du? Hur? Varför gav du dig inte till känna?' undrade jag. Han sa: 'När jag såg dig sitta där, blev jag så överraskad att jag inte kunde göra något annat, eftersom jag inte visste att den som jag skulle hjälpa att fly var du. När jag insåg det, blev jag nästan tokig.' 'Varför, Naser?' frågade jag. 'För att jag hade beordrats att döda dig', svarade han. Jag blev rädd och frågade: 'Av vem?' 'Du kommer inte att tro det', sa han, 'men det var chefen som hade gett order om att du skulle dödas. Jag vet inte varför han kvällen innan han dog utan att informera mig om vem det gällde också gav order om att din flykt måste genomföras.' Herrn! … jag satt mittemot Naser på hotellet och skakade av chocken över hur samma person som gett mig möjlighet att fly, hade utfärdat ordern om min död. 'Naser', frågade jag, 'varför lät du mig då fly?' 'Båda chefens order måste utföras', sa han, 'först flykten och sedan döden.' 'Vad menar du med det?' frågade jag, medan Naser rörde sig mot sängen. Han tog fram en stor kniv som låg under kudden och sa: 'Hadji! Dödsfatwan måste utföras, till och med efter det att chefen dött.'

Skådespelaren mittemot mig på kaféet skrattade. Barnet ryckte i hans hår, men han märkte det inte längre, han hade släppt barnets hand så att det kunde dra hans långa hår bakåt.

Skräckslagen frågade jag: ”Så vad hände?” Han svarade obarmhärtigt: ”Domen måste verkställas.”

”Vad menar ni med det?” frågade jag.

Han sa: ”Dagen därpå hittades hans avskurna huvud i hotellrummet.”

”Dödade ni honom?” frågade jag.

Han skrattade, barnet drog i hans hår, sedan tittade jag på hans hals. Sedan reste han sig och sa:

”Vill ni fortfarande skriva?”

Några minuter senare sprang jag panikslagen runt på Paris gator, förtvivlad över att min hustru skulle tro att det var liket efter hennes make som hade kommit hem.

Korsordet

Författare: Nahid Tabatabai
Översättare: Alexander Nilsson

Herr Samii vaknade klockan halv sju på morgonen. Han behövde vara vid livsmedelsbutiken Daryani prick klockan sju, annars blev han utan mjölk. Han kände sig fortfarande sömnig, han hade en besk smak i munnen och en lätt huvudvärk. Men han brydde sig inte om något av detta. Om han hade brytt sig om sådana slags bagateller hade han förlorat ordningen och redan i sitt liv och ett liv utan ordning och reda är lika med döden.

På något sätt lyckades han ta sig upp. Han tvättade sig i ansiktet och tog på sig sina kläder. Han tog sin shoppingkorg och ropade ”Jag går ut för att köpa mjölk” vid Safiyehs dörr och gick ut. Efter att ha låst dörren kontrollerade han den tre gånger för att se att den verkligen var låst. Sedan gav han sig iväg in i gränden. När han hunnit halvvägs in i gränden började han tvivla igen, återvände och kontrollerade dörren en gång till.

Han borde i sin planering ha räknat med dessa små stunder av tidsbortfall och stigit upp lite tidigare på morgnarna så att han kunde vara vid butiken prick klockan sju. När han kom dit var han den tjugoandra personen på tur. I kön pratade han lite med grannen herr Zahiri om hur varorna blivit dyrare. Han höll även fru Ardakanis plats så att hon kunde gå och hämta sina kuponger. Efter en kvart lyckades han köpa två flaskor mjölk. Klockan tjugo över sju var han hemma igen med mjölken och ett nybakat *sangak*-bröd. Safiyeh hade ännu inte kommit ut ur

sitt rum. Han tömde vattenkitteln, sköljde ur den två gånger, fyllde den med vatten och ställde den att koka på gasspisen. Sedan gick han ut i trädgården. Han plockade några jasminblommor och lade dem på ett kristallfat som han ställde fram på frukostbordet. Sedan ställde han sig vid dörren till Safiyehs rum och ropade på henne. Han visste att hon inom tio minuter skulle komma ut ur sitt rum med rufsigt hår. Hon skulle gå mot toaletten och precis när han skulle komma ut från köket med en bricka te, skulle hon återigen öppna dörren till sitt rum med kammat och ordnat hår och de två skulle möta varandra i hallen. Att göra iordning frukosten var något som han hade gjort sedan de gifte sig. Alltsedan bröllopsnattens morgon, då han hade sett hur mycket Safiyeh älskade att sova och hur vacker hon var när hon sov, hade han åtagit sig att göra detta. Efter frukosten tog han återigen sin shoppingkorg och påsen med kuponger och gav sig ut för att se var det skulle gå att få tag på kupongvaror och om han inte skulle kunna få tag på någonting skulle han antingen kunna sälja eller byta ut de kuponger som höll på att gå ut. Han var tillbaka med korgen full prick klockan tolv. Idag hade han fått tag på kött och han gick som på moln. Han gav köttet till Safiyeh. Han tog på sig sin pyjamas och gick in i köket. Safiyeh höll på att ansa örter. ”Köttet räckte även till de två som stod närmast bakom mig. Trettiofyra personer fick gå hem tomhänta”, sa han.

Safiyeh visste att han nu förväntade sig att hon skulle berömma honom. Hon tyckte synd om honom. Hon ville inte att hennes man skulle stanna hemma och sysselsätta sig med sådana småsaker. Men de hade ju pensionerat honom och han var tvungen att hålla sig sysselsatt med något. Hon visste att om hon inte sa något uppmuntrande, skulle han bli på dåligt humör och hitta något att reta sig på. ”Tack gode Gud att du gick i tid, annars hade vi varit tvungna att återigen köpa kött utan kupong”, sa hon.

”Gör en pilaff på köttet och haricots verts nu på fredag när barnen kommer. Den här gången var köttet väldigt bra. Jag lämnade ifrån mig kupongerna och mer därtill.”

”Tack ska du ha.”

Safiyeh lade örterna i ett durkslag och gav det till honom. Hon visste att han nu skulle skölja dem så pass mycket att de blev mosade, men hon visste även att han endast blev nöjd om han fick skölja dem på sitt eget vis. Han blötlade örterna i en balja och hällde ett antibakteriellt medel över dem. Sedan satte han sig lugnt vid bordet och började betrakta henne. Vanligtvis brukade hon vid de här tillfällena att beklaga sig över barnen. Eller så pratade de gamla minnen. Självklart med stor försiktighet. För det fanns alltid en risk att något skulle rubba hans cirklar och få honom att försjunka i tankar. Eller att hon skulle komma att tänka på tidigare gräl och plötsligt få nog av honom. Även om han alltsedan pensioneringen varit väldigt lugn och medgörlig hade de till följd av hans obefogade svartsjuka ett flertal gånger bråkat och inte varit på talefot med varandra. Detta trots att Safiyehs mor alltid manade henne att inte låta solen gå ned över ett äktenskapligt gräl.

Hon bredde ut duken och sa: ”Vi måste köpa mer ris, det är inte mer än sju–åtta kilo kvar.”

”Daryani har bra ris av sorten *sadri,* men säljer det dyrt. Imorgon åker jag till jobbets kooperativ för att se vad de har. Kommer barnen på fredag?”

”Ja. Du var inte här då, men Zohreh ringde och sa att Katayun var sjuk. Om hon inte blir frisk kanske Zohreh och de andra inte kommer.”

På fredagarna brukade det bli livat i hemmet och herr Samii tyckte om detta eftersom hans tankar inte uppehöll sig vid dåliga ting då.

”Hur länge har Katayun varit sjuk?”

”Sedan igår, hon har fått feber och några utslag i ansiktet. Kanske är det mässlingen, eller vattkoppor.”

”Har de tagit henne till doktorn?”

”Jadå, du vet ju hur Zohreh är. Doktorn har sagt att det inte är någon fara.”

”Ingen fara och ingen fara? Herr Abbas son dog ju precis på det sättet. De sa hela tiden att det inte var någon fara tills han dog.”

”Gud förbjude!”

Safiyeh började portionera ut maten och herr Samii försjönk i tankar. Vad skulle hända om Katayun råkade ut för något? Och han såg framför sig hur han och sönerna bar på en liten kista medan de gick över en torr slätt. Och vinden tog tag i Safiyehs chador och…

Hon dukade ut maten och sa:

”Tjoho, var är du någonstans, tog du upp örterna ur vattnet?”

Herr Samii reste sig upp, lade örterna i durkslaget och sköljde dem under kranen så mycket att Safiyeh förlorade tålamodet och sa:

”Du har mosat de här örterna, alla vitaminerna har ju försvunnit nu.”

”Alltså … det är väl inte så att hon kommer råka illa ut?”

”Vem?”

”Katayun.”

”Men snälla du, hon har fått mässlingen eller något, hon kommer att friskna till. Det verkar som om du aldrig haft med barn att göra.”

Efter lunchen gick var och en till sitt rum för att vila. Herr Samii kunde inte sova. Han tänkte ständigt på dåliga ting. Ända sedan barnsben hade han haft besvärande tankar. Men ju äldre han blev, desto mer besvärade de här tankarna honom.

Om han inte hade varit en man av ordning, hade han klivit upp ur sängen och gått ut i trädgården, till rabatterna. Men ordningen och redan fick inte rubbas. Han stannade kvar i sitt rum till klockan fyra. Prick klockan fyra tog han, precis som varje dag, på sig sin kostym och satte på sig skorna, som han putsade till. Gårdagens tidning vek han ihop och la i fickan och gick till parken. På vägen dit funderade han på om herr Zahiri hade lyckats lösa vågrätt tio eller inte.

Herr Samii älskade att lösa korsord. De hindrade honom från att tänka på dåliga ting och de gav struktur till hans tankar. Prick klockan sex varje dag kom han hem med kvällstidningarna. Han skummade raskt igenom rubrikerna och tog sig sedan an dödsannonserna, därefter sidan med dagens händelser och till sist var det korsordets tur. När det blev dags att lösa korsord, kammade sig herr Samii och satte sig sedan på en stol vi fönstret. Han bad Safiyeh om en kopp te och skred till verket. Från vågrätt ett arbetade han sig nedåt och från lodrätt ett mot korsordets vänstra sida. Till en början skrev han endast sådant som han var helt säker på. Såsom ”100 m^2”, vilket blev ”ar” och ”kort konung”, vilket blev ”kung”. Sedan brukade han börja om från början och skrev ut de ord där ett par av bokstäverna hade blivit lösta. Han drog ut på det så mycket som han kunde och njöt. Ibland förblev ett par rader tomma, det rörde sig om ord som korsordsskaparen säkert aldrig ens hört talas om själv förrän han eller hon slagit upp dem i ordböcker och uppslagsverk. Dessa tomma rutor drev herr Samii till vansinne. En gång hade Safiyeh tagit korsordet från honom och fyllt i det med bokstäver på måfå. Han slutade då att prata med henne i tre dagar. Hon hade rubbat hans cirklar. Han hade senare kommit överens med sina vänner om att de skulle ta med sig sina lösningar till parken och jämföra med varandra och om ingen av dem hade ett svar på ett nummer så ansågs den frågan vara nonsens och den upphörde att vara viktigt. Sent på eftermiddagen varje dag jämförde han och herr Zahiri sina lösningar med varandra. Ibland tog även herr Shahpari med sig sin lösning, men han var mer intresserad av att läsa och herr Moshiri brukade spå i kort. När herr Samii kom till deras mötesplats just denna eftermiddag, hade ännu ingen kommit. Detta gjorde honom nedstämd. Vanligtvis brukade herr Zahiri redan var där. Herr Shahpari brukade alltid komma senare. Och herr Moshiri dök ibland inte upp alls. Herr Samii satte sig ner och började stirra på trädtopparna framför sig. Plötsligt kände han hur det knöt sig i magen på honom. Han

var orolig. Orolig för vad? Det har väl inte hänt Katayun något? Han visste att hennes åkomma var av det lättare slaget, men var det inte så att dessa lättare åkommor ofta uvecklades till mer omfattande sjukdomar? Återigen såg han inom sig hur han svettades under en liten kista och dignade under dess vikt och sedan såg han hur en rad långa människor med färgglada kläder pekade på honom och skrattade. Han väcktes av herr Zahiris röst och han kände hur händerna var våta av svett.

”Var är du herr Samii? Ser du inte att jag står här?” sa herr Zahiri.

”Jag var försjunken i tankar. Varför kommer du så sent? Du har ju alltid varit en man av ordning.”

”Ordning och reda är livets hörnstenar, eller hur? Nåväl, ta fram ditt korsord så får vi se vad du skrivit på vågrätt tio.”

”Men vad hände med ordningen?”

”Låt se, har du skrivit vågrätt tio eller inte?”

”Det har jag, men vi måste börja med vågrätt ett tills vi kommer till tio och senare till tolv.”

”Nu driver du väl med mig. Men visst, enligt ordningen.”

De satte igång med att jämföra sina lösningar. Vågrätt tolv blev ”Jupiter”. Herr Samii fyllde i rutorna och drog en lättnadens suck. Nu hade de inget mer att göra. Det var bara att vänta på att herr Shahpari skulle komma och berätta sina underhållande historier.

Herr Shahpari tyckte om att läsa och var berest, hans barn bodde i USA och med några års mellanrum åkte han dit för att besöka dem och stannade ett par månader. När han sedan återvände till Teheran, hade han så mycket att berätta att det skulle kunna fylla flera böcker. Herr Samii önskade att herr Shahpari inte hade dröjt så. Han hade egentligen inte så mycket att säga till herr Zahiri. De båda tittade åt det håll som herr Shahpari brukade komma ifrån och väntade.

”Han har säkert inte fått lov att komma för sin fru”, sa herr Zahiri.

”Vad menar du?”

”Hon har helt enkelt inte gett honom lov. Eller så sitter de båda två och ansar örter.”

”Du driver med alla.”

”Tror du mig inte? Jag har känt herr Shahpari i femton år nu. Han är väldigt bra på att ansa örter.”

Återigen blev de tysta och tittade mot det håll som herr Shahpari brukade komma från. Herr Samii hade återigen börjat tänka på dåliga ting då herr Shahpari dök upp. Sin vana trogen log han.

”Låt mig se på dina händer”, sa Herr Zahiri.

Häpet visade Shahpari upp händerna och frågade:

”Hurså”

”Inget, det är bara något han säger. Har du löst gårdagens korsord?” frågade herr Samii.

Men herr Shahpari svarade inte. Han funderade fortfarande på varför han skulle visa upp händerna.

”Varför ville du se på mina händer?” frågade han.

”Det var inget. Jag hade sagt till Samii att riktiga karlar har runda naglar, som du.” svarade herr Zahiri.

Herr Shahpari trodde inte på det, men sa inget mer. Bänkarna runt omkring hade fyllts av pensionerade herrar. Herr Samii visste vad varje klick pratade om. Till exempel så pratade de till höger vanligtvis om checkar, skuldebrev och lån medan de på andra sidan pratade om världshändelser. Ett par personer gick snabbt runt dammen i mitten av parken. Herr Samii kände igen två av dem. Men den tredje var främmande för honom. Det var en lång man med rutig kavaj och en halsduk runt halsen. Herr Samii pekade ut honom för de andra två och sa:

”Vem är det här nu då?”

Plötsligt blev herr Zahiri blek i ansiktet. Herr Shahpari skrattade och sa:

”Zahiri, vill du att jag ska lägga krokben för honom?”

Herr Zahiri svarade inte. Herr Shahpari tog fram sitt korsord och sa:

”Var en förtrogen vän – en vän av huset, badet och vad?”

”Rosengården”, sa herr Samii.

”Hur jag än försökte komma på det gick det inte. Det måste vara åldern.”

Herr Zahiri reste sig och sa att han måste gå hem.

”Om jag vore du hade jag också gått.” sa herr Shahpari.

Herr Zahiri gick sin väg. Herr Shahpari pekade på mannen med den rutiga kavajen för herr Samii och sa:

”Vet du vem det är?”

”Nej.”

”Herr Zahiris förtrogne vän. Det sägs att han har haft ihop det med hans fru.”

”Säger du det? Och herr Zahiri gjorde inget?”

”Vad hade han kunnat göra?”

”Inte vet jag, till exempel… till exempel hade han kunnat skilja sig från henne.”

”Han kunde inte bevisa det. Han hade inga vittnen.”

”Han kunde ha anlitat någon att bevaka dem.”

”Det gjorde han, men de gick inte i fällan. De var smartare än så.”

”Han borde ha kastat ut henne från hemmet.”

”Vad skulle han ta sig till med tre barn? Frun hade även lovat dyrt och heligt att hon inte gjort något fel.”

”Det kanske bara var struntprat.”

”Ingen rök utan eld…Vet du, fruntimmer är alla av samma skrot och korn. Jag litar inte ens på min egen fru.”

”Så, vad hände sedan?”

”Han kunde inte ta dem på bar gärning. Efter ett tag bröt gubben helt med dem och försvann.”

”Vad gör han nu då här?”

”Han kanske saknar herr Zahiris fru. De bor några kvarter bort. Vanligtvis brukar han gå till parken vid korsningen, jag vet inte varför han kom hit idag.”

Herr Samii började känna sig illamående. Gamla minnen kom ibland som blinda fladdermöss och flög mot hans psyke. Så fort han försökte fånga dem flydde de sin kos.

”Min dotter har fött nu”, sa herr Shahpari. ”Det är en lintott till pojke, säkert en jätteblond lintott precis som min svärson John. De vill döpa honom till George. John och George. George och John. Det får en att tänka på *hjälplösa hjon*. Min fru insisterar på att de ska döpa barnbarnet till Mohammad Taqi Khan. Det är min svärfars namn. Tänk dig en blond, blå-ögd och gänglig yngling på gatorna i San Francisco, och att man kallar honom för Mohammad Taqi Khan, det vore väl något?”

Herr Samii reste sig. Han ville gå hem och prata med Safiyeh eftersom närvaron av mannen med den rutiga kavajen hade nedsänkt honom i de tankar och föreställningar som han hade haft som ung. Hur kunde han vara så säker på att de alla var just tankar och föreställningar? Hur kunde han vara så säker på att en del av dem inte var sanna? Han måste ju ha sett något för att ha dessa tankar och föreställningar. För visst hade ju herr Mansur gett Safiyeh blommor. Var det inte hennes kusin som länge hade hoppats få gifta sig med henne? Och hade herr Reza Talachi inte friat till henne? Var det ens möjligt att Safiyeh, med all sin skönhet, endast skulle vilja ha honom?

Han hade glömt hur gamla han själv och Safiyeh var nu. Han inbillade sig att de båda två var unga och att någon närsomhelst kunde komma och slita henne ifrån honom. Han såg sig själv i skyltfönstret. Han gick framåtböjd.

”Skäms på dig, karl! Vad är det för fasoner på ålderns höst? Har det inte tusentals gånger bevisats för dig att Safiyeh är en ärbar kvinna? Har inte tidens gång klargjort för dig att de som du trodde hade något för sig med henne inte hade det? Har du inte just nu i din resväska 20–30 undertecknade brev med olika datum där hon bedyrar att hon är dig trogen. Endast en gång hade hon sagt att hon varit otrogen, och det till följd av att du hade framhärdat så. Idiot, gav inte du bagarens son pengar för två veckor sedan för att han skulle skugga henne? Och han hade inte hittat något bevis för att hon skulle vara kärlekskrank. Skäms … men vem vet, kanske bagarens son själv var förtjust i henne? Det kanske var honom hon hade varit

med, den gången hon erkände sin otrohet? Ja, se kvinnor…”, tänkte han för sig själv.

När han kom hem var Safiyeh inte där. Hans ångest tilltog. Han gick direkt till sin resväska och tog fram breven. Överallt hade hon skrivit att hon var honom trogen. Vartenda ett av dem bar på ett minne, vartenda ett av dem ett gräl. Ett av dem var från natten då de kommit hem från Mansur. Ett av dem hade att göra med en av hans egna kusiner. Det sista grälet kommer han väl ihåg:

En av Safiyehs kusiner och dennes son hade kommit hem till dem för att be om deras dotters hand i äktenskap. Den dagen hade Safiyeh klätt sig i rosa och satt upp håret. Hon var mycket vackrare än deras dotter. Under frieriet hade Safiyehs kusin fäst all sin uppmärksamhet vid Safiyeh istället för att granska den tilltänkta svärdottern och Safiyeh, som om hon hade fått vingar, for runt i rummet och serverade gästerna. Safiyeh var glad den dagen. Hon ville gärna att dottern skulle gifta sig med farbroderns barnbarn. Pojken var väluppfostrad och hade en utbildning. När gästerna hade gått grälade herr Samii med Safiyeh och efter att ha blivit trött på att gorma och skrika gav han henne papper och penna för att skriva ned och underteckna att hon inte hade haft någon relation med sin kusin. Safiyeh, som hade blivit trött på alla dessa tvivel och misstänksamheter, skrev att hon haft ett förhållande med kusinen och undertecknade pappret. När han såg pappret föll han med tårar i ögonen ner på knä framför henne och bad henne att betyga att det var lögn, men hon sa inget. Hon förblev tyst så länge att han somnade där hulkande vid hennes fötter och hon förde honom till sängen.

Sedan den gången hade han inte enträget tjatat på henne. Han var rädd att hon skulle bli tvär och att hon skulle säga att hon haft ihop det med andra. Han avgudade henne. Sedan dess hade hans tvivel och tvångstankar riktats mot andra ting och efter pensioneringen, då han tillbringade all sin tid med henne, brukade han ofta tänka på hur fel han hade haft. Men idag hade samma tankar återigen gjort sig påminda och plågat honom.

Han måste prata med henne, även om det skulle vara till priset av att hon skulle bli upprörd.

Han höll fortfarande på med sin resväska när han hörde hur dörren öppnades. Han sköt in resväskan under sängen med foten och satte sig på sin stol. Han väntade. Hon kom inte. Hon hade säkert gått till köket. Han bytte om och slog upp dagstidningen. Han försökte lugna ned sig själv, men han kunde inte styra över sina ansiktsrörelser. Hans läppar drogs neråt och det ryckte i ögonlocken. Han höll på att förlora tålamodet när hon puttade upp dörren med foten. I händerna hade hon en korg med haricot verts och en bricka. Hon hade knappt hunnit komma in i rummet förrän han sa:

”Idag pekade herr Shahpari ut herr Zahiris frus älskare till mig i parken. Gubben hade tidigare varit en förtrogen vän till herr Zahiri.”

Hon lyfte på huvudet och fäste blicken på honom. ”Varför är han så upprörd?” Hon sa inget.

”Herr Shahpari säger att alla kvinnor förr eller senare hittar på något lurt.”

”Herr Shahpari kan dra dit pepparn växer.”

”Gubben var lika gammal som vi.”

”Vem då?”

”Herr Zahiris frus älskare.”

”Det måste väl vara något fel på honom om frun går och har ihop det med någon annan.”

”Han är en väldigt god man.”

”Han är god mot dig. Förmodligen har han inte varit god mot sin fru.”

”Kvinnor är alla av samma skrot och korn.”

”Karlar gör själva tusentals saker och ting och tillskriver sedan kvinnorna sådana handlingar. Om det inte är något fel på en man, kommer hans fru heller inte söka sig till någon annan.”

”Jag då? Är det något fel på mig?”

Hon tittade klentroget på honom: ”Vadå, sätter han igång nu igen? Har han ingen skam i kroppen? Jag trodde vi blivit

gamla och att han slutat tänka på sådana saker. Under en period på tio år hade han inte yttrat sådant här nonsens. Han mår säkert inte bra igen…” Hon sa:

”Om du bara slutade upp med dina pikar, misstänksamheter och tvångstankar så skulle inget fattas dig.”

Hon tog brickan för att gå ut i köket. Hon hade ingen lust att käbbla. Det var skrattretande. Att man på ålderns höst kunde uppföra sig som ett barn igen.

”Sätt dig!” sa han.

Och så började det igen. Först fick hon sitta ner och bli förhörd. Sedan började hon gråta. Därefter ångrade han sig och hämtade papper och penna. Safiyeh skrev ner det han ville och skrev under brevet och sedan försonades de ett par tre dagar senare. Det var inte dåligt, ja, det var åtminstone omväxlande. Ibland blev hon så pass sårad att hon slutade tala med honom och åkte hem till sin syster ett par tre dagar. Hon satte sig ner.

”Någonting nytt från din kusin?”

”Börja inte nu igen. Din kusin, din kusin.”

”Nå, har du inte hört något från honom?”

”Jo, igår ringde fru Nosrat. Hon sa att min kusin varit sjuk men att han mår bra nu.”

”Hon måste ha vetat att du var betuttad i honom, annars hade hon väl inte fört honom på tal? Du blev säkert väldigt ledsen över att höra att han varit sjuk.”

”Jag blev väldigt glad över att han kryat på sig. Skäms på dig, din karlslok. Mitt hår har blivit grått och du låter mig ändå inte vara ifred.”

”Ditt hår har blivit grått och fortfarande håller du på med såna här saker.”

”Vadå för saker?”

”Varför pratade du med fru Nosrat? Inbillade du dig att jag trodde på att du inte hade något på gång med den gubben? Nej, jag kommer fortfarande ihåg hur du svärmade kring honom i din rosa klänning. Du hade fått vingar. Ni fruntimmer är alla av samma skrot och korn. Jag trodde du skulle vara mig trogen. Jag trodde att du alltid skulle säga sanningen till mig.”

Safiyeh tittade på honom, på det gråa håret. På rynkorna i ansiktet och på mustaschen som blivit gul av cigarettrök. Hans fingrar trummade över dagstidningen. Byxbenen på hans pyjamas skakade runt hans vader. Hans mungipor drogs isär. Hon blev tyst. Han började flämta.

”Ni är alla lösaktiga. Ni bedrar era män och gör vad ni vill.”

Hon sänkte huvudet. Hon funderade över vad hon skulle göra. Skulle hon ge efter eller börja gorma, hon också?

”Ni, ni kvinnor, ni kvinnor…”

Hon lyfte på huvudet och såg att hans käke hade låst sig och att han inte längre kunde tala. Hon blev rädd. Hon tog hans händer i sina och masserade hans axlar. Ofrivilligt började hon gråta och ropa hans namn. Det kändes som om det tog åratal innan herr Samiis ögon rullades fram igen och han åter såg på henne. Hennes tårar var vatten på hans hjärtas låga. Safiyeh satte sig och lade sitt huvud i hans knä och sa:

”Den enda mannen jag någonsin varit med är du. Den enda mannen jag någonsin älskat är du.”

Han lade sin hand på hennes huvud och smekte hennes hår. Med möda sa han genom sina fastlåsta tänder:

”Skriver du ner det?”

Safiyeh torkade sina tårar och sa:

”Jag skriver ner det.”

Uttåget

Författare: Dariush Kargar
Översättare: Reza Rezvani

Till Mostafa och allt som betyder kärlek

Rasul vet inte ens själv hur eller varför, men han ska ha lämnat huset en kvart tidigare, en kvart för tidigt. Och denna kvart har betytt allt, varit helt avgörande. Vem de hade fått informationen av och varifrån spelar ingen roll, spelar ingen som helst roll. De ska ha kommit och Rasul var inte hemma. Han hade gått ut och lämnat huset en kvart tidigare.

På tisdagen ska Rasul ha gått till kuwaitiernas basar, och sedan kommit tillbaka. Han ska ha suttit i hotellets lobby och pratat med herr Kurosh om dagens dollarkurs samt överlämnat de pengar som han växlat åt honom.

Följande onsdag ska Rasul ha varit till Büyük çarşı, den stora basaren, och sedan kommit tillbaka därifrån. Han ska ha stått vid hotelldisken, pratat med herr Kurosh om priserna på Marlboro och överlämnat en limpa cigaretter som han köpt åt honom.

Söndagen veckan därefter, klockan tre på eftermiddagen, ska Rasul ha följt med herr Kurosh för att ta en promenad vid havet.

Två veckor senare, på måndagen, ska herr Kurosh ha åkt till Ankara. Dessförinnan gav han Rasul ”ett häfte”, alltså ett pass, som han i herr Kuroshs frånvaro skulle överlämna till någon som herr Kurosh rekommenderat och beskrivit.

Herr Kurosh ska i söndags, alltså i förrgår, ha bjudit Rasul och hans vänner, även dig (minns du?), på lunch i hotellets lobby.

Mitt på torget ska det ha stått två lyftkranar. Vilken dag och vilken tid är inte viktigt. Det enda som är viktigt är att Iradj, städad som alltid och med ett leende som alltid, och Yavar, artig som alltid och blyg som alltid, kanske även rastlös som alltid, var där i kurvan mellan Abbasabadgatan och Bu Aligatan. Man ska ha hört religiösa rop, *hälsad vare Muhammed och hans ätt* och *prisad vare Gud*. Det viktiga är att det uttalas, och det uttalas av många, och att det trots alla hälsningar till Profeten och Gud och trots allt folk som hade samlats där, rådde en viss tystnad på torget. När tillräckligt många hade samlats, ska tre av dem ha dragit fram Iradj och Yavar. Vem av dem som först dragits fram och ställts på stolen är inte viktigt. Iradj ska ha skrattat och Yavar varit nervös. Men det hade inte skett som det ofta sägs sker: att kroppen dansar i vinden. Det skulle inte ha gått, eftersom det inte var ett rep utan en bogserlina. Men trots det ska Iradjs kraftiga kropp ha skakat i vinden i en timme däruppe, och även Yavars kropp trots att han var mindre och lika smal som du minns honom. Det viktiga är att man hade velat eller planerat att köra dit tre lyftkranar, det viktiga är att Rasul hade lämnat huset en kvart tidigare, han vet inte själv hur eller varför. Och att det då bara hade kommit två kranbilar för hängningarna.

Tisdag eftermiddag ska du ha tittat på Rasul. Även på onsdagen veckan därpå vid lunchtid. Även den därpå följande söndagen tittade du på Rasul. Måndag eftermiddag två veckor senare och fredag kväll ytterligare en vecka efter det ska du ha tittat på honom. Rasul tittade inte på dig. Han såg dig, men tittade inte på dig. Han motade bort din blick. Så länge ni inte varit ensamma, var Rasul med dig. Så snart ni lämnats ensamma, försvann han. Han hade inte gått med de andra, men

du vet inte vart han tagit vägen och varför du inte kunnat prata med honom. Rasul ska bara ha försvunnit.

Det finns intressenter för alla länder. För alla länder finns en marknad. Var och en väljer ett land och fokuserar på det. Först försöker man göra efterforskningar huruvida det går att få asyl där. Och efterforskningarna är inte så mycket mer än att höra sig för hos dem som anlänt två dagar tidigare, man ”informerar sig” hos dem. Nästa fråga är priset: priset för lagligt respektive förfalskat visum, priset för biljetten, direkt och indirekt, billig eller dyr, med amerikanska eller ryska flygbolag.

Det finns de som har bestämt sig redan i Iran. Det finns de som vet allt de behöver veta. De bara väntar på sin kontaktman som nog ska visa sig i dagarna. Det finns de som, oavsett om de är väl eller mindre väl informerade, dagligen byter sitt resmål och sina smugglare. Det finns de som har fått panik och vill åka tillbaka, men som vet att de inte kan och som nu har blivit rådvilla.

Amerika har få kunder, för kostnaderna är skyhöga. Till England finns det inte så många resenärer. Ingen talar om Australien. Tyskland är mest känt av alla länder. Inte mest omtyckt, bara mest känt. Dessutom är det billigast. ”Det enda du behöver är ett visum till Östtyskland, sedan är det bara några timmars resa och så är det klart!”, säger alla flyktingsmugglare. Varje land har intressenter, som är aningen fler eller färre. Två tvillingbröder vill åka till Costa Rica. Men febern för Frankrike och Kanada glöder starkast.

Rasul är Kanadaresenär, vill till Kanada, *ville* till Kanada. Jimmy ska ha lurat Rasul på hans pengar men hävdar att han inte gjort det och att han i dagarna ska få pengar någonstans ifrån och sända iväg Rasul. Under tiden har han gett Rasul sin resväska i stället för Rasuls tretusenfemhundra tyska mark.

Rasul kallar på dig. Med ögonen visar han dig stolen framför sig, den lediga stolen mellan honom och herr Kurosh.

Du går och sätter dig och Rasul börjar helt plötsligt skratta. Sedan vänder han sig mot herr Kurosh: ”Och vart ska du skicka vår vän Khosrow här då?”

Han ska ha sagt det med ett leende på läpparna, i förtrolig ton, hjärtligt, vänskapligt.

Det var nog Mohsen som hade sagt: ”Vad då partner? Tror du smugglarna tar sig någon partner? Han har bara gjort honom till sin springpojke, det förstår du väl!”

”Vart ska han då?”

Herr Kurosh måste ha förstått Rasuls underton, eller så har de kanske pratat om det tidigare. Och ditt hjärta säger att de har gjort det.

Du är generad. Slår ner blicken.

Och med detta har Rasul gjort dig förlägen. Han har skrattat åt alla dina dolda tankar, åt alla dina misstankar, åt alla dina blickar, med denna vädjan till Herr Kurosh.

Du försöker fånga hans blick men lyckas inte. Han tittar inte på dig. Nu har hans skratt tystnat.

Och så säger du: ”Vart som helst.”

Visst hade du velat säga Frankrike men det sa du inte. Du kunde inte, du förmådde dig inte att säga det.

Rasuls underton har talat och din sänkta blick har talat och herr Kurosh låter ädelmodet helt ta över: ”Jag kommer nog att skicka honom någonstans!”

Och han sträcker ut handen mot dig. Rasul gör ett tecken med huvudet och försöker visa något med en menande blick på herr Kurosh. Du förstår inte och rycker på axlarna, din blick hoppar mellan de båda men Rasul räddar dig: ”Ge herr Kurosh ditt pass!”

En hand rör vid din skuldra. Du vänder dig om. Det är Rasul. Han skrattar: ”Kurosh säger att han ska skicka dig till Sverige.”
”Sverige?”

Herr Salimian, som står med en hyvel i handen, har slutat böja överkroppen fram och tillbaka. Han tar blyertspennan som han

har bakom örat, drar med fingrarna genom håret och skakar bort sågspånen från de silvergrå hårstråna, plockar upp en cigarett och säger: ”Sverige och Schweiz var ursprungligen *ett* land, men kolonialismen gjorde att de bröts isär och blev två länder.”

”Jaha?”

Det är ingen kommentar, hadji Anari undrar på riktigt och herr Salimian blåser ut röken och säger: ”Kolonialismen, min herre, kolonialismen!”

Din förvåning, din ton, gör att Rasul med en högdragen gest frågar: ”Vill du inte det?” Men han ångrar sig, verkar det som, han ändrar sin ton, sin gest också: ”Han säger att han köper ditt pass för femtonhundra mark. Av de pengarna går niohundra till din biljett, för hundra mark får du ett annat pass...”

”Hundra mark? Hundra mark?! Vad är det för pass som bara kostar hundra mark…?

”Strunt i det! Det är ändå ett pass... du får tvåhundra mark för att köpa nya kläder som du ska ha på dig när du åker till flygplatsen... och så tvåhundra mark till poliserna på flygplatsen.”

Mannen frågar med ett leende: ”Vart är ni på väg, herr Khosrow?” Mannen är ny på hotellet, men både han och hans fru är mycket vänliga människor och så har de blivit god vän med alla på några få dagar.

”Jag? Jag... det är så att herr Kurosh... Jag ska åka till Sverige.”

Mannen tittar på sin fru och snörper på munnen. Frun har studerat i Mexiko. Säger hon. Hon har en poncho som hon täcker axlarna med, vem vet, kanske från de trakterna. Hon leker med fransarna och frågar med ett leende: ”Men varför just Sverige?”

Och mannen: ”Sverige är mycket kallt, förstår Ni.”

Du skrattar: ”Det är inte så viktigt. Där jag växte upp är det också kallt.”

Och mannen, som inte talar till dig direkt, fortsätter: ”Inte bara Sverige, alla skandinaviska länder är kalla. De är alla lika... Sverige, Danmark...”

Du får en plötslig idé och frågar: ”Är det så? Är Sverige likt Danmark?”

Du ser forskaren och journalisten doktor Eslami Nadushan. Det är inte han. Jo, det är han. I helfigur, kostymklädd, i tidskriften Negin. Han har skrivit en reseskildring och, för välsignelsens skull som han själv sagt, kallat den *Fågel Fenix skri* efter en bok av den store martyren Sohrevardi.

I ett avsnitt som handlar om Danmark, om resan till Danmark, har du strukit under mycket, strukit under många av meningarna. Du har läst det och Mohammad har läst det, men du håller ändå på att berätta om det för Mohammad:

”Mitt i Köpenhamn, i centrum, finns det en gågata, Ströget. Gatu-försäljarna lägger ut sina böcker där och säljer dem. Där finns allt: från Marx, Sartre och Che Guevara till Mao. Den ene står och håller Bibeln för bröstet och en annan, lite längre bort, har hängt porrtidningar, som är förpackade i genomskinlig plast, på en lina, liksom kläder som man hänger på tork...”

”Hör du Mohammad, hur länge kommer det att dröja tills vi har en sådan gata här?”

Du stoppar Mohammad på gatan, visar honom gatu-försäljarna som säljer böcker och säger skrattande, förtjust: ”Minns du det där med *Fågel Fenix skri* och gågatan? Ser du, det dröjde inte så länge ändå!”

Bagaren Mahmud ser sig omkring och spanar in läget. Sedan lyfter han käppen gång på gång med sin enda brukbara arm och slår på boklådorna. För varje slag ropar Mahmuds lärjungar bakom honom: ”*Hälsad vare Muhammed och hans ätt!*”

Han frågar igen: ”Hur menar du? I vilket avseende? Självklart finns det många likheter mellan Sverige och Danmark ...”

Rasul ska ha berättat för herr Kurosh om dina farhågor och herr Kurosh ska ha svarat att i Sverige har man värmeledningar under alla gator och att ingen därför känner av kylan.

”Sa du inte till honom att vi inte är helt dumma i huvudet?”

”Jag svär! Det är inte bara Kurosh som säger det. Alla iranier här säger samma sak.”

Och för att försäkra sig frågar han igen: ”Du vill alltså inte åka till Sverige, är det så?”

Lastbilen tillhör militären. Den står mitt på stora torget. Iranierna som hålls kvar i karantän i den turkiska staden Van nära gränsen går nyfiket och försiktigt, på flera stegs avstånd, runt lastbilen och tittar på den bakifrån. Han har handbojor och sitter på en bänk på flaket med ryggen lutad mot flakets spjälverk mellan två soldater som håller sina gevär mellan benen. Då och då tittar han upp och låter blicken glida över folkmassan. Du tänker att han kanske väntar på någon, att han kanske söker någon. Mannen bredvid dig säger: ”De har kört hit honom bara för att skrämma oss.”

Några sänker huvudet och slår ner blicken, tittar i smyg på honom över axeln på mannen framför sig.

Någon i folkmassan ställer en fråga till den soldat som sitter längst framvid flakets dörr. Soldaten svarar något och samma röst hörs säga på persiska: ”Han är iranier. De kör honom till gränsstaden Yüksekova för att lämna ut honom till Iran.”

Plötsligt drar sig folkmassan tillbaka.

”Är det något du vill ha, broder?” Det är någon i folkmassan som har ropat detta.

”Jodå, varför inte. Jag vet ju inte hur Sverige ser ut.”

Rasuls röst är inte som den brukar vara, inte han själv heller:

”I vilket fall som helst är det nog bättre än här. Eller hur?”

Engelskläraren herr Dadgar säger: ”Jag såg det själv, säger jag ju. Jag såg en riktig gentleman med varukorg i handen som höll

på att handla mat. Jag frågade min vän vem det var och han sade: 'Det är Sveriges konung!' Självaste kungen, mina vänner!"

Du tror honom förstås inte. Men senare, när du läser att Shahen – det måste ha varit när han var i Kairo – sagt: "Jag önskar att jag åtminstone hade lika mycket makt som Sveriges kung!" Ja, då börjar du tänka att herr Dadgar kanske inte haft så fel ändå.

Rasul ropar på dig med ett skratt; det påminner dig om hans skratt i hotellets lobby den där dagen tillsammans med herr Kurosh. Du följer med honom upp på rummet. Väl inne på rummet, tar han, utan vidare förklaring, fram en bunt pass ur innerfickan och kastar dem på bordet. Sedan säger han: "Jag sade till herr Kurosh att vår vän Khosrow inte har någon like när det gäller engelsk handstil."

Du har rätt, det är samma skratt som den där dagen då ni satt vid bordet tillsammans med herr Kurosh.

Han öppnar det första passet och lägger det framför dig. Du vet inte vad det är för något, men han vet, och mitt under ett skratt, samma sorts skratt, säger han: "Svenskt visum! Ja! Alla har de svenskt visum. Det är bara att fylla i. Du skriver in för- och efternamn och skriver under dem och så är de klara!"

Han frågar inte om du vill skriva eller inte. Han ber inte: "Snälla du, gör det, tack!" Han vet att du vet att det inte är en tjänst du gör för honom, det är för herr Kuroshs resenärer bland vilka även du och Rasul finns, Rasul som herr Kurosh har inbillat att Kanada för närvarande inte är någonting att rekommendera.

Du skriver och signerar: *A. Martiny*. (Det är inte förrän ett par år senare som du förstår att du – exempelvis – borde ha skrivit Martinsson för att det skulle låta svenskt.)

Du ska ha berättat det för Fathollah och Fathollah sa, för att dämpa din oro, att en av kamraterna som reste till Sverige sex månader tidigare har berättat att redan vid ankomsten hade han och hans fru fått var sin cykel av myndigheterna.

Och du hade gjort honom snopen genom att hastigt svara: ”Välsignad vare du, men vad ska jag med en cykel till? Jag som inte ens kan cykla!”

Kamraterna pratar och skrattar. En del har druckit lite sprit också. Men oron släpper dem inte, den förföljer dem alla och visar sig i deras rastlöshet, i deras jäkt, i deras blickar. Rasul kommer med en burk öl och sätter sig bredvid dig. Han sträcker fram burken mot dig, skrattar och säger, liksom till sig själv: ”Gud, vad jag har fått stå ut med!”

Du tar ölburken. Han lägger sin arm om dig, kysser dig på kinden och säger: ”Vad nu då?”

Du skrattar: ”Vad tror du? För det första är vi fortfarande kvar här. Ingen vet vad som händer i morgon. Och sedan ...”

”Hör du grabben! Du behöver inte oroa dig! Kurosh har kommit överens med flygplatspoliserna.”

Du blir gråtfärdig och börjar darra på läpparna. Rasul öppnar en ny burk öl som han haft under armen utan att du har sett den.

”Om det han säger är sant eller inte, det behöver du inte bry dig om. Värre än så här kan det ju knappast bli ...”

Nu kommer minnet tillbaka. Visserligen har du ansträngt dig för att glömma, men bilden dyker ändå upp i ditt huvud, du har trots allt inte kunnat befria dig från det. Du har inte pratat med någon om det, det har inte funnits tillfälle för det. Men nu dyker det upp i ditt huvud igen och denna gång uttalar du det, du säger det utan inledning: ”Vi håller på att bli som *dom*. Vad vi är, och vad vi håller på att bli är precis samma som *dom* blev, märker du inte det?”

”Vilka *dom*?” frågar Rasul förvånat.

Du säger det medan du anstränger dig för att inte såra honom. Du säger det med ett leende, i en vänlig ton: ”Kanske inte du och jag, men minns du inte vad många brukade säga till afghanerna, Rasul? ’Du har ingen talan angående dina barns giftermål när du själv bor hos grannen.’ Minns du? Vad var det vi brukade säga till dem som flydde från Iran efter att

Shahen kväste demokratirörelsen 1953? Minns du det? Vi håller på att bli som dem. Vi har hamnat i samma situation!”

Rasul sträcker ut armen och ställer ölburken på bordet. Hans blick vandrar runt hela lokalen och stannar på var och en av kamraterna. Nej, du har inte lyckats, du har inte kunnat föra fram det på ett skonsamt sätt. Du märker det och försöker slå an en annan ton: ”Sätter du betyg på deras slipsar, eller?”

Han lyfter upp ölburken igen. Han slår an en rytm med fingertopparna på ölburkens överdel. Han för upp burken nära sitt ansikte, framför ögonen, ser in i öppningen. Han tar ögonen från ölburken och ser på dig. Även dig släpper han med ögonen och betraktar salen igen. Han reser sig upp, vänder sig och går, utan ett ord eller en blick, med långa steg mot hotelldörren, öppnar den och försvinner bakom den. Du har ropat på honom ett par tre gånger, men han har inte hört, inte velat höra ditt rop. Du följer efter honom och går ut.

Han är inte där. Där ute finns ingenting utom mörker, natt och tystnad.

Du säger: ”Vad ska jag med nya kläder till? Vad är det för fel på dem jag har på mig? De duger alldeles utmärkt!”

Så har du sagt åtskilliga gånger. Men till slut har du kommit tillbaka med en grå kritstrecksrandig kostym.

”Vad då vad du ska ha dem till, va? Jag säger inte att det är något fel på dina kläder, men du kommer att åka fast om du inte ser elegant ut på flygplatsen. Du vet ju vilka usla ’pass’ vi har. Så låt inte något annat göra situationen ännu värre!”

Du ser dig omkring och måste erkänna att han hade rätt. Vart du än tittar, vid varje disk står det bara män klädda i kostym med omsorgsfullt knuten slips.

Rasul skrattar: ”Alla är de iranier, jag lovar! Det finns två grupper med eleganta kläder på den här flygplatsen. Den ena gruppen består av flygvärdinnor och piloter som bär uniform, den andra gruppen, alltså de som har kostym på sig, består bara av iranier. Jag lovar!”

Du säger tyst för dig själv: ”kostym” och ser omkring dig igen. Mer än någonsin tidigare får du en känsla av saknad efter Puneh. Här finns bara män. Det finns inte en enda kvinna bland passagerarna.

”Men hur är det möjligt? Hur kan det komma sig?” Du frågar dig själv och finner inget svar. Du tänker fråga någon men du tänker: ”Vem?”

Du vänder dig om och går framåt. Du hälsar på kamraterna som du har träffat i Istanbul under de gångna månaderna och går framåt steg för steg.

Han säger det till Mehdi. Han säger att han inte visste vad det betydde förrän igår kväll, ja, igår kväll. Fast han hade hört uttrycket många gånger, mer än tusen gånger: ”Den och den har fått ’deport’ från Belgrad.” ”Han är en ’deportens’ man. Han har åkt olika resrutter tre gånger. ’Deport’ är fastkedjat vid hans fot!” Och så har han tänkt, har länge resonerat med sig själv tills han har kommit fram till att ’deport’ måste betyda erfarenhet. Att få erfarenhet, att samla erfarenheter. En ’deportens’ man betyder alltså en man med stor erfarenhet. Och en man som har fått ’deport’ från Belgrad är någon som har erfarit Belgrad. Fast det hänger ju inte alltid ihop! Därför frågar han nu Mehdi eftersom man har sagt, eftersom man säger: ”Om de inte ger dig ’deport’!” Va? Vilken sorts erfarenhet är det här då? Har han missförstått det hittills? Det går väl inte att ge någon erfarenhet?!

”Visst, visst är det en erfarenhet. Vad vet jag, det kanske betyder det också. Men dess riktiga betydelse är att man har fått det upp i röven. Alltså att man har direktavvisats.”

Du växlar några ord med de andra och går längre fram. Det finns någonting i din mage, någonting i ditt medvetande som inte lämnar dig i fred. Du är orolig. Du går framåt. Du ser dig omkring och letar efter någon trots att du vet att du inte letar efter någon. Du går ännu längre fram. Då tar Reza, som står i kön för passkontrollen, dig i handen och säger skämtsamt:

”Värst vad du har bråttom.” Och han fortsätter med samma skämtsamma leende: ”Vet du vad, vi är exakt sjuttiotvå personer!”[17]

Rasul som står bakom honom säger: ”Som i slaget vid Karbala?”

Rezas leende omvandlas till ett skratt: ”Nej, din dummer! Som vid högkvarteret för Islamiska republikens parti.”

Du blickar framåt och plötsligt märker du det, men det är redan för sent att göra något. Du står framför Reza och framför dig står bara en person. Kontrollanten har precis satt sig bakom disken och påbörjat sitt arbete.

Du lägger fram passet som herr Kurosh har ”utfärdat” åt dig, med den dyrbara ”giriş-stämpeln”, det vill säga inrese-stämpeln, som han själv haft vänligheten att sätta i ditt pass och ett visum som du själv har undertecknat.

Du har sett tjänstemannens röda och upprörda ansikte, har hört hans arga röst och du har vänt dig mot Reza. Nu är det Rezas röst som, den här gången utan att le säger: ”Han säger: ’Varför sätter ni falska stämplar i era pass? Varför kommer ni inte till oss och får stämpeln gratis?’ ”

”Gratis?!”

Du minns: ”Hör du grabben! När du lägger fram ditt pass ska du stoppa en femtiodollarssedel i det. Eller kanske femtio mark, eller någonting. Glöm inte det!”

Du står förtvivlad där. Du ser på tjänstemannens ansikte och vet inte, du kommer inte ihåg vad du ska säga. Du kommer inte ihåg hur man gör, hur man tolkar någons ansiktsuttryck.

Tjänstemannen sträcker ut handen och öppnar en låg dörr vid sin sida, han reser sig, tar dig vid handen och för dig genom dörren.

En officer – du känner inte igen hans rang – går tillsammans med en man fram och tillbaka i transithallen. Tjänstemannen

---

[17] När profeten Muhammeds dotterson Husain gör uppror mot Kalifen Yazid består hans läger av sjuttiotvå följeslagare som alla blir martyrer. För Shiiterna är talet 72 sedan dess heligt och har en mystisk innebörd. När en kraftig bomb exploderade 1981 vid högkvarteret för Islamiska republikens parti och nära hundra dog uppgavs antalet offer officiellt till 72.

går fram till honom, gör honnör och pekar på dig och ditt pass. Trots avståndet kan du se skrapmärket som har brett ut sig på första sidan i ditt pass, där man gång på gång har suddat bort och ändrat innehavarens namn.

Officeren tittar på dig. Du ser vänligheten i hans ansikte. Han mönstrar dig uppifrån och ner, med huvudet på sned och ler. En hand dunkar dig på axeln och en man säger: ”Gelecek!” (Han får komma fram!)

Du vänder dig om och vill andas ut, du sträcker ut handen för att ta passet. Ditt pass försvinner i tjänstemannens ena hand bakom ryggen på honom. Tjänstemannens andra hand går ner i hans byxficka och kommer upp med pengar. Han pekar på tax-free-shopen och säger: ”Bir box Winston.” (En limpa Winston)

Du blir glad, tar pengarna och går mot butiken.

Hans blick glider flackande över folkmassan. Någon fattar mod och går framåt. Han skrattar soldaterna mitt i ansiktet. Han drar upp handen från fickan med ett paket cigaretter som han sträcker ut mot lastbilen, mot mannen.

En röst, du hör inte vems, säger: ”Broder, behöver du inte pengar?”

En kvinna går mot soldaterna och börjar prata med en av dem. Soldaten skakar på huvudet och vinkar avvärjande. Sedan skriker han högt och säger någonting, det är på turkiska och du förstår inget men hans ton är inte trevlig. Det förstår du.

”Jag skulle gärna vilja veta varför de håller en kvar ett par tre veckor i fängelset i gränsstaden Khoy när man har utlämnats till Iran. Det är naturligtvis en fråga om tur också. Jag har själv sett folk som har fått sitta inne i tre månader innan de har skickats vidare till fängelset i Teheran där man har beslutat om vad som ska hända dem.”

Flygplanet råkar ut för turbulens. Det sjunker plötsligt innan det stiger lika fort igen. Du blir rädd. Reza, som sitter vid din

sida, tolkar pilotens anvisningar som man kan höra från högtalarna för dig, utan att se på dig: ”Det råder stark turbulens, men det är ingenting att oroa sig för. För det första är det här vädret typiskt för Skandinavien och för det andra har jag varit med om mycket värre väder. Ni kan känna er lugna.”

Din blick har glidit ner till de två flygvärdinnor som sitter ett par rader längre fram och som håller sig fast i flygplanets mittstång. med båda händerna Den ena mumlar någonting med slutna ögon. Hon håller nog på att be en bön. Nej, piloten försöker tydligen tona ner situationens allvar.

Flygplanet slungas ner igen och du vet inte varför du glider ner under stolen. Reza ropar på flygvärdinnorna utan att någon kommer. Reza sträcker ut armen och med fastspänt bälte griper han tag i din hand. Men det går inte, du kan inte komma upp igen. Du vänder dig om till hälften och försöker öppna bältet som har lossnat och hamnat under din axel, men det går inte. Du tar i med hela din kraft, stretar hårt för att komma upp igen, vrider dig och håller på att dra dig upp då du i just denna halvvridna position, ser en tidskrift, ser delar av en tidskrift, i nätet bakom stolen framför dig. Först tror du att det är på arabiska men när du läst en bit förstår du att du har fel, det är på persiska.

Du sätter dig åter på stolen, öppnar tidskriften och ser att de olika delarna inte hänger ihop. Snarare är det mindre stycken, oberoende av varandra, delar av artiklar som har publicerats i Iran och är daterade sju åtta år senare, i framtiden. En av dem är något som han har skrivit, han som du beundrar och vars noveller du sedan många år tillbaka läser, inte bara med ögonen och tungan, utan med ditt innersta väsen. Han skriver att du och Rasul har gjort hemlandet till guld som ni har stoppat ner i en resväska och tagit med er. En annan artikel är av honom som tillsammans med sin poesi har en plats i ditt hjärta. Han skriver att du, Rasul, Mehdi och Reza har ett ljus som brinner i det land som ni har flytt till, i det land som smugglaren har valt åt er att åka till. Det finns inte bara ett par tre, det finns många. En annan är en liten notis av honom som du

tycker väldigt mycket om, både honom själv och hans noveller: ”Jag halkade och föll ner i en grop och förbannade alla som hade åkt till Sverige och andra kvinnovänliga länder.”

Du tittar efter Rasul men han sitter tre fyra rader längre fram, så du kan inte gå och visa honom. Du får riva ur alla dessa stycken, samla dem från de olika sidorna i tidskriften, stoppa dem i fickan och ta dem med dig när ni stiger av. Du får behålla dem tills de blir publicerade, sedan ska du visa dem för honom och säga: ”Där ser du, Rasul! Vad var det jag sa?”

Herr Davoudis triviala tankar

Författare: Hossein Nushazar
Översättare: C. J. Erixon

Herr Davoudi säger att Shahin på eftermiddagarna, vid fyra-femtiden, tar barnen i hand och går ut, med förevändningen att de bara skall göra några inköp eller gå på promenad. Under de sju eller åtta år som de bott i Tyskland blir hon på eftermiddagen alltid lika rastlös som en fisk på torra land. Nåväl, hon har anledning att vara det. De tyska husen är ju, liksom livet i Tyskland, tämligen torftiga. Kanske blir hon bara rastlös av barnens rastlöshet.

Herr Davoudi berättar att deras hus i Iran hade varit stort. De var fyra som bodde där, och tomten omfattade tvåtusen kvadratmeter. Den hade en liten trädgård och en liten damm med två cypresser och några silverpopplar runt om. Den hade också fruktträd. På våren blommade körsbärsträden och knappt hade det blivit sommar förrän de dignade av frukt. De där träden hade så mycket bär att deras grenar ibland knäcktes av tyngden.

På sommarkvällarna brukade herr Davoudi stänka vatten på terrassen och ställa ut stolar på uteplatsen. Shahin skar upp vattenmelon och barnen sprang runt.

Herr Davoudi hade varit lärare. I början ägnade sig Shahin endast åt hushållsarbete. Men när han förlorade sitt arbete, var hon tvungen att bli sömmerska, tills dess att de slutligen beslutade sig för att emigrera. Herr Davoudi säger att hela bördan av exilen föll på Shahins axlar. Han är förvånad över hur snabbt kvinnor vänjer sig vid allt, till och med vid landsflykt.

Än idag vågar herr Davoudi inte gå runt i den nya staden lika bekymmerslöst som han brukade vandra längs Teherans gator. Efter åtta år där är staden fortfarande främmande för honom, men han går givetvis ut ibland ändå. Han försöker helst gå ut när det har blivit mörkt. Han hävdar att en människa då blir mindre iögonfallande. Ingen stör en med att exempelvis fråga vad klockan är, och då tvingas man inte heller svara på engelska. Nåja, de flesta talar ändå inte engelska här.

Herr Davoudi säger sig vara aningen pedantisk. I det avseendet har Shahin rätt. Självklart skulle han aldrig inför henne erkänna detta. Han säger sig vara perfektionist. Ibland säger han att han är en idealist. Men nu, då vare sig Shahin eller barnen är närvarande, kan han erkänna detta i lugn och ro. Shahin är en god och trogen kvinna. Om hon inte funnes till, vet han inte hur han skulle klara av att ta hand om sig själv och barnen. Shahin ger honom mod. Även om detta hans tal om mod i exilen är en aning överdrivet, så är även detta lilla mod något han har Shahin att tacka för.

Herr Davoudi berättar att han då och då känner att han borde skriva. Ibland, när han är ensam, skriver han små stycken: korta berättelser på vers. Det händer att han på eftermiddagen skriver oavbrutet. Sedan lägger han sina berättelser åt sidan. Han har aldrig frestats att låta publicera dem. Nej, det är inte så att han räds för att någon främmande skulle få veta vad som gömmer sig i djupet av hans hjärta. Han ser bara under dessa omständigheter ingen nödvändighet i att publicera dem. Han kanske är för ”pedantiskt” eller ”perfektionistisk”. Kanske är dessa ord bara ursäkter för hans egen svaghet.

”Nu får ni skriva”, säger herr Davoudi skrattande, ”att Davoudi har två barn, nej, två ögonstenar! Och med hur mycket buller och bång kom inte Shamim till världen! Han är nu sexton år gammal. Han har blivit en man, lång och övermodig. Shamira är tio år. Henne brukar han sätta i knät och med glädje betrakta hennes långa hårsvall, som sträcker sig långt ned över ryggen. Hur sött pratar hon inte! Shamim talar fortfarande persiska flytande, men hälften av alla ord Shamira

säger är tyska. Herr Davoudi säger att han fruktar den dag, då han inte längre kommer att kunna tala persiska med henne. Ändå vet han att de en dag, oavsett om de befinner sig i hemlandet eller någon annanstans, inte längre kommer att förstå varandra. Men han är säker på att den dagen kommer att komma snabbare i exilen.

Med smärta i rösten säger herr Davoudi att det är just av den anledningen som han skriver. Givetvis hävdar han att vare sig Shamira, Shamim eller Shahin förekommer i hans berättelser. I själva verket handlar allt han skrivit om honom själv. Shahin håller dock inte med. Herr Davoudi säger att hon, efter att ha läst en av hans berättelser, frågat om han verkligen hade behövt gestalta henne som en så bitter figur, som ”Vafa”. Hur än herr Davoudi försökte övertyga henne om att ”Vafa” – kvinnan i hans berättelse – var en annan person och kanske till och med en figur som han skapat i sin fantasi, trodde Shahin inte på honom.

Herr Davoudi säger att det att övertyga någon och det att vederlägga någon i en diskussion är två helt olika saker. Kanske hade han kunnat vederlägga Shahin. Dock kunde han aldrig övertyga henne. Det var inte det att hon var nitisk, inte alls. Men hon var en aning envis. I Iran ogillades den egenskapen. Här i Tyskland är kvinnorna däremot ofta envisa. Det är kanske därför som kvinnor snabbare anpassar sig till en ny omgivning.

Nu är herr Davoudi fyrtiotvå eller fyrtiotre år gammal. Hans hår har blivit grått här och var. Men alla personer i hans berättelser är unga, ungefär trettiotvå, trettiotre år gamla. Ibland är de till och med ännu yngre. Herr Davoudi berättar att han började skriva på allvar för åtta år sedan, någon månad efter deras ankomst till Tyskland. Då hade han ännu inte fyllt fyrtio. Ja, även om han skulle ha börjat skriva idag skulle ”Sina” i hans berättelse ha varit trettio år gammal .Ty han förmodar att trettioårsåldern utmärks av detta slags erfarenheter. Herr Davoudi tror att människan, när hon passerat trettio års ålder, förlorar sitt mod. Kanske stämmer inte detta när det

gäller alla och envar, men han var sådan. Åtminstone upplever han att så är fallet.

Herr Davoudi berättar att han redan från början varit lättretlig och en enstöring. Efter utvandringen till Tyskland har han blivit ännu mer folkskygg och inbunden. Han stammar också en aning. Givetvis talar han persiska flytande. Stundom händer det att han drar på sh:et i ”Shahin” eller uttalar m:et i Shamim med eftertryck. Men det händer bara ibland. Det kanske var därför han valde att inte delta i språkkursen. Herr Davoudi säger att språk, så som han ser det, är ett mentalt fenomen. Han drar sig till minnes en natt då han drömde att vi människor endast kommunicerade skriftligen. Stundom, då han misslyckas med att uttala ett ord eller en hel mening, kunde han plötsligt känna en önskan att människorna en dag måtte kommunicera på det viset! I så fall skulle hans och Shahins äktenskap helt utspela sig i böcker. Herr Davoudi säger att han snart ska skriva en berättelse om just detta, nämligen om ett äktenskap som utspelar sig i böcker.

Herr Davoudi har många böcker. Han säger att han en dag måste slänga dem. De tar upp allt utrymme i sovrummet. Han brukar likna en bokälskande människas hem vid en cancersjuk kropp.

Herr Davoudi anser att alla iranier av hans generation mer eller mindre har gått en och samma väg. I början av tonåren ägnade sig de flesta åt att gå till den lokala moskén. Så småningom, i stundens hetta, och till följd av den begynnande sexualiteten och den ungdomliga idealismen, vände de sig till evolutionsteorin och den moderna vetenskapen. Sedan fängslades de alla av Mosaddeqs öde. Efter att ha blivit politiskt desillusionerade lämnade de universiteten, med eller utan examen, och med hjälp av sina kära morbröder eller farbröder fick de anställning någonstans. På så sätt förvandlades de över en natt till vanliga människor, familjefäder med slips, och av nöd tydde de sig till sufism och religion. Det är på så sätt att de flesta av hans vänner och bekanta är en salig blandning av

barndomens shiism, ungdomens vänster-nationalism och slutligen medelålderns sufism.

Herr Davoudi frågar: ”Förresten, har du ätit lunch?”. Han är nämligen gästvänlig. Han säger att Shahin är utan like när det gäller matlagning. Samtidigt tillägger han att hon för uppehållets skull ibland – kanske två gånger i veckan – bakar iranska sötsaker och säljer dem till iranska matvarubutiker.

Herr Davoudi säger att kostnaderna för barnen är betungande. Allt de har måste vara moderiktigt.

Herr Davoudi berättar att gatorna i julas, eller som han säger, ”under armeniernas högtid”, var helt tomma. Det var en mycket kall dag, men solen lyste klar. Därför beslutade han sig för att ta en promenad. Herr Davoudi menar att man under sådana högtider verkligen märker av exilen. De tomma gatorna i den här främmande staden under ”armeniernas högtid” tynger hjärtat på samma sätt som den alldagliga trängseln på Nowruzdagen. Enligt herr Davoudi ger dock mycket små ting ibland mening åt livet. Exempelvis ställde han sig den dagen mitt i gatan, och hans blick drogs mot solljuset som föll på grannhusens tegelväggar. I detta ögonblick var det just solljusets reflektion på tegelhusen, som gav hans liv mening. Han erkänner att det inte är helt lätt att tala om sådant. Ibland blir man missförstådd. Herr Davoudi menar att människor som befinner sig i exil hela tiden liksom väntar på att en olycka skall ske, som om de plötsligt skulle drabbas av vansinne eller melankoli. De vet nämligen inte att melankoli och vansinne är tillstånd som alla andra i en människas liv, något som kan liknas vid trötthet eller uppgivenhet. Ibland kan dessa känslor till och med vara angenäma. Herr Davoudi skrattar och säger ”Var snäll och skriv inte ned det där! Mina egna berättelser är fulla av sådana saker. Det är kanske just därför som jag undvikit att låta publicera dem.” Efter varje skratt och leende gör herr Davoudi ett litet uppehåll. Ibland är uppehållen lika långa som en riktig tystnad. Plötsligt berättar han om en gång, då han satt på ett café och drack kaffe. En kvinna satt vid fönstret och betraktade sig själv i sin sminkspegel. Det var en

fet, ful och ensam kvinna. Herr Davoudi ber mig söka upp den kvinnan och skriva ner hennes livs historia. Herr Davoudi tror att den här berättelsens upphovsman verkligen bör ta ett sådant tillfälle i akt. Samtidigt säger han med en antydan av leende att vår tids människor är blinda: blinda, självviska och svartsynta.

Plötsligt reser sig herr Davoudi och hämtar ett inramat bröllopsfoto från vardagsrumsbordet. Han säger: ”Den dagen var Shahin vacker i sin brudklänning. Den långe och välklädde mannen är jag själv. När vi gifte oss var minikjolar på modet. Därför har kvinnorna i släkten tagit på sig korta kjolar. Den skygga kvinnan i *chador* är min avlidna mor.” Herr Davoudi säger att Shahin tycker att han i alla avseenden liknar sin avlidna mor. Shahin är hans kusin och de förälskade sig i varandra i fjorton-femtonårsåldern. Herr Davoudi tycker att allt var enkelt och vackert på den tiden, precis som det enkla livet i en by. Inför bröllopet la de gurkor i dammen, för att de inte skulle skrumpna. Shahins bror, som då inte var mer än sju åtta år, föll i vattnet för att han ville ta upp en, och om farbror Hadji – frid vare över hans minne! – inte hade agerat snabbt, skulle deras bröllop ha blivit en begravning. Därefter pekar herr Davoudi på Shahins bror på bilden. Han sitter i en gubbes knä på främre raden och gubben är ingen annan än farbror Hadji.

Herr Davoudi berättar att staten på den tiden nyligen hade börjat dela ut opium till äldre på kupong. För att få en större dos tilldelad, skickade farbror Hadji sin egen urin – men påstod att det var hustruns – för att undersökas på kliniken. Resultatet blev att han tilldelades två doser istället för en. Därefter blev farbror Hadjis urin en riktig guldgruva. Både ung och gammal tog hans urin och skickade den till kliniken som sin egen. Efter en tre-fyra år blev alla herr Davoudis släktingar mer eller mindre opiumberoende.

Herr Davoudi säger att opium lyckligtvis inte faller honom i smaken. De få gånger han hade försökt röka lite, hade han bara blivit andfådd. Han är övertygad om att opium endast för med sig sorg och elände.

Herr Davoudi ställer tillbaka den prydda ramen och berättar att alla hans vänner och bekanta antingen kör taxi eller har öppnat matvarubutiker. Ibland skäms han inför Shahin. Men han vet mycket väl att han inte klarar av sådant. Han förmår varken att sälja matvaror eller att köra taxi. I början av sextiotalet, efter att han sparkats från sitt arbete som lärare, försökte han köra taxi med sin Peykanbil. Nå, om han varit kapabel att försörja sig med sådana arbeten, då skulle de ju ha kunnat stanna i Iran, men till slut orkade han inte mer, utan han satt bara hemma utan något som helst jobb. Han bestämde sig till och med för att lära sig sy med glaspärlor och väva mattor hos sin nu avlidna mor, fru Hadji. Kanske skulle han ha blivit skicklig på att sy med glaspärlor och väva mattor om hon inte hade dött så plötsligt i förtid. Herr Davoudi säger att den yngre brodern fick stå för kostnaderna för hennes begravning. Alla deras fyra systrar hade ju gift sig och kunde inte hjälpa till, även om de hade velat. Därför fick den yngre brodern lägga alla pengar som han sparat till sitt eget bröllop på moderns begravning. Herr Davoudi har inte arbetat mer än tre månader här i Tyskland och det var bara för att han var skyldig brodern pengar.

Herr Davoudi säger att det gått en tid sedan han senast drömde något. Han tror också att det finns två tecken på att en människa har blivit gammal: då hon inte längre drömmer och då hon samlar på minnen. Därför känner han sig gammal. När de var nygifta brukade han drömma att han tog Shahin i hand, att de tillsammans gick upp på taket och dansade bekymmerslöst. Det var alltid fullmåne i herr Davoudis drömmar och vinden blåste i Shahins kjol.

Skrattande utbrister han: ”Det kanske var på grund av alla böcker vi läst!”

Herr Davoudi tittar sedan på klockan. Smått ängslig säger han att barnen snart borde komma hem: ”Ja, livet handlar om just dessa enkla saker: att samla på minnen på ålderns höst och att ängsligt vänta på att de som vi älskar skall komma hem.”

Precis innan herr Davoudi stänger ytterdörren efter den som nu för pennan, uppmanar han mig:

”Snälla, skriv att Davoudi är trött. Tro mig, bara den meningen räcker.”

Landsvägen

Författare: Ali Khodayi
Översättare: Nils Wiklund

Kväll efter kväll, i solnedgången, brukade fru Delfarib Sobhani ställa ut sin vilstol på verandan. Bredvid en liten träsoffa som alltid stod på verandan, fanns det ett bord, och på det brukade hon ställa en termoskanna med te, och bredvid termosen ett paket cigaretter och en tändsticksask, och sedan satte hon sig ner i vilstolen. Framför henne, ett par hundra meter från verandan, låg landsvägen till staden Amol. Fru Delfaribs hus var beläget just vid ett ställe där vägen delade sig. På ena sidan huset låg vägen mot Rudehen och på den andra sidan låg vägen mot Firuzkuh. Längs med fru Delfaribs hus fanns ett dike med vatten och på området mellan diket och landsvägen sträckte ett vetefält ut sig.

Fru Delfarib Sobhani levde ensam, ytterst ensam. När hon satt i sin vilstol brukade hon låta blicken vandra från den ena änden av vetefältet till den andra, från den ena änden av landsvägen till den andra, och sedan till tehuset mitt emot, som var fullt av kanariefåglar och där det nu lyste. ”I morse när jag vaknade föll min blick på fotot av min son. Han hälsar aldrig på mig. Jag visste ju att han skulle ge sig av om han gifte sig. För det är klart att den som står och tittar på den här landsvägen vill se efter vart den leder.”

Fru Delfarib tände en cigarett. ”Om jag ringer till min syster, vad skulle jag då säga? Vad händer i Teheran? Har det blivit brist på något igen? Mår alla bra? Ingen har väl dött?”

Varje morgon brukade springpojken i tehuset hoppa över diket längs vägen till Firuzkuh, komma fram till verandan och ropa: ”Fru Delfarib! Fru Delfarib! Är det någonting ni behöver?” Fru Delfarib, som hade en vattenkanna i handen, brukade svara: ”Oj, vad du skrämde mig, pojk. Jag trodde att det var min son som hade kommit hit tillsammans med mitt barnbarn. Jag har tittat så mycket på den här dörren att jag blivit blind”, och sedan sa hon att hon ville ha örter till en örtomelett eller potatis eller lök, och om hon ville vara särskilt pratsam kunde hon tillägga: ”Har det hänt något nytt?” – ”Nej”, svarade han ”jag har inget att berätta. Nu när bensinen blivit så dyr, kommer det bara hälften så många kunder, och så har herr Aslan släppt ut kanariefåglarna ur burarna och de flyger omkring i lokalen hur som helst, så det är fullt av fågelskit överallt.”

Varje månad skrev ägaren till tehuset en räkning till fru Delfarib och skickade den till henne. Hon slog askan från cigaretten och tänkte för sig själv: ”Kommer han eller kommer han inte?” och sedan: ”Jo, han kommer.” Hon tänkte i sitt inre:

Vad ska jag göra nu? Det har gått trettio år sedan Nowruz Khan kom och tog mig till det här huset som sin fru. Då var det helt nytt och fräscht. Det var litet och nätt som en blomma. Det var jag och Nowruz Khan och det här huset, som var som en blombukett mitt ute i det stora vetefältet. Varje kväll då Nowruz Khan kom tillbaka från arbetet ställde vi ut en liten träsoffa och ett bord. Vi satt så vackert tillsammans på den här soffan som nu håller på att falla isär. På kvällen fram mot natten dröjde det länge innan någon bil passerade.

Fru Delfarib såg att det bara var aska kvar av cigaretten, så hon kastade fimpen i diket. Det hade blivit mörkt och tehuset såg därför ut att ligga längre bort. Det åkte bilar i båda riktningarna. Fru Delfarib reste sig upp, och sa för sig själv: ”Jag måste gå och titta till maten.” Hon gick in i rummet. Hon hade redan sopat rummen och satt blommor i vaserna, och på spisen stod maten och puttrade. ”Å vad härligt det doftar! Vad gott riset ser ut!” Hon tänkte inom sig: ”Så bra att jag gjorde ren

den här höga spegeln från min hemgift i morse.” Hon kastade en blick på sig själv i spegeln och tittade sedan på fotona vid sidan av spegeln, fotot på Nowruz Khan och fotot på sonen och barnbarnet. ”Jag har inget foto på min svärdotter. Lika bra det.” Så gick hon ut på verandan igen.

”Ska jag sätta mig eller inte? Ska jag gå ner till landsvägen eller inte? Om jag ändå hade plockat ett knippe veteax. Ser inte blommorna i vasen ut att sakna några veteax?” Hon satte sig i vilstolen, la benen i kors och tänkte: ”Ska jag kanske sticka något, så att jag inte börjar tänka på honom igen tills han kommer? Eller ska jag ringa min syster?” Fru Delfarib småskrattade för sig själv och satte händerna för ögonen: *På morgonen när jag vaknade skämdes jag lite när jag tittade på hans ansikte.*
Han snarkade och hans glasögon med bruna bågar hade ramlat ner på golvet vid sängen. Jag tog upp glasögonen och satte dem på mig, och då föll blicken på fotot av mitt barnbarn. Jag sa ”Hej lillgrabben, nu har jag väl blivit en riktig farmor åt er.”

Fru Delfarib tog av sig glasögonen. Hur mycket hon än funderade på vad hon skulle laga till frukost så kom hon inte på någonting. ”Förr i tiden så var jag klarare i huvudet.” Hon letade fram sina tofflor och tittade på Herrn som fortfarande sov, öppnade garderobsdörren och tittade på klädesplaggen ett efter ett. ”Den här bruna gör att jag ser väldigt gammal ut. Den här mörkblå kanske? Men den är lite gammalmodig.” Till slut satte hon händerna i sidorna och bestämde sig. ”Jag sätter på mig den ljusblå.” Hon satte på sig sin ljusblå klänning och gick ut i köket för att laga frukost. Hon tog fram mjölk ur kylskåpet och satte fram smör, ost och marmelad på bordet och bryggde te.

Fru Delfarib tog bort händerna från ögonen: ”Nu har jag vävt ihop något i fantasin igen. Nu orkar jag inte längre. Jag ska ta och sticka något, jag stickar en varm och mjuk tröja till mitt barnbarn.”

Fru Delfarib kände sig frusen och kurade ihop sig: ”Om tehuset ändå inte var så långt borta. Om ändå herr Aslans springpojke kunde komma och fråga om det är något jag behöver, så att jag kunde fråga honom om den där Herrn har kommit eller inte.” Hon reste sig upp. ”Jag går och ser efter om han har kommit.”

När frukosten var färdig, såg jag att Herrn hade stigit upp och klätt sig. Han sa ”God morgon, frun.” Jag böjde på huvudet och frågade ”Har ni sovit gott?” Han svarade ”Ja visst” och jag sa ”Om ni vill tvätta händer och ansikte så finns det en toalett där borta; det finns en handduk också.”

Fru Delfarib hoppade över diket och gick ut på vetefältet.

Jag skämdes.

När Herrn kom ut från toaletten hade hon sagt: ”Varsågod, frukosten är klar.” Han satte sig vid bordet, och hon frågade: ”Vill ni ha stekt ägg?” Herrn svarade: ”Ja tack, det var vänligt av er. Är ni mycket ensam här?”

Fru Delfarib kom fram till landsvägen. Hon stod och väntade tills några lastbilar åkt förbi och sedan gick hon över vägen och ställde sig utanför tehuset och tittade in genom fönstret och såg att Herrn inte hade kommit. Hon öppnade dörren. Springpojken i tehuset kom fram till henne och sa: ”Fru Delfarib, har det hänt något? Mår ni inte bra, är det något ni behöver?” – ”Nej”, svarade hon ”jag hade det bara tråkigt hemma, så jag gick hit.” Herr Aslan kom fram till henne och sa: ”God dag, frun, så trevligt att ni kommit hit. Vad förskaffar oss den äran?” Hon svarade: ”Jag sa ju att…”

Herr Aslan sa till springpojken: ”Grabben, gå och hämta te åt frun. Vill ni sitta här inne eller utanför?” – ”Här inne”, svarade hon och satte sig så att hon kunde se ut mot landsvägen, och iaktta lastbilarna som åkte förbi. Men hennes hus syntes inte genom fönstret. Hon satt med hakan i händerna.

Den här Nowruz Khan var ändå bra i början. Han lämnade sitt arbete och kom och stannade hemma i huset. Jag hade blivit med barn och magen hade börjat växa. Ibland gick han ut. Sedan började han ta allt för givet, och började längta efter

något annat. Han slog mig varje dag. Till slut förstod jag att han blivit förälskad i en annan, men den kvinnan hade lämnat honom och följt med en annan man. Sådant händer när man bor vid en landsväg.

Herr Aslan ställde fram teglaset på bordet och sa: ”Ni tänker på något, fru Delfarib!” Hon svarade: ”Det var inget. Jag satt och tittade på de där sovande kanariefåglarna.” Det satt två kanariefåglar och sov på några grenar i ett litet apelsinträd som var planterat i en kruka. Herr Aslan sa: ”Det är ju sovdags.” – ”Stort tack för att ni kom med lite te”, svarade hon, och tittade på herr Aslans naglar som hade svarta sorgkanter.

Till slut födde jag mitt barn och Nowruz Khan försvann till den där kvinnan. Jag fick leva i ovisshet så länge att all min kärlek till honom tog slut.

Fru Delfarib stoppade en sockerbit i munnen och drack sitt te. Det stannade en bil och hon tittade på dem som steg ur, en efter en; det var en kvinna och en man och ett par barn. Barnen kom in i tehuset. Ett av barnen gick fram till kanariefåglarna som sov i apelsinträdet, och sa till det andra barnet: ”Har du sett de uppstoppade fåglarna i det här trädet!” De gick fram till det lilla trädet och tog tag i stammen med händerna och skakade på den. Kanariefåglarna vaknade och började flyga runt i lokalen. De flög fram och tillbaka i tehuset och till slut slog de sig ner på en reklamskylt med en kvinna som erbjöd gästerna Fanta. Fru Delfarib vände sig mot barnen och sa: ”Just den där vackra fågeln med gyllene fjädrar, det är min favorit.”

Barnens mor tog dem i handen och ledde dem till det bord där de satt sig. Fru Delfarib reste sig från sin plats. Herr Aslan frågade: ”Vart ska ni gå?” – ”Jag går och sätter mig där ute”, svarade hon. Hon gick ut och satte sig på en stol med utsikt både mot landsvägen och hennes hus.

Herrn hade frågat: ”Ni kommer alltid och ställer er vid landsvägen?” Fru Delfarib hade svarat: ”Nej, inte alltid, bara om jag vill åka till Teheran eller om jag känner mig ledsen. Här finns ju ingen människa. Här finns bara personbilar och

lastbilar. Och härifrån kan man inte ens se människorna i bilarna.”

Jag lade det stekta ägget på tallriken och två persiljestjälkar bredvid ägget. Jag frågade om han kanske ville ha några tomatskivor till ägget. Han svarade inte, utan tittade bara ner. När det var dags att åka satte han på sig rocken. Han kände med handen i rockfickan. Jag vände bort ansiktet så att jag inte skulle se vad han gjorde. Jag vet inte om han förstod eller inte, men han hade tagit upp plånboken ur fickan. Han sa ”Titta, det här är de som jag berättade om i går kväll, se här, det här är min fru.” Jag frågade om han inte hade något färgfoto på dem. Han sa ”Hon har vackra ögon, eller hur?” Sedan fortsatte han: ”Det här är min son, och det här min dotter och det här är min svärson. Det är väl alla. Här är ett kort på mig själv också.” Jag frågade: ”Har ni inte klippt bort en del av kortet?” – ”Jag ville att kortet skulle få rum i den här fickan”, svarade han. ”Kommer ni hit igen?” frågade jag ”Det är inget besvär alls, ni är så välkommen. Ibland när bilar blir stående på vägen brukar herr Aslan skicka hit chaufförerna. Jag sitter alltid här på verandan på kvällarna. Om ni någon gång åker förbi här, så har jag alltid nybryggt te.”

Barnen gick ut ur tehuset och deras pappa gick efter dem och ropade på dem. Han tog dem båda i handen och tog med dem in i tehuset igen.

Jag sa att de var mycket vackra. Här ska ni få se ett kort på mitt barnbarn. Herrn sa ”Det har blivit sent men jag kommer tillbaka igen. Nästa vecka. Jag åker ända till Abali varje vecka. Har jobb där. Om bilen inte hade gått sönder och herr Aslan inte hade visat mig hit för att få sova… förresten, för igår kväll?”

Herr Aslan sa till fru Delfarib: ”Ska jag komma med lite mer te? Ni är djupt försjunken i tankar.” Hon lyfte huvudet och bad honom hämta mer te.

Jag öppnade dörren. Herrn gick ut på verandan och hoppade över diket. Han hoppade på samma sätt som Nowruz Khan. Jag stod kvar i dörröppningen. När han hoppat över

diket vände han sig om och sa att han skulle komma tillbaka nästa vecka. Det var i måndags och jag frågade om jag skulle laga middag till nästa måndag. Han svarade ”Tack, men jag vill inte att ni gör er så stort besvär.”

Herr Aslan ställde ett glas med te på bordet. Hon frågade: ”Hur mycket är klockan?” – ”Halv elva”, svarade han, och gick han för att ta hand om sina andra kunder.

Jag ordnade till sängkläderna. Om han hade stannat längre kanske jag hade tvättat hans kläder också. Han skulle säkert ha sagt att jag var så huslig, en riktig husmor. Han fru är antagligen en sådan där slarvig person som bara tänker på sig själv, varför skulle han annars ha ställt till det så för sig genom att komma hit. Jag förstår att hans bil hade gått sönder, men ändå.

Fru Delfarib Sobhani drack upp sitt te, reste sig upp och sa för sig själv: ”Kom han inte, så kom han inte, det är inte hela världen. Nowruz Khan kom ju inte heller tillbaka, och min son hälsar inte på mig, men det går ju ändå.”

Herr Aslan kom ut och frågade: ”Är ni på väg att gå?” Hon svarade: ”Det är sent. Herr Aslan, den där Herrn har han inte varit här?” – ”Menar du han som bilen gick sönder för? Nej, han har inte varit här”, svarade han. Hon frågade: ”Det är väl måndag idag?” – ”Ja, det är måndag”, svarade han.

Fru Delfarib gick och ställde sig vid vägkanten.

När jag ställde mig vid vägkanten brukade bilarna bromsa in. De frågade: ”Vart ska ni, frun?” Jag struntade i dem helt, även om de tjatade livet ur sig. Men just för den här ville jag visa kortet på mitt barnbarn. I förrgår när jag stod vid vägen var det en bil som bromsade in. Jag sprang fram för att säga att jag skulle till Teheran och ge honom adressen till min syster. När han såg mig skrattade han, sträckte ut tungan och tryckte på gasen. Jag hade satt handen i handtaget på bildörren, så handleden värker fortfarande.

Vid den tiden på natten gjorde ljusen från bilarna att fru Delfarib omväxlande lystes upp, eller blev kvar i mörkret. Hon

upprepade: ”Den här är nog hans”, och sedan när bilen åkt förbi, sa hon: ”Nej, det var inte den heller.”

Några centimeter ner i jorden

Författare: Mahsa Mohebali
Översättare: Marjaneh Bakhtiari

Du hade rätt. Det är verkligen inte viktigt. Vad har det för betydelse när det går att skölja bort det med en dusch? Så fort han gått ut genom dörren, tog jag bort de röda lakanen och bäddade istället med de blå lakanen. Sedan tog jag en dusch. Jag ville vara fin och fräsch när du kom in genom dörren. Jag ville ligga i soffan iklädd min violetta negligé och hålla ett glas i handen. Just när jag satt i *Torkaman*-skivan i cd-spelaren ringde du på. Jag ville att den här scenens soundtrack skulle vara av Alizadeh.

Jag tog på mig parfymen med apelsindoft som du köpte till min födelsedag. Känner du doften? Det luktar bättre när man precis kommit ur duschen med blött hår. Du beter dig ju som Johnny Dollar. Stirrar på de gula cigarettfimparna i askfatet. Nej, du har rätt, jag röker aldrig cigaretter med gult filter.

Blev du förvånad när du kom in genom dörren? Trodde du att jag skulle ligga och sova? Hade du inte förväntat dig att se mig redo? Du ser ju, jag har duschat, jag bär den violetta negligén du tycker om, har håret uppsatt med ett spänne och jag har dessutom ett glas i handen. Allt är klart. Okej, ställ nu frågan som fått dig att komma hit så här tidigt på morgonen. Den där frågan som krälar runt i ditt huvud som en kackerlacka. Tänd en cigarett också. Det kan vara bra. Nikotinet kanske hjälper dig att hitta lämpligare ord. Eller så behövs det kanske inte. Att slänga ur sig ett par skällsord och att tracka ner på någon behöver ju inte någon djupare tankeverksamhet.

Du sitter mittemot mig och gungar hela tiden med benen och snurrar glöden från cigaretten runt i askfatet. Väntar du på att jag ska säga något? Nej, jag säger inget. Du måste börja själv. Jag gillar dessutom de här stunderna. Jag vill dra ut på dem. Varför har du överhuvudtaget kommit hit? Varför stannade du inte bara kvar i din lägenhet för att rabbla upp något av alla mantran som du ordinerar dina följare tills du lugnat ner dig? Med benen i kors, naken, vid ett öppet fönster med håret utsläppt över axlarna.

Varför har du satt upp håret med en snodd? Och duschat har du inte heller gjort. När du inte duschar får du en sådan ful frisyr. Dina ögon har också blivit underliga. De ser ut som mina ögon de gångerna dina vänner brukade komma hem till dig och du glömt koppla in telefonen i uttaget igen när ni hade mediterat färdigt, helt av en slump förstås. Den morgonen var det också helt av en slump som den där tjejen kom nerför trapporna i ditt hus när jag kom in och telefonkontakten fortfarande låg på golvet. Du skrek: ”Tycker du verkligen att jag är skyldig dig en förklaring bara för att telefonen har varit urkopplad en natt?”

Det var olikt dig. Du brukade inte tappa behärskningen så lätt. Men det var ändå bra att jag såg den där tjejen. Det är betydligt värre att ha att göra med en ansiktslös människa i ens mardrömmar. Jag ville åtminstone kunna se något konkret framför mig när jag tänkte på dig.

Lyssna! Hör du vad den här jäveln kan göra med fyra strängar? Jag älskar det här stycket. Precis här. Lyssna! Det är som om strängarna skriker. Eller som om de upprepar ett skrik i ens huvud hundra gånger om. När jag ligger i den här soffan, med ett glas i handen och de där skriken som dras ut i luften, vill jag inte alls göra något annat. En kväll när du inte svarade i telefon tog jag fram målarduken. Jag blandade de varma färgerna med varandra och tryckte penseltoppen hårt mot duken. Snabbt och kraftfullt. Men det var lönlöst. Jag tänkte att det säkert berodde på färgerna. Jag provade med kalla färger och långsamma och utdragna penseldrag. Fortfarande

lönlöst. Inget lugnade mig. Varken de röda, orange och rosa färgerna eller de blå och ljusgröna. Jag ringde dig var femte minut ända fram till morgonen. Det var lönlöst. Nej, det var idiotiskt. När du inte svarade efter midnatt betydde det att du inte skulle svara före nio på morgonen. Du kunde ju inte slänga ut tjejen mitt i natten. I det tillståndet dessutom. Ni hade rökt på så mycket att ni säkert svävade en halvmeter ovanför jordytan. Minst. Själv var jag fastklistrad vid jorden. Jag kanske till och med hade sjunkit ner något. Tung och avdomnad. Jag brukade börja tidigt på kvällen. Ställde fyralitersflaskan bredvid mig med en skål is. Från samma stund började dina följare ge sig av. Långsamt och utan brådska. Ibland flera tillsammans och ibland i par. De knöt sina händer i varandras och sa hej då så tyst som om någon sov i rummet bredvid.

Det kanske var en följd av meditationen och mantrana. Eller under intryck av Sheykh Rouzbehan[18] som du har läst upp för dem ur boken som du ställt upp framför dig på ditt ebenholtsbokstöd. Där du suttit längst bort i rummet, klädd i vit linneskjorta och vita linnebyxor och med korslagda ben har du sakta och lugnt berättat om kärlekens gloria i ett vackert ansikte och säkert fäst blicken djupt i den där bleka tjejens stora ögon. Så stora är förresten inte hennes ögon, hon är bara riktigt bra på att måla sig med sådana där eyeliners som är som tuschpennor. Och hennes puder är säkert ett sådant där lyxpuder. Det sitter så bra på hennes hud och det är ett par nyanser ljusare än hennes hudfärg. Hon vill framstå som blek. Då ser hon heligare ut, eller hur?

Om dina följare insisterar kanske du öppnar din trasiga gröna mapp och tar ut ett av de där sönderslitna halmpapperen och läser från det. För några år sen läste du dem alla för mig: *Lilla prinsessan*, *Snökvinnan*. Men nu vet jag inte längre vem du tillägnar dem. *Damen i brunt* måste vara till den smala tjejen. Jag är säker på att hon har bulimi, det ser man på hennes ögon. Du kan ju sådant bättre än någon annan. När du läste din

[18] Sheykh Rouzbehan Baqli var en persisk poet och mystiker från Fars-provinsen på 1100-talet.

dikt stirrade du säkert rakt in i hennes ögon. På samma sätt som du på den tiden stirrade in i mina. Med de där röda och lite sömndruckna ögonen. Efter andra rundan med jointen blir dina ögon så. Ni beskriver dem som ”förföriska”, inte sant? Men nu är inte dina ögon förföriska längre. Har du varit vaken hela natten? Kanske ringde du, som jag, var femte minut. Ställ frågan nu! Släng ut den smutsiga tanke du har i ditt huvud! Fråga!

Varför står du framför den där tavlan? Lugnar inte de där röda, rosa och orangea färgerna dig? De kanske till och med gör dig sämre. Ditt ansikte avslöjar i alla fall inget. Men i de här stunderna går det inte att förutse vad som ska hända. Du kanske plötsligt tar upp kristallaskfatet och slår det i huvudet på mig. Eller så kanske du föredrar bordslampan? Jag bryr mig i vilket fall som helst inte. Gör vad du vill. Jag kommer inte att reagera. Jag säger inget. Hur mycket du än drar ut på de här förbannade stunderna kommer jag inte att säga något.

Varför har du fastnat vid den där tavlan? Du har ju aldrig tittat så noga på mina målningar. Du står där eftersom du inte vill titta på mig … Förresten, du har överhuvudtaget inte tittat på mig sedan du kom in. Men jag tittar på dig hela tiden. Till och med när jag snurrar runt isbiten i glaset med min fingerspets. Varför har dina ögon vissnat så mycket? Släpp ner håret. Jag vill att ditt hår ska falla fritt på dina axlar. Ser du hur mjukt jag blandat det blåa med det ljusgröna? Men det är lönlöst. Det lugnar dig inte. Inte ens det gröna gräset du rullar i ditt cigarrettpapper hjälper dig. Det gör dig lätt. Lätt och svävande. Just nu behöver du något som gör dig tung. Något som du känner kan dra ner dina fötter till jorden igen. Eller som för mig, något som till och med trycker dig några centimeter ner i jorden. Jag fann det av en ren slump. En av de där kvällarna ni hade era möten. En känsla sa mig att du även den kvällen skulle glömma att sätta i telefonen i jacket. Jag la mig ner i soffan och fyllde på mitt glas och fortsatte dricka ända in på morgonen. Jag hade blivit så tung att jag inte kunde resa mig från min plats, för att inte tala om att vanka av och an i rummet

och ringa dig hela tiden. Precis där framför duken, där du står nu, la jag mig ner på golvet och pressade ansiktet mot det svala kaklet. Jag kände kroppen smälta på det kalla golvet och rinna genom sprickorna i kakelplattorna ner i jorden. Jag vaknade vid lunchtid med huvudvärk. Gårdagskvällens lugn var värt det. En kopp starkt kaffe fick mig på fötter igen. Men jag dricker inte kaffe längre. Jag vet, du sa det redan då, att det gör mig ful. Jag får mage, påsar under ögonen. Jag bryr mig inte. Din Sheykh Ruzbahan säger också att riktig berusning är själens berusning och … Resten minns jag inte.

Varför sitter du återigen framför mig och drar runt glöden på din cigarett i askfatet? Vill du att jag ger dig en fluoxetin? Det kommer göra dig lugn. Jag vet att du inte gillar att ta sådant. Och varje gång du såg mig med sådant sa du: ”Usch … ställ bort det där skräpet … Man måste kunna luta sig mot sig själv.”

Men ibland blir man så lätt att man vill ta tag i något. Fluoxetin är en bra tillflykt. Jag har döpt det till likgiltighetens piller. Om jag var borgmästare skulle jag ge order om att man skulle hälla fluoxetin i dricksvattnet. Det var tack vare all fluoxetin som jag kunde komma dit dagen efter ditt möte och låtsas som ingenting när jag såg det rosa hårspännet bredvid din säng. Eller hur stökigt det var i din lägenhet. Vet du, den får en att må bra, ett slags behaglig dumhet!

Varför står du vid fönstret? Låtsas du betrakta bilarna som passerar? Jag vet ju att du inte tittar på dem. Just nu kan du inte se något annat än den hemska bilden i ditt huvud. Ser du hur all din uppmärksamhet har riktats mot dig själv? Är du glad? Du borde vara glad. Detta fokus, denna blick vänd inåt, denna lätthet, allt det här har du mig att tacka för. Du brukade själv säga: närvaro finns i skådandets förintande[19] … hur var resten? skådandets förintande och … äh, skitsamma.

Du kanske föredrar att lyfta upp mig i dina armar och släppa ner mig på de blå lakanen. Jag är så tung att jag inte kan resa

[19] Människans fullkomliga liv och närvaro sker enligt mystiken då hon genom inre skådande uppgår i Gud, då hon skådar inget annat än Gud.

mig. Kom och ta glaset ur min hand. Ta och släng min cigarett på golvet och attackera mig vilt. Men du kommer inte att må bättre. Även om du gör det tio gånger till kommer det att vara lönlöst. Du kanske inte tror det, men det kommer att vara lönlöst. Min kropp är inte längre som vax i dina händer. Du känner inte någon skillnad mellan mig och soffan. Och sen blir du lättare. De morgnar då jag kom och såg din stökiga lägenhet brydde jag mig inte ens om att du inte hade duschat. Du sa att jag skulle sätta på tevatten och skyndade dig till badrummet. Men efteråt mådde jag alltid dåligt. Jag blev lättare. Jag satte mig vid fönstret och stirrade på rökringarna som du blåste ut i luften och något hindrade mig från att andas, något mellan gråt och skratt.

Mitt glas är tomt men jag vågar inte resa mig upp. Uppriktigt sagt är jag rädd. Det finns något i din blick som skrämmer mig. En rastlöshet. Du brukade ju aldrig bli så här. Var är det där lugnet du snackade om? Varför öppnar du inte din *Sharh-e shathiyāt*[20] och läser ett par av de korta bevingade orden så du mår bättre? Den står där, på köksbordet framför dig. Varför rör du dig inte från det förbannade fönstret? Kom och sätt dig här i soffan en stund. Jag vill se på dig. Jag saknar dig, saknar ditt prat. Kom och ta fram lite av de gröna bladen ur fickan, rulla en fet joint som vi kan röka tillsammans och bli höga som förr. Kom och fyll på mitt glas. Tro mig, jag är så tung att jag inte kan röra mig. Lyssna, det är inte alls viktigt. Jag minns inte ens hur hon såg ut. Jag ber dig, stå inte vid det förbannade fönstret … Vet du vad? Skit samma. Gör precis vad du vill. Stå där vid fönstret så länge du vill. Jag håller i vilket fall som helst på att somna. Jag har varit vaken hela natten. Jag kan inte hålla ögonen öppna. Du kan tänka tills jag vaknar. Men det är inte värt det. Det är inte alls viktigt när man kan skölja bort det från kroppen med en dusch.

---

[20] *Sharh-e shathiyāt* (Kommentarer till extatiska ordstäv) är Sheykh Rouzbehan Baqlis kanske mest kända verk om Mansour ebn al-Halladj, den islamiska mystiken. Al-Halladj föddes år 858 i Fars provinsen och avrättades år 922 i Baghdad som kättare för sitt kända uttalande *Ana al-haqq* 'Jag är sanningen'.

Spindeln

Författare: Siamak Golshiri
Översättare: Farideh Rohlin

Jag stod vid spisen och höll på att finfördela en bit kött i en stekpanna med spetsen på en träslev när telefonen ringde. Jag lät den ringa. Sedan sänkte jag gaslågan och gick ut i hallen och väntade på att telefonen skulle sluta ringa, men det gjorde den inte. Den bara fortsatte, så till slut lyfte jag på luren.

Det var Mehrdad. Vi hade inte ens börjat utbyta hälsningsfraser, förrän han med darr på rösten sa att han ville träffa mig på en gång.

”Vad är det som har hänt?”

”Kan du komma?”

”Vad har hänt?”

”Sätt fart nu på en gång!”

Han bad mig att snabba på och inte ställa några frågor, att lägga allt åt sidan och bara komma hem till honom.

”Men vad är det som har hänt då? Har det hänt något allvarligt? Säg något!

”Det är inte något speciellt, men skynda dig!”

Jag sa inget. Jag hörde köttet som fräste i stekpannan.

”Jag väntar på dig, kom på en gång!” sa han.

Jag skulle precis fråga honom igen vad som hade hänt och berätta för honom att jag höll på att laga mat, då han la på.

Jag la på luren, gick ut i köket, tog upp träsleven, tittade på köttbitarna, och stängde av spisen. Sedan gick jag in i sovrummet, bytte om och gav mig iväg.

När jag satt mig i bilen, ringde mobiltelefonen. Det var klart att det var Mehrdad. Han ville veta om jag redan var på väg.

”Jag är på väg.”

”Okey bara skynda dig på!”

”Men vad är det som har hänt då? Varför säger du ingenting?”

Han blev tyst, men jag tyckte ändå att jag hörde något ljud, och sedan la han bara på. Först tänkte jag ringa upp igen, men istället slängde jag telefonen på passagerarsätet och gav mig i väg. På vägen dit ringde telefonen några gånger, men jag svarade inte, utan tryckte bara lite hårdare på gasen.

Jag parkerade bilen utanför deras hus. Medan jag gick fram mot porten hade jag blicken på vardagsrumsfönstret som stod öppet och vars vinröda gardiner hade hamnat utanför och fladdrade i vinden. Jag skulle precis ringa på när porten öppnades. Jag gick in. När jag kommit upp på fjärde våningen och öppnade hissdörren, såg jag Mehrdad stå där i dörröppningen. Hans blårutiga skjorta hade fått en reva ända ner till bröstet. Kragen var blodig och en smal rännil av blod hade runnit nästan ända ner till bröstfickan.

”Vad är det som har hänt?”

Han nickade åt mig att komma in. Jag steg på och såg att hela vardagsrumsgolvet var täckt av glassplitter. I ena hörnet av rummet såg jag tv:n som hade ramlat ner från den svarta tv-bänken, likaså DVD-spelaren. Soffan vid fönstret låg omkullvält ut mot köket. Det låg skärvor av kaffemuggar överallt. Det låg även böcker kastade över golvet.

”Vad är det som har hänt?”

När han inte svarade, upprepade jag min fråga lite högre. Mehrdad pekade mot sovrummet.

”Har ni bråkat?” frågade jag tyst.

Han hade något som liknade ett färskt sår vid munnen.

”Vad är det som har hänt? Varför säger du ingenting?”

Han gick fram mot mig.

”Det ser du väl!”

Han satte sig på soffan vid köksbänken, lutade armbågarna mot sina hoppressade knän och höll händerna om huvudet.

De båda stora tavlorna bredvid bokhyllorna hade fallit ner och det fanns inget glas kvar på någon av dem. Ramarna hade också gått sönder, likaså glaset i tavlan nära hatthyllan, den med Paul Cézannes *Pojke i röd väst*. Jag hade själv låtit rama in den åt honom. När jag gick mot honom trampade jag på något och hörde att det gick sönder. Jag böjde mig ner och såg att jag hade trampat sönder Mehrdads glasögonbågar. Jag tittade på Mehrdad som fortfarande höll händerna om huvudet. Jag la glasögonen på bokhyllan och gick fram till tavlan. Pojken stod framför de stora gardinerna och höll ena handen vid midjan nedanför den korta röda västen. Han hade ett par bruna byxor på sig och en hatt i samma färg och stirrade på något med sina små ögon. Jag tog tag i båda sidorna av ramen och tog ner tavlan från väggen. När jag la den högst upp på bokhyllan hörde jag ett slags jämrande från sovrummet. Jag vände mig om. Det lät som en katt. Jag gick fram till Mehrdad, som strök sig själv hårt över ansiktet med ena handen.

”Vad handlar det om egentligen?” frågade jag.

Han svarade inte.

”Vad handlar det om?” frågade jag igen.

”Jag vet inte, jag vet inte ens själv”, sa han utan att titta på mig.

Han stirrade rakt fram mot tv:n. Jag satte mig i soffan bredvid glasbordet och fick syn på DVD-spelaren som låg på golvet bredvid tv:n. Det saknades en liten bit av luckan. Jag tittade runt för att se vart den kunde ha tagit vägen, men den fanns inte någonstans däromkring. Kanske låg den någonstans bland allt glassplitter. Återigen hördes ett jämrande.

”Om jag vore du, skulle jag göra slut här och nu”, sa jag tyst.

Han sträckte ut benet, grävde i byxfickan och tog fram ett paket cigaretter, och tittade sedan på mig.

”Vad väntar du på? Väntar du på att en dag få ringa och berätta att du har tagit livet av henne, eller, vad vet jag, att du hängt dig själv?” sa jag.

Han tände en cigarett, slängde paketet på bordet och gnuggade sig i ena ögonvrån.

”För en kvart sedan strömmade grannarna ut”, berättade han.

Han tog ett bloss, reste sig och gick fram till fönstret. Han tog tag i gardinerna och drog in dem. Han sköt undan ett hörn av gardinen och stirrade ut. Jag hörde honom säga något med ryggen mot mig. Han pratade för sig själv. Han tog ett bloss på cigaretten och blåste ut röken mot gardinen. Ett moln av rök täckte gardinen och bredde ut sig. Han släppte gardinen, vände sig om och satte sig ner.

”Jag vet verkligen inte vad det var som plötsligt hände”, sa han.

”Ni måste göra slut! Hör du vad jag säger? Gör slut!” sa jag.

Han tog ett bloss.

”När hon förstod att du skulle komma hit, lugnade hon ner sig.”

Han mumlade ytterligare något. Jag reste mig upp och lyfte upp DVD-spelaren från golvet. Den lilla luckbiten hade legat under den. Jag ställde ner DVD-spelaren på bordet, satte mig i soffan och sa tyst:

”Du måste bestämma dig här och nu! Hör du vad jag säger?”

Han slängde i väg cigarettfimpen in i köket, i riktning mot diskhon. Jag såg inte om den hamnade i eller utanför.

Han strök med fingret över såret vid munnen.

”Hör du alls vad jag säger?” frågade jag.

Han böjde sig framåt och tog upp cigarettpaketet från bordet.

”Vi hade inte ens varit det minsta sura mot varandra på en hel vecka och jag hade fan i mig börjat tro att vi aldrig skulle bråka igen”, berättade han.

Han tog en cigarett och satte den i mungipan.

”Men på morgonen började hon gnälla igen. Så fort hon vaknade började hon klaga.”

Han såg sig omkring. Han letade säkert efter tändsticksasken. Jag kunde inte komma ihåg vad han hade tänt den första cigaretten med. Han gick och letade i köket och jag började också se mig omkring. Tändsticksasken låg vid bordsbenet. Jag plockade upp den. Han satte sig ner, tände cigaretten och sa:

”Jag föreslog att vi skulle gå ut, till en park eller till Darake.[21] Eller vart sjutton som helst, till något annat jävla ställe och sedan gå någonstans och äta en rejäl frukost.”

Han gnuggade sina röda små ögon med handflatan och fortsatte:

”Men hon gav sig inte. Hon tjatade i ett kör.”

”Om vad?”

”Om vad? Om ingenting, om att jag besökte en konstutställning igår. Om att jag i princip måste meddela henne om varenda liten grej jag gör, om det så är att köpa en flaska vatten. Och så hade också någon idiot ringt och lagt på luren flera gånger.”

Han askade cigaretten på stengolvet.

”Hur mycket jag än försökte lugna ner henne gick det inte. Hur jag än försökte att prata med henne gav hon sig inte. Plötsligt började hon att skrika och gapa som en galning, den knäppa kärringen!”

Jag gjorde ett tecken till honom att tala lite tystare.

”Du ser ju vad hon har gjort.” Han pekade med huvudet runtomkring i rummet och fortsatte: ”Hon bara började slå sönder allting.”

Jag tog upp tändsticksasken från bordet. På asken fanns det en bild på en tiger och under den stod det skrivet ”säkerhetständstickor”. Jag snurrade runt den i handen och slängde den på bordet.

”Innan du kom, var grannen mittemot här. Han satte foten på fåtöljens träarmstöd och sa: ’Från och med nu ska ni vara

[21] Ett område i nordöstra Teheran som anses ha bra luft och som passar till utflykter.

så snälla och säga till oss innan ni ska börja skrika och gapa, så att vi hinner försvinna ut ur vår lägenhet!' Det var nära att han klippte till mig."

Han gnuggade sig hårt över ögonen med handflatan. Den högra ögonvrån hade blivit alldeles röd.

"Hör du, det finns mycket som jag inte är säker på, men en sak är jag säker på och det är att ni inte ska fortsätta leva tillsammans en enda sekund till! Det vet jag. Och det vet du själv också. Ni måste göra slut!" sa jag

"Jag vet inte", sa han tyst. Det verkade som om han pratade för sig själv. Han mumlade något annat också. Sedan stack han fram huvudet och sa:

"Hör du, prata med henne! Du är den enda hon lyssnar på. Jag menar det! Säg till henne att hon är en idiot som tror att jag skulle gå till någon annan hagga när jag är tillsammans med någon som hon! Varför skulle jag överhuvudtaget vilja det? Kan du säga det till henne?"

"Vad skulle det hjälpa?"

"Vem säger det?"

"Tala lite tystare!"

"Prata med henne, jag ber dig! Du kan prata med henne. Hon lyssnar på dig. Jag svär, hon lyssnar på dig! Minns du inte vad hon sa den där kvällen? Minns du inte?" sa han tyst.

"Vilken kväll?"

"Den där kvällen då hon för fan sa att hon skulle gifta sig med dig direkt den dag jag dör. Minns du inte det?"

"Men hon skojade bara."

"Hon kan ta sitt skoj och gå och dra något gammalt över sig. Mer än hundra gånger har hon sagt till mig att hon önskar att jag var som du."

"Tala tystare!"

"Jag svär, det är bara du…"

Plötsligt hörde jag en dörr slås igen. Vi vände oss båda två mot sovrumsdörren. Så fort vi hörde nyckeln vridas om i låset, hoppade Mehrdad från sin plats som en fjäder, vände sig mot mig och sa:

”Hon låste dörren.”

Jag nickade med huvudet.

”Hon kan göra något dumt”, sa han med vettskrämd blick och skyndade sig fram till dörren.

”Shiva!” ropade han.

När hon inte svarade ropade han högre igen. Jag reste mig upp och närmade mig honom.

Han lutade huvudet mot dörren och sa: ”Varför har du låst dörren Shiva? Jag pratar med dig, öppna dörren!” Med pannan mot dörren fortsatte han: Hör du vad jag säger? Varför gör du så här? Varför har du låst dörren, Shiva?”

Det kom inget svar. Han ropade på henne igen. Sedan böjde han sig ner och tittade genom nyckelhålet.

”Hör du mig, Shiva? Jag har något att säga till dig, det går fort!”

”Hon kan göra något dumt!” sa han till mig.

”Oroa dig inte!” sa jag.

”Du känner inte henne, hon är galen. Ropa på henne, skynda dig!”

”Hon kommer inte att göra något dumt.”

”Du känner inte henne. Hon är tokig. Hon kan skada sig själv”, skrek han.

Plötsligt grep han tag i min skjorta, som om han blivit galen, och sa: ”Jag ber dig, ropa på henne!”

Hans ansikte hade blivit rött av ilska. Jag ropade på henne ett par gånger och bad henne att öppna dörren. Men det hördes inte ett enda ljud från henne. Mehrdad ropade: ”Shiva!” och tillade sedan tyst: ”din kossa!”

Jag gick närmare dörren och ropade på henne igen: ”Shiva! Lyssnar du? Det är jag. Jag vill prata med dig.”

Hon svarade inte. Jag ropade på henne igen och bad henne att öppna dörren. Jag höll på och bad henne att låta mig prata med henne en sekund, då jag såg att Mehrdad hade börjat skruva upp dörrhandtaget med en skruvmejsel. Han gestikulerade åt mig att fortsätta och jag ropade på henne igen.

”Ni får komma hem till mig idag. Jag lagar en god lunch till er. Sedan tittar vi på en av de nya filmer som jag har hyrt.” sa jag medan jag tittade på honom och försökte minnas filmtitlarna. Jag tror jag nämnde ett par av dem också. Jag fortsatte prata. Mehrdad skruvade loss den nedre skruven och sedan tog han bort handtaget med regeln. Jag förde huvudet intill dörrspringan.

”Shiva, lyssnar du på mig? Allt det här kommer att försvinna med tiden. Man glömmer fort. Jag menar det verkligen. Du kommer att ha glömt allt det här innan kvällen är här. Allt kommer att bli som tidigare, Shiva!”

Inte ett ljud hördes. Mehrdad böjde sig ner. Han grep tag i kolven i dörren med en hovtång och kämpade för att få den att vrida sig. Sedan signalerade han åt mig att ta tången. Jag försökte vrida upp den jäkla kolven, men den rörde sig inte ur fläcken. Jag la tången på golvet och ropade på henne igen. Jag försökte hålla en lugn ton. Jag vet inte varför, men jag hade också börjat oroa mig för att hon verkligen skulle göra något dumt mot sig själv. Att hon skulle begå självmord med en elkabel eller ta sitt liv på något annat sätt. Jag stod som en idiot bakom den stängda dörren och ropade högt på henne, när jag plötsligt såg Mehrdads ben passera mig och träffa dörren med all kraft. Ett högt brakande ljud ekade i lägenheten. Sparken var så hård att jag trodde att hela dörren skulle ha slagits in, men den hade bara öppnats. Så fort Mehrdad klev in i rummet hördes Shivas högljudda gråt: ”Ut med dig!”

Mehrdad lämnade rummet, stannade några sekunder och stirrade på någonting på golvet. Sedan höjde han huvudet och gjorde ett tecken åt mig att gå in, men jag rörde mig inte ur fläcken. Jag tänkte att jag redan hade lagt mig i för mycket. Jag ville gå tillbaka till vardagsrummet då jag såg honom komma emot mig.

”Snälla du, jag ber dig!” sa han tyst i mitt ansikte. Han tog mig sedan i armen, stirrade stint in i mina ögon och fortsatte: ”Prata med henne, få henne att lugna ner sig! Säg till henne allt det jag har sagt till dig!”

”Vad ska jag säga till henne? Jag vet verkligen inte vad jag ska säga till henne.”

”Säg allt det jag har sagt till dig. Du minns det när du är därinne!”

När han såg att jag inte rörde på mig, såg han mig i ögonen på ett sätt som fick mig att tro att han när som helst skulle börja gråta som ett barn.

Jag gick fram och knackade några gånger på dörren som hade ett stort märke efter Mehrdads spark. När jag kom in i rummet, såg jag Shiva som stod vid fönstret med ryggen mot dörren, höll händerna för ansiktet och grät högt. Redan vid dörröppningen, ropade jag försiktigt på henne. Hon vände sig inte om. Jag ropade på henne igen. Utan att vända sig om bad hon mig att gå ut och att lämna henne ifred. När jag vände mig om såg jag Mehrdad som stod i vardagsrummet där han kunde se mig och signalerade åt mig att fortsätta prata med henne.

Jag visste inte alls vad jag skulle göra. Nu var jag intrasslad i deras gräl. Jag önskade verkligen att jag inte hade kommit dit överhuvudtaget; att jag inte hade svarat i den där jävla telefonen. Men nu var det för sent. Jag gick fram och ropade på henne igen och började prata en massa trams som jag själv inte trodde på alls: att sådant förekommer i alla äktenskap och att det är det som är som kryddan i livet, att de fort kommer att glömma grälet igen, att de måste sätta sig ner och prata ordentligt med varandra och lösa problemen tillsammans, att de inte får låta ett missförstånd förstöra deras liv. Jag bara fortsatte att prata som en moralpredikant och hon stod bara där vid fönstret med ryggen mot mig. När jag sedan bad henne att komma ut och sätta sig kände jag att hon hade blivit lite lugnare. Hon satte händerna på fönsterbrädan och bad mig att gå ut och lovade att snart komma efter. Hon behövde vara för sig själv i några minuter.

Jag gick ut. Mehrdad stod vid köksbänken och rökte en cigarett. När jag satte mig fick jag syn på vägglampan. Den var hel, kanske den enda pryl som hade undkommit deras vrede. Mehrdad satte sig bredvid mig.

”Du borde inte ha lämnat rummet, du borde ha fortsatt att prata med henne och förklarat för henne att jag inte är av den typen som hon tror!”

”Du hörde ju själv, han bad mig lämna rummet. Vill du att hon ska börja kalla mig saker också?”

”Aldrig att hon skulle säga något olämpligt till dig.”

”Om hon gör det då?!”

”Ved du vad? Jag tänker hela tiden på om jag redan från första dagen, då hon ringde hit, hade avvisat henne på något sätt. Då hade ingenting av detta hänt”, sa han medan han kastade en blick på sovrummet.

Jag hörde Shiva hosta i sovrummet.

”Om jag vetat att hon skulle klänga sig fast vid mig, hade jag aldrig bett den ragatan översätta artiklarna”, fortsatte han.

”Men det har ju redan gått för långt mellan er.”

”Varför då?!”

”Det här kan man inte kalla för ett liv tillsammans”, sa jag och pekade runtomkring med huvudet.

”Vem säger det att det inte är ett riktigt liv? Vi älskar varandra”, sa han.

”Jo, det ser jag!”

Han la handen på min axel och lutade huvudet mot mig och sa: ”Om hon inte älskat mig, hade hon inte brytt sig om var fan jag var så sent igår kväll” och när jag inte svarade, fortsatte han: ”Eller? Säg själv, hade hon brytt sig då?”

I det ögonblicket hörde jag Shiva ropa på mig. Mehrdad gjorde ett tecken åt mig:

”Gå in i rummet och försök att prata med henne!”

Jag reste mig.

”Gör allt du kan, Lappa ihop det här på något sätt!” sa han.

Jag gick in i sovrummet. Hon satt på sängkanten. Utan att se på mig, bad hon mig att tända en cigarett åt henne. Jag gick tillbaka och Mehrdad gav mig en tänd cigarett i handen. Jag gick in i rummet och hon tog cigaretten. Hon hade fått blåtiror under ögonen och hon hade blod i ena mungipan. Det var

första gången som jag såg hennes ansikte så här och utan smink. Hon tog ett bloss.

”Jag ville inte att du skulle se mig så här.”

”Tänk inte på det, det är inte alls viktigt!”

”Jo, det är viktigt. Det är mycket viktigt.”

Hon undvek att se på mig.

”Vid den här tiden kommer du redan att ha glömt allt”, sa jag.

”Jag kommer aldrig att glömma det här. Vare sig det här och allt annat som har hänt mellan oss. Jag orkar inte längre.” Sedan vände hon sig mot mig och sa: ”Skulle jag kunna få be dig om en tjänst?”

”Visst!”

”Jag kan inte stanna här en enda sekund längre. Kan du skjutsa hem mig till min mor?”

Jag nickade men sa: ”Det vore kanske bättre om du inte åker, om du stannar…”

Hon tillät mig inte avsluta min mening: ”Jag kommer ut om några minuter.”

Och det betydde att hon ville att jag skulle lämna rummet. Jag visste att Mehrdad stod i vardagsrummet, där han kunde se mig, och väntade på att jag skulle säga något mer. Så jag fortsatte: ”Visst skjutsar jag dig vart du vill men det vore bättre om du inte åker någon annanstans just i den här situationen. Det bästa vore att stanna här. Jag stannar också, så får vi sätta oss och prata. Jag lyssnar på er båda. Många av era problem kan ni lösa genom att prata. Mycket av missförståndet mellan er kommer att försvinna.”

Hon reste upp sig: ”Tror du verkligen att det är bästa så?”

Jag nickade: ”Självklart, alla problem kan lösas bara man pratar med varandra.”

Hon gick till fönstret, öppnade det på glänt och kastade ut cigarettfimpen. Sedan vände hon sig mot mig: ”Vet du vad det var som hände här idag?”

Jag nickade och pekade på allt bakom mig i vardagsrummet: ”Det syns ju.”

”Vad är det som syns? Vet du att vi idag ställde oss öga mot öga och slog varandra med knytnävarna rakt i ansiktet? Att den där mannen vred om armen på mig? Att han med slog mig i huvudet med sina stora händer och sparkade mig i magen? Vet du vad jag gjorde när han släppte mig?”

Jag bara tittade på henne. Hon fortsatte:

”Jag klöste honom i ansiktet och tog tag i hans smutsiga skjorta och slet sönder den. Jag ville flänga huden av honom så att han aldrig glömmer vilket svin han har betett sig som. Sedan kommer du och påstår att du vet vad som har hänt här!”

Hon stirrade rakt in i mina ögon och hennes röst darrade. Jag hade blivit stum. Jag stod bara där och försökte att föreställa mig det hon beskrev.

”Vad är det som vi ska glömma, Afshin? Va? Vad är det vi ska glömma?” sa hon och gick fram till garderoben: ”Jag har inget mer att säga honom, vare sig nu eller senare.”

Hon öppnade garderoben. Medan hon plockade ut sina kläder sa hon: ”Jag kommer strax.”

Jag gick tillbaka till vardagsrummet. Mehrdad stod vid diskhon i köket och rökte. Jag gick fram till fönstret. Jag var glad över att jag snart skulle få lämna lägenheten, en ruin där det låg delar av sönderslagen inredning över allt. Jag drog gardinen åt sidan och tittade ut på gatan. Vid porten till byggnaden mittemot satt några pojkar i sju-, åttaårsåldern på huk i en cirkel kring en svart liten varelse. Då och då sträckte en av dem ut handen och rörde på varelsen. Jag kunde inte se så tydligt från fönstret. Först trodde jag att det var en groda eller något liknande, men det var det inte. Det såg mer ut som en sköldpadda. Sedan började den röra på sig. Sakta började barnen följa efter den. Den höll just på att närma sig väggen till huset bredvid när jag kände en hand på min axel. Jag vände mig om.

”Jag vet vad du tror om oss nu.”

Jag sa inget.

”Det har aldrig blivit så här förut.”

”Jo, det har det. Det har alltid varit så mellan er. Du kan ljuga för andra, men inte för mig.”

”Men det har aldrig gått så långt!”

Ett av barnen försökte nu med en lång och smal pinne att få sköldpaddan att röra på sig.

”Det har aldrig tidigare hänt att hon vill åka härifrån”, sa Mehrdad.

Jag sa inget. Jag hade blicken fäst på sköldpaddan som barnen försökte få att röra sig.

”Det borde inte ha hänt! Vi skulle inte ha gett oss på varandra på det här sättet!”

”Det borde ni ha tänkt på tidigare!”

Han blev tyst i ett par sekunder. Jag trodde att han hade gått därifrån. Men sedan hörde jag honom säga: ”Du, jag följer med.”

Jag vände mig om och sa: ”I så fall kan det nog hända att hon inte följer med.”

”Det gör hon. Jag säger att jag ska följa med för att gå och köpa lite grejer så att jag kan fixa till lägenheten.” Han kastade en blick på rummet och fortsatte: ”Då kanske vi får tillfälle att prata med varandra. Jag menar i bilen. Men om hon ändå bestämt sig att åka till sin mor, så får jag finna mig i det. Då följer med dig och kanske till och med sover över hos dig.”

Jag sa inget, utan tittade ut på gatan. Ett av barnen hade tagit upp sköldpaddan och gick mot slutet av gränden, och de andra följde efter honom. Jag försökte följa dem med blicken när jag hörde Shiva:

”Jag vill verkligen inte besvära dig,”

Jag vände mig om. Hon hade en stor röd väska i handen.

”Vad är det för prat?” sa jag.

Hennes läppar var nu målade i knallrött, men det syntes fortfarande märken efter sår. När vi var på väg ut, tecknade Mehrdad åt mig att han skulle komma ner en liten stund senare. Vi tog hissen ner och när vi satt oss i bilen, sa Shiva:

”Den här lägenheten får mig att må illa, hela området får mig att må illa. Jag hoppas att jag aldrig någonsin behöver komma tillbaka hit!”

Jag fick då syn på barnen som var på väg tillbaka från andra änden av gränden. Sköldpaddan var inte med.

”Nu står de alla vid fönstren”, sa Shiva.

Jag vände mig om mot huset. Förutom en kvinna på andra våningen såg jag ingen annan. Kvinnan stirrade på min bil.

”Kan du förstå hur de tittar på mig varje gång jag går förbi dem? Blickar som är värre än tusen svordomar! Du anar inte hur jag skäms! Men åt helvete med dem alla!” Sedan frågade hon: ”Väntar du på någon?”

”Mehrdad ska följa med. Han vill gå och köpa lite grejer för att fixa till lägenheten igen.”

Och jag hade trott att hon genast skulle öppna dörren och kliva ur bilen. Eller säga något i stil med varför Mehrdad väljer att följa med oss just när jag ska skjutsa henne. Men hon sa ingenting. Hon satt bara och stirrade på en punkt framför sig.

”Han sa att han kanske skulle följa med mig hem och sova över hos mig”, tillade jag.

”Jag bryr mig inte! Han får väl följa med dig hem, eller gå någon annanstans. Han får till och med följa med det där kräket hem som han pratar med i telefon sent på kvällarna. Det bryr jag mig inte om längre!”

”Du vet väl hur mycket han älskar dig. Han går ingen annanstans.”

”Inte?! Vill du veta vart han går? Ta hans jävla mobil och kolla på hans sms. Varje gång hans mobil ringer, blir han röd i ansiktet som en rödbeta. Sedan reser han och går in i rummet.” Hon torkade sig med fingret i vänstra ögonvrån. ”En gång öppnade jag dörren och så att han satt bakom sängen och pratade med det där kräket. O gud vad jag äcklas av mig själv.”

Hela vägen satt vi alla tre knäpptysta. Först när jag svängde in på Yusefabadgatan instruerade Shiva mig lugnt när jag skulle svänga åt höger eller åt vänster. Jag släppte av henne framför porten till hennes mors hus. Mehrdad bad mig vänta

tills hon hade gått in i byggnaden. När hon stängt porten, gav vi oss av. Vi svängde av från gatan och upp på motorvägen. Mehrdad tände en cigarett. Han satt som en staty och stirrade framför sig. Han tänkte säkert fortfarande på deras bråk. Han kanske tänkte på det ögonblick då han vridit om armen på Shiva, eller när hon hade gett sig på inredningen. Kanske hade han själv haft sönder en hel del saker också. Jag var ju inte där. Kanske hade de båda två gett sig på inredningen. Jag sneglade på honom när han askade cigaretten genom den öppna rutan.

”Jag hyrde jag några filmer igår kväll. Killen i videobutiken rekommenderade en av dem mycket varmt och sa att filmen är hur bra som helst, en sådan film som man kan man se två, tre gånger.”

Han tittade på mig men var fortfarande frånvarande.

Den heter *Spindeln* eller något liknande.

Han lutade armbågen mot fönsterkarmen.

”Efter att vi ätit lunch kan vi kolla på filmen och sedan går vi till Chitgarparken och hyr två cyklar.”

Han stirrade framför sig.

”Är du med på det?” frågade jag.

Han vevade ner fönstret, slängde ut cigarettfimpen och sa: ”Igår eftermiddag ringde den där tjejen mig.”

”Vilken tjej?”

”Min student, hon som jag berättade för dig om, som jag gett de där artiklarna att översätta. Hon sa att hon skulle till en väninnas konstutställning och att hon tyckte det vore bra om jag också kunde se hennes målningar.”

”Och du följde med bara?”

”Hon insisterade så mycket och sa till mig att jag skulle så målningar som jag aldrig tidigare har sett och att jag skulle tycka om dem väldigt mycket.”

Han vevade upp fönstret och fortsatte:

”När vi var där så ringde Shiva och sa att hon ville bjuda mig på en middag och bad mig träffa henne någonstans ute. Kan du stanna till så att jag kan köpa ett paket cigaretter?”

Jag nickade och han fortsatte: ”Hon fattade direkt. Vet du vad hon sa till mig när jag sa att jag inte kunde just då?”

”Vad sa hon?”

”Hon sa ’Roa dig du! Jag går ut själv!’”

Han skakade på huvudet. Jag förstod att han gjorde det.

”Kan du tänka dig? Hon sa till mig att jag skulle roa mig. Jag tyckte väldigt synd om henne. Jag menar det. För ett ögonblick tänkte jag att ringa henne och be henne komma dit för att se allt med egna ögon och förstå att det inte hände någonting.”

”Det borde du ha gjort.”

Han sträckte på sig i sätet. La armen på mitt säte och sa: ”Du känner ju mig väl. Du vet ju att jag inte skulle ha någon affär med någon i hela världen. Hur hade jag kunnat få henne att förstå det inte är som hon tror när jag kom hem? Säg mig hur?

”Jag vet inte”, sa jag och ryckte på axlarna.

Han tog bort armen från mitt säte. Det var som om han pratade med sig själv:

”Jag vet inte själv heller. Kan du stanna bilen någonstans så att jag kan köpa ett paket cigaretter?!”

”Ser du någon tobakskiosk här på motorvägen?”

”Tycker du om den där tjejen?” frågade jag när vi svängde in på gatan där jag bodde.

”Va?”

”Jag frågade om du tyckte om den där tjejen”, sa jag och såg på honom. Han hade suttit och stirrat på mig.

”Det är inte alls som du tror!”

”Men jag känner dig ju väl. Det var just därför du inte bad Shiva att följa dig med till utställningen. Hon hade förstått det.”

”Prata inte skit!”

”Hon hade förstått det med en enda blick på er.”

”Det finns ingenting som hon skulle förstå.”

”Nähä, det finns ingenting?! Ljug inte för mig!”

”Hör du, jag älskar henne. Du ska veta att jag inte vill ha någon annan än Shiva i hela världen, varken den där tjejen eller

någon annan. Jag menar det verkligen”, sa han med ansiktet vänt mot mig.

Jag sa inget. Plötsligt hörde jag honom säga: ”Stanna bilen här!”

Vi befann oss precis framför en tidningskiosk och jag hade missat det. När jag parkerade bilen vid sidan av gatan satt han fortfarande kvar i bilen.

”Igår kväll när jag kom hem, låg hon i sängen och låtsades sova. Medan jag bytte om, förbannade jag mig själv för att jag hade lämnat henne ensam. Jag tyckte väldigt synd om henne.”

Han klev ur bilen och gick till kiosken. När han fick sitt cigarettpaket såg jag honom böja sig och plocka upp en tidskrift från en av de nedre hyllorna, bläddra igenom de första sidorna och ställa tillbaka den. Han sa någonting till försäljaren, sedan tog han ut en cigarett ur paketet och tände den och promenerade sakta tillbaka mot mig. Framme vid bilen tog han ett bloss på cigaretten. Jag trodde han skulle kliva in men han stod bara där. Jag vevade ner fönstret och sa: ”Hoppa in!”

Han lutade huvudet mot bilfönstret: ”Det kan i och för sig vara bra för henne att stannar hos sin mamma i några dagar. Vid sådana här tillfällen kan man fundera ordentligt på saker och ting.”

Han hade händerna på fönsterkarmen. ”Hoppa in!” sa jag.

Han tog ett bloss och sa: ”Ved du vad, jag går hem. Jag vill vara för mig själv en stund.”

”Vad ska du göra hemma när det är som det är. Vi åker hem till mig, äter lunch tillsammans och kollar på den där filmen”, sa jag.

Han lät mig inte tala till punkt, utan sa: ”Nej, jag går hem. Jag har redan besvärat dig tillräckligt.”

”… och sedan kan du åka hem igen. Jag skjutsar dig.”

”Nej, jag vill verkligen gå hem nu!” Han bad om ursäkt och tackade mig för allt.

”Låt mig åtminstone skjutsa dig!”

”Nej tack, jag går, jag vill ta en promenad.”

Han sa hejdå och gav sig iväg. När han hade gått en bit bort, tittade jag på klockan och kom ihåg filmen *Spindeln* och tänkte:

”När jag har ätit lunch, lägger jag mig framför tv:n och kollar på filmen. Den är säkert en bra film som i åtminstone två timmar kan få mig att glömma allt.”

Du vars hemland inte är här

Författare: Mohammad Asef Soltanzadeh
Översättare: Anders Widmark

Järnvägsstationer i världens alla städer är ett tillhåll för allehanda brottslingar – Sardar hade sett en hel del av dessa typer på sin resa från Afghanistan till Pakistan och Iran: smugglare som strömmar till från alla möjliga städer för att utväxla varor med sina mellanhänder. Mellanhänder som står och väntar på de människor man har stämt träff med. Uniformerade och civilklädda poliser som lullar omkring i detta gytter och med uppspärrade ögon granskar allt och alla. Bortkomna resenärer som faller offer för tjuvaktiga chaufförer som pressar dem på alla sina pengar och även smyger undan deras bagage i sina bilar. Ficktjuvar som pladdrar och trixar med trötta och förvirrade resenärer. Och där i närheten, vandrarhem som är mötespunkt för resenärer från landet, säsongsarbetare som har kommit till staden från byarna, utpressare, mördare, knarkare, prostituerade, hallickar, och poliser som känner till alla brottslingar och närhelst det faller dem in kallar in dem till sina patrullbilar för att utpressa dem, och helt utan att bry sig om deras bönande och bedjande, och förställda bedyranden om deras oskuld, kräver dem på pengar. Små restauranger där man utväxlar smuggelgods, säljer droger, pressar resenärer på pengar; tillhåll för daglönare, arbetslösa, tiggare och ficktjuvar.

Järnvägsstationen i Teheran var, liksom de är i alla andra städer i världen, just ett sådant ställe. Eftersom den hade förlagts i ett fattigt område, utmärkte sig den knappast som en

av de vackrare, utan snarare som en av de fulare och mer skamfilade. Fattigdomen bara vällde fram ur gränderna, gatorna och butikerna. Det är ungefär tio år sedan stadsförvaltningen, i syfte att försköna stadsbilden, började köpa upp fula, eftersatta och omoderna hus i området från deras ägare, så att man skulle kunna riva dem och istället plantera blommor och gröna växter, samt anlägga parker där byggnaderna tidigare stått. Men på grund av bristande budget eller avsaknad av medel kunde man inte köpa mer än ett par bakgårdar och dessa tomma bakgårdar förblev öde i många år och kom i stället att bli samlingsplatser för missbrukare där de injicerade och blev höga.

Varför hade afghanen Sardar valt ett sådant ställe att arbeta på? Han själv hade en mindre roll i detta, det var snarare arbetslösheten som hade lett till att han nu upplät sin kropp till arbete i en fabrik i det här området. Han var en duktig skräddare, men när han hade ringt på en massa olika annonser i tidningen *Hamshahri*, så hade man antingen märkt på hans dialekt att han var afghan och snabbt tackat för sig på andra sidan luren, eller så hade man frågat varifrån han kom och han hade svarat som det var.

Om han inte hade kommit hit vart skulle då han ha tagit vägen? Det fanns ju knappast något skamligt i att jobba. Han hade ringt och på fabriken hade man accepterat honom; om han kom så skulle man anställa honom. Kanske berodde detta på att de iranska arbetarna föredrog att jobba någon annanstans än här och att man var i behov av arbetskraft. ”Herrn, jag är afghan, spelar det någon roll?” hade Sardar frågat, varpå arbetsledaren på andra sidan luren hade svarat: ”Nej herrn, det gör inget, du är välkommen.”

Och Sardar hade kommit dit och båda parter hade skruvat ner sina förväntningar så att Sardar skulle kunna sätta igång med arbetet. Sardar hade sänkt sina förväntningar, men eftersom han behärskade yrket som en mästare, hade han, liksom alla andra sömmare inom konfektionsindustrin, hellre arbetat i den norra delen av staden där arbetsmiljön var lyxigare

och lönen högre. Arbetsledaren på det här konfektionsföretaget hade likaså tonat ner sina förväntningar, eftersom han inte skulle kunna hitta några iranska arbetare villiga att jobba i kvarteren kring järnvägsstationen. Dessutom gav afghanska arbetare upphov till huvudbry och problem. Precis det problem som fått andra fabriker att neka Sardar anställning. Sardar hade fått lämna sin förra arbetsplats och flackat runt efter ett nytt jobb. Som alla andra afghanska arbetare var han tvungen att jobba svart. Skulle han ha gått och skaffat tillstånd från arbetsministeriet hade han fått betala hög skatt, och det på en lön som redan nu knappt räckte till att täcka hans vardagsbehov. Afghanerna brukar ju alltid säga att leran som blir kvar när man gräver en brunn, ska användas till att bygga själva brunnen. Det skulle inte räcka till mycket om han tvingades minska lönen och betala 30–40 % i skatt. Nyligen hade man infört restriktioner och arbetsministeriet utfärdade inte tillstånd för vilka yrken som helst. Man beviljade tillstånd för tiotalet simpla och tunga yrken, såsom byggarbete, hönsskötsel, springschasuppdrag… men det omfattade inte konfektion. Så Sardar var tvungen att fortsätta jobba svart, precis som han hade gjort under alla de tio år han befunnit sig här.

Han hade jobbat på en rad olika ställen, men i samma stund som arbetsministeriet dykt upp på fabriken hade han blivit avskedad och fått söka sig någon annanstans.

Afghanska arbetare ställde till problem. Inga försäkringsbolag accepterade dem eftersom de saknade arbetstillstånd. Så snart försäkringsbolagens representant visade sig brukade förmännen gömma sina afghanska arbetare så att inte försäkringsagenterna skulle rapportera saken till arbetsministeriet. Att bli rapporterad, och att sedan få besök av arbetsministeriets utredare, innebar kännbara böter som de olika förmännen och de afghanska arbetarna var tvungna att betala.

De orsakade huvudbry de där afghanska arbetarna. Det fanns fängelse i straffskalan för den förman som anställt afghanska arbetare. Det hade arbetsministeriets utredare berättat då han en timme tidigare hade dykt upp på den fabrik där

Sardar nyligen hade börjat jobba. Precis som alla andra dagar, och som alla andra arbetare, satt han vid symaskinen och sydde, mitt i oljudet från maskinerna och skrålet från radion som sände nyheter och musik. Hans blick fokuserade på hantverket, hur nålen for ner i tyget och upp igen på andra sidan, men hans hjärta befann sig hos hustrun, som var hans enda familjemedlem. Pressarfoten påminde om en bil som far fram längs en ändlös väg och aldrig når sitt mål, det hade han kommit fram till efter de tio år han hade sytt i det här landet. Aldrig hade bilen nått fram. Varje uppdrag var en ny väg som öppnade sig framför bilen, ännu en väg som han måste färdas fram över. Varje kväll när han avslutade arbetet var det som om han hade övernattat längs vägen, för att dagen efter, ge sig av igen med nya friska tag. Vart? Det visste han inte. Bara att han måste fortsätta åka ända tills bilen slutade fungera eller försvann. Eller till dess att chauffören riskerade sitt liv för arbetet. För vägarna fanns ju för evigt. De hopade sig, blev hela tiden fler och fler, och den bil som Sardar styrde, måste ständigt rusa framåt längs dem.

Blicken var fäst på vägen och hjärtat hos hustrun, när det knackade på dörren. Biträdet hade gått iväg, öppnat dörren, och kommit tillbaka likblek i ansiktet, åtföljd av en man med portfölj och pärm i handen. Förmannen stod bakom tillskärningsbordet och hade blängt ursinnigt på biträdet med en blick som uttryckte: ”Har jag inte sagt till dig hundratals gånger att se efter vem det är innan du öppnar dörren.” Varpå biträdets skräckslagna blick svarat: ”Tro mig, herrn. Han bara stövlade in, innan jag hann öppna.”

Med blickarna i backen, likt kossor på led, stegade utredarna från arbetsministeriet in utan att be om lov. De brukade komma oanmälda. En av dem hade kommit och ställt sig på tröskeln till fabriken, där symaskinerna nu hade tystnat, det var bara radion som rapporterade om en olycka med ett urspårat tåg i Bangladesh. Bilarna stod parkerade längs vägarna. Arbetarna hade vänt sig mot mannen som var utredare. Förmannen

hade stigit fram från sitt tillskärningsbord och hälsat på honom.

”Stig på.”

”Tackar. Är det du som är förman?”

”Ja.”

I samma stund hade utredaren kastat en skarp och hastig blick på fabriksgolvet och arbetarna, och stannat till vid Sardar. Det hade blixtrat till i hans ögon när han fick syn på honom. Även ett litet leende tycktes ha lagt sig över läpparna. Likt en polis som fått tag i en förbrytare. En tjuv med ryggsäck. Sardar satt vid symaskinen. Förmannen föreställde sig själv sitta i fängelse. Månaden innan, när de hade hört på radio att den här lagen drivits igenom av arbetsministeriet, hade alla fabriker med afghanska arbetare blivit riktigt oroliga. Vissa hade avskedat sina arbetare medan andra hade valt att fortsätta med sitt hemlighetsmakeri. De kunde helt enkelt inte avskeda sina arbetare. Det var bättre att fortsätta på samma sätt, diskret och försiktigt, i väntan på en lösning och att situationen skulle bli bättre. Läget var ju knappast på väg till det bättre, det visste Sardar alltför väl. Från det att han hade kommit hit tio år tidigare så hade läget för afghanerna här i landet inte blivit bättre, snarare mycket sämre. Det var mer prat om mörkare tider än om ljusare tider. Det var många afghaner som hade styrt kosan åt annat håll och lämnat landet. Tongångarna hade varit att ”det går inte att leva här längre, vi är utleda på att folk ser oss som en börda”.

Men Sardar hade inte kunnat ge sig av. Han hade blivit kvar med sin fru. ”Vi stannar kvar till slutet och ser vad som händer”, hade han sagt.

Månaden innan hade en fabriksägare som var bekant med förmannen ringt. Efter lite allmänt småprat hade han frågat:

”Har du läst vad som står i tidningarna?”

”Om vad då?”

”Det där om att det ska bli straffbart att ha afghanska arbetare, mellan sex månader och tre års fängelse för arbetsgivaren.”

”Jo, jag har hört det på radio.”

”Så, vad tänker du göra med dina afghanska arbetare?”

Förmannen hade tänkt efter en stund, där han satt bakom sitt arbetsbord med telefonen i handen, och från symaskinsbordet hade Sardar märkt hur förmannens läppar darrade och även rösten när han svarade. Antingen av rädsla eller ilska. ”Jag kommer inte göra någonting åt saken”, hade han sagt. ”Jag kan ju inte avskeda mina arbetare.”

”Okej, men hur blir det om det dyker upp någon utredartyp?”

”Låt dem komma, jag har inga problem att sitta av sex månader till tre år för herr Sardars skull.”

Han hade lagt ner luren och Sardar hade stigit fram. ”Du är alltför vänlig men… du vet mycket väl att så pass viktig är jag inte, att någon skulle genomlida en natt på häktet för min skull, och knappast sex månader eller än värre tre år. Jag lämnar fabriken nu imorgon om ni inte misstycker.”

Precis som på tidigare arbetsplatser där han hade jobbat, ville han ge sig av så att förmannen inte skulle få böter eller bli lidande på något annat sätt. Så även denna gång. ”Du är värdefull, herr Sardar”, hade förmannen sagt, åter med darr på stämman. ”Det är de som har drivit igenom lagen som är värdelösa. Nej, jag låter inte dig gå. Vi kommer att stå på oss in i det sista och stanna kvar.”

Han log och även över herr Sardars läppar hade ett känslofyllt leende brett ut sig. Larmet från symaskinerna hade fått dysterheten från allt prat om lagrestriktioner att helt försvinna, och fick Sardar och den lilla fabrikens förman att återgå till sina sysslor.

”Det tycks som om det är på fullaste allvar den här gången”, tänkte förmannen tyst.

Och han hade svarat, trots att han ställde frågan till sig själv: ”Visst, det var uppenbart att det var på allvar. Jag menade också allvar.”

Han hade tittat mot den segervisst leende utredaren som fortsatt fyllde dörröppningen in till fabriken. ”Varsågod och

stig in, vi går in på kontoret”, sa förmannen. Han hade gestikulerat mot kontoret bakom utredaren, med undertonen att ”det var riktigt oartigt av dig att komma in hit från kontorsdelen utan lov. Här gick gränsen, du borde ha stannat där vid entrédörren eller åtminstone stannat på kontoret.”

”Nej, låt oss reda ut saken här”, svarade utredaren.

Utan lov slog han sig ner vid ett av de lediga symaskinsborden precis intill, ett bord som väntade på att tas i bruk av en arbetare som skulle behöva anställas men som inte skulle gå att få tag på. Han hade spridit ut sina dokument och protokoll på bordet.

”Och det är du som är förman?”

”Ja, Khalilollah Zamen.”

”Ert anläggningsnummer?”

”1340, registrerat i Teherans kommun med koden…”

Utredaren började fylla i formuläret.

”Hur många anställda har ni?”

”Två vid symaskinerna, en vid overlockmaskinen, och så två biträden. Vi skulle behöva två till vid symaskinerna men det är ingen som vill komma hit till det här området. I och för sig finns det ju inga arbetslösa iranska sömmare, så det är väl det som är den egentliga anledningen.”

Utredaren hade lyft pennan och betraktat förmannen som nu hade en ilsken uppsyn.

”Är dina arbetare försäkrade?”

”Visst, förutom en av våra anställda, den här, herr Sardar.”

Han hade pekat mot honom. Vid det här laget hade han avbrutit arbetet och tittade på dem från sitt hörn i fabriken. De hade kommit in på det saken egentligen handlade om och det gnistrade till i utredarens blick. Det finns väl knappast någon i den här världen som inte uppskattar lite lek? Kanske är det jägarens lek med bytet som fastnat i snaran som tillfredsställer mest. Med tillgjord dumhet frågade utredaren:

”Varför har ni inte försäkrat honom?”

”Eftersom han är afghan och inga försäkringsbolag beviljar det.”

”Varför inte?”

Det var en bra lek, likt en katt som hade satt klorna i en mus. Han lekte med honom för att sedan kunna sluka honom med största aptit.

”Jo, eftersom han saknar arbetstillstånd från arbetsministeriet”, svarade förmannen.

Utredarens ögon blev stora som klot av förvåning:

”Så han arbetar utan tillstånd alltså?”

Den här tillgjordheten gjorde förmannen rasande:

”Ja, eftersom arbetsministeriet inte har utfärdat tillstånd till en enda afghan.”

”Jo, det har de. Varför skulle man annars ha lagt fram en sådan lag?”

”Nej, de har bara godkänt tillstånd för tiotalet enkla jobb, och skrädderi är inte ett av dem.”

Utredaren drog samman ögonbrynen och sa:

”Ja, anledningen är att man hellre ser att iranska arbetare anställs i andra yrken.”

Förmannen blev rosenrasande och svarade:

”Så, jag har två symaskiner här som står stilla, varsågod och hitta iranska arbetare till dem så ska jag gå raka vägen och avskeda min afghanske arbetare. Jag har haft jobbannonser i tidningen i två månader nu, men ingen har hört av sig om tjänsten.”

”Arbetare finns det ju gott om. Det finns det statistik på. Inte inför man lagar bara så där på måfå. Om de visste om att vi har brist på arbetare inom den här sektorn så hade de säkert också lagt till det här yrket på listan över godkända yrken.”

”Men, nej, så är det inte. Deras statistik är felaktig. Jag har själv testat, och inte bara jag, utan andra i samma skrå också. Vi har alla problem med bristen på arbetskraft.”

Utredaren var upprörd och sa:

”Herrn, hur tänker ni göra med den här lagen från arbetsministeriet?”

”Med vilken lag?”

”Att det är förbjudet att anställa afghanska arbetare.”

Och han vände sig mot Sardar och ursäktade sig. Sardar bara nickade tillbaka. Han kände sig ledsen på grund av att de såg honom som en börda och att han skor sig på någon annans bekostnad. Det var kvavt i fabriken och han ville ta sig ut i friska luften, där solen sken och det blåste en bris. Han ville bara dröja kvar en stund för att se hur den här leken skulle sluta, se vad som skulle hända med hans vän, förmannen.

”Vi har inget att diskutera om här. Jag är ombud, men bestämmer inte. Jag måste utföra det som förväntas av mig. Jag blir tvungen att rapportera att på den här fabriken så…”

”Av en händelse så har jag ett och annat att diskutera med dig om”, sa förmannen. ”Ni är representant för den myndighet som har infört den här lagen. Om de nu har drivit igenom den här lagen på grund av okunskap så vet ju du det. Så varför beger du dig inte iväg och informerar dem om att lagen behöver revideras?”

”Som jag sa, jag är bara ombud”, jag bestämmer inte.

”Du är inte bara ett ombud som inte har något att säga till om. Du måste berätta för dem hur det står till här.”

”Okej, jag ska berätta allt för dem. Men du ska veta att de kommer att dyka upp här och sätta dig i fängelse i enlighet med lagen, eftersom du har anställt en utländsk arbetare.”

Förmannen blev åter kokande röd i ansiktet och sa:

”Han är ingen utlänning. Han är mer iransk än vi själva.”

”Det må vara hänt, men du ska veta att det är många i din situation som har hamnat i fängelse.”

”Så kasta också mig i fängelse. Ni har verkligen lyckats få ruljangs på fängelserna.”

”Tänk efter lite är du snäll. Är det värt att tvingas vara ifrån fru och barn, om så bara en natt, på grund av någon annan?”

Utredarombudet hade träffat rätt. Förmannens akilleshäl var familjen, som han älskade djupt och aldrig hade varit borta från. Han hade till och med tagit med sig familjen när han behövde resa. Förmannen hade mjuknat och av hans hårdföra argument fanns knappt något kvar.

”Ingen kan sätta mig i fängelse”, var det enda han fick ur sig.

”Jodå”, sa utredaren. ”Jag sa ju att många i din situation har hamnat i fängelse. Var lite smart och sansad nu. Vi kan ju inte skänka…”

Han vände sig mot Sardar, ursäktade sig, och fortsatte:

”… det lilla vi har till andra. Det är inte alltid saligare att giva än att taga.”

Förmannen hade tystnat och utredaren läppjade på teet som biträdet hade hunnit brygga och servera under den här korta stunden. Hans röst hade mjuknat något.

”Det var krig ett tag och då behövde vi dem. Inga problem. De kom och jobbade, det skålar vi för. Men nu när kriget är över och det inte finns något behov av dem längre, varför ska vi då ta arbetstillfällen från våra kära ungdomar?”

”Så i dina ögon är det inte ett svek att vi utnyttjade dem så länge vi behövde och att vi säger tack och ajöss till dem nu när faran är över.”

”Världen idag är en affärsverksamhet. Den förhärskande åsikten i dagens värld är att man först ska tänka på sina nära och kära, och därefter ens grannar och andra… Har jag fel, herrn?”

Åter hade han vänt sig mot Sardar. Han sa inget. Han hade förblivit tyst och förbannade sig själv för att han inte hade tänkt på tillvaron i termer av handel och affärstransaktioner, som de andra gjort. Han hade tillbringat tio år av sitt liv vid symaskinen. Han hade offrat sina blickar på otaliga klädsömmar för att de skulle bli färdiga, bäras av någon, behaga och skänka skönhet. Lönen från ett dagsverke var inte mer än att den räckte till utgifterna samma kväll och så fortsatte det. Det fanns varken idag eller imorgon. Idag var hans framtid, som var allt annat än säker, och han var tvungen att arbeta för sitt uppehälle, även när det inte fanns något jobb.

Han hatade att förmannen hade bett och bönat så enträget för hans skull. Var det verkligen det han ville? Att ställas i så-

dan tacksamhetsskuld för en bit mat? Han gillade inte medlidande och hade fått nog. Han ville protestera och säga att han inte var någon stackare när förmannen hade sagt till utredaren: ”Om vi inte förser de här stackarna med jobb, om de väljer brottets bana istället, är det då inte vi själva som varit med och orsakat det?” Han ville säga: ”De det är synd om är arbetsministeriet som för att undvika ansvar för flera miljoner arbetslösa lägger all skuld på några enstaka afghanska flyktingar.”

Han hatade utredaren som använt sig av utpressning. Det var som om alla här var utpressare och tog mutor av alla som passerade förbi. Nu visste han att utredaren skulle ha sagt: ”Om jag inte ska rapportera så måste du ge mig något.”

Flera gånger tidigare, på andra fabriker, hade man framfört liknande skamlösa förslag. Och sedan hade man skyllt på sin hustru och sina barn, att man behövde värna om deras uppehälle i denna hårda och skoningslösa värld där alla bara tänker på sig själva…

”Hör nu, det är för er skull”, sa utredaren. ”Jag åker till kontoret men kommer inte rapportera att det jobbade en utländsk arbetare här.”

”Det är alltför vänligt”, svarade förmannen.

Utredaren hade vänt sig i riktning mot klädesplaggen som hade sytts färdiga på symaskinen och på vilka biträdet nu klippte av trådändarna. På strykbordet hade kläderna pressats och vikts för att senare plastas in och skickas ut till butikerna.

”Fantastiskt!” sa utredaren. ”Så vackra dom är… Vad tillverkar ni för saker?”

Förmannen öppnade munnen till ett svagt leende. Kanske var det på grund av att han hade berömt hans produkter, eller det att utredaren hade kommit in på vad han egentligen ville, och att det inte längre behövdes ödslas kraft på fler charader och lek.

”Vi gör damkläder”, svarade han.

”Vad fint, vilka piffiga saker ni tillverkar.”

”Tack ska du ha. Om du bara ger mig dina barns storlekar.”

Sardar förundrades alltid över att iranier skämdes över att prata om sina fruar, de omnämndes alltid med ordet ”ungarna”. Eller de gånger de ville inkludera dem lite mer så brukade de säga ”frun och ungarna”. På samma sätt som i Afghanistan, hölls kvinnan i skymundan. Om en kvinna här kallades *za'ife* – den svaga, så benämndes hon *siyah sar* – stackare, där borta.

Utredaren sken upp som en sol och sa:

”42, storlek 42.”

Han verkade samtidigt lite besviken. Kanske ville han inte att ett sådant här viktigt ärende skulle landa i några damkläder. Han hade hoppats på en fetare munsbit och leendet var som bortblåst. Mitt framför näsan på sina arbetare stoppade förmannen in en bunt gröna sedlar i den omsorgsfullt vikta klänningen i storlek 42 och plastade in den. Utredaren skrattade och viskade försiktigt:

”Jag säger det som en vän, se till att fixa den här saken. Tro mig, det är verkligen inget som gynnar er. Det är riktigt allvarligt det här, alla avdelningar har mobiliserat och letar efter dem.”

Med stor ansträngning hörde Sardar förmannen svara:

”Tro mig. Jag kan inte. För mig är han ingen arbetare. Efter all denna tid är han en vän till mig. Våra familjer umgås. Hur ska man kunna berätta för en vän att han inte längre är välkommen?”

Utredaren tog påsen med kläderna och satte pärmen under armen:

”Du vet bäst själv. Det var ett råd från min sida.”

Han gick ut från fabriken, skamsen, samtidigt som han betraktade Sardar i ögonvrån.

Den tystnad som lagt sig över fabriksgolvet efter att han hade gått bröts av Sardar:

”Herr Zamen! Ingen ska behöva offra en enda rial för min skull, det är jag inte värd.”

Förmannens febriga och flammiga anlete besvarade Sardars bleka leende med orden:

”Glöm det! Det var så lite.”

Sardar stängde av symaskinen och sa:

”Nu tar du först och räknar ut hur mycket jag blir skyldig för allt du betalade i böter. Om inte, så tänker jag i alla fall betala hälften.”

”Vad ska vi ta oss till nu?” sa förmannen skamset.

”Låt mig åka härifrån”, sa Sardar.

”Vart?”

”Vart man än beger sig så stängs vägen hela tiden för oss afghaner. Jag vet inte vart. Men jag måste ge mig av. Innan det där ombudet skickat hit sina kollegor.”

”Det är sant”, Sardar. ”Ni har blivit en kassako för vissa.”

Det var middagsbön och solskenet brände huvudsvålen när Sardar tog avsked och klev ut från fabriken. Tehuset som låg mellan badhuset och en blomsterhandel på andra sidan gatan hade lockat honom. Det var den sylta han åt lunch på varje dag i en miljö där tiggare och pundare trängdes och stångades med varandra.

Trots skylten som hade spikats upp på tehusväggen efter påbud från kommunen, vilken nekade missbrukare tillträde till tehuset, så satt det knarkare här och där runt borden. De åt något eller drack te. Klucket från vattenpiporna hördes långt inifrån tehusets rökfyllda dunkel och innan man slog sig ner vid ett bord fick man vänja ögonen vid mörkret.

Cigaretterna som ständigt pyrde i askkopparna på borden, avnjöts med ett bloss efter varje tugga mat eller klunk dricka. Det finns ingen som kan känna smaken på te bättre än en missbrukare. Det hade Sardar insett efter alla dessa år. Efter att de, sittande på huk, hade bolmat i sig sitt opium i något ödehus i området, brukade de komma hit och beställa te. Och med vilken iver de klunkade i sig teet, det var som om det gick rakt in i venerna och det verkade blåsa liv i dem igen. Till och med om man hade varit knarkare – dock inte under abstinens, då hade tid och rum gjort det samma och allt runtomkring varit ett enda stort lidande, bara ve och elände – skulle man ha fattat att Sardar idag inte var den Sardar han brukar vara. Även om övriga dagar inte var direkt strålande, så var det inte så illa som

nu. Och skulle man precis ha rökt något, då världen runtomkring ter sig riktigt angenäm, skulle man till och med älska denne Sardar, han vars hemland inte är här, en främling, bosatt i ett område där en av de viktigaste varorna är något som friskar upp sinnet, i synnerhet om den skulle vara helt ren, oblandad, eller av vallmo från Mazar-e Sharif, innan ruset försvinner och man förbannar allt och alla på nytt.

”Min käre landsman”, du verkar inte helt uppåt idag.

Han har fattat precis, den där knarkande tehusföreståndaren, som i vanlig ordning har serverat Sardar te innan han lägger hans tre spett med lever och tre spett med njure på grillen, och att afghaner kallar sina landsmän och folk från samma stad för *watandar*. Sardar tittar upp och ser att mannen inte drar sig i sin smala näsa och förstår att han är hög. Hade han hållit på och petat på näsan hela tiden, hade han fattat att han hade abstinens, att han var på dåligt humör, och att han skulle servera gårdagens lever och njure, och att han skulle bemöta ens protester med ett nasalt grymtande.

”Allt är bra med mig.”

”De har inte lagt vantarna på ditt röka då?”

Han skrattar och blottar sina gulsvarta tänder. Sardar har ingen lust att skämta idag, annars skulle han besvarat skämtet med ett annat som hade fått de andra gästerna på tehuset att skratta högt. Knarkaren fattar och släpper det, i väntan på att glaset med te ska skölja bort lite av Sardars missmod och få honom så pass pigg att han kan prata. Han lägger kebabspetten på bordet, inlindade i varmt tunnbröd från bageriet intill, och slår sig ner på bänken mittemot.

”Vad har hänt dig, watandar?”

Det berodde inte på att vissa människor, som man minst av allt förväntat sig eller som man till och med sett ner på, ibland faktiskt kan uträtta saker, inte heller på att Sardar visade respekt mot alla människor och aldrig lät en fråga förbli obesvarad, och det var inte på grund av att det är bättre att prata och lätta på hjärtat än att låta massan av ord staplas över varandra i ens inre, nå upp i halsen och kväva en, det berodde

snarare på att Sardar i den stunden hade hamnat i ett vakuum av både känsla och tanke; han bara talade, monotont och stelt, helt utan känsla och förnimmelse.

Abbas, tehusägaren, gick och serverade de andra gästerna, och under tiden Sardar åt sin mat, som inte alls tillfredsställde smaklökarna och vars smak inte gick att urskilja, lyssnade han likgiltigt på samtalet mellan två knarkare vid bordet intill.

”En yngling. Flänger hit och dit längs gatan, med en guldkedja runt halsen, säkert så här fet.”

”Visst, inga problem. Vi går dit och muckar gräl med honom. Så kommer jag snabbt och drar kedjan av halsen på honom och sticker iväg.”

”Ingen dum idé. Kom ska jag visa vem det är.”

När Abbas kom tillbaka för att duka av den tomma tallriken framför Sardar sa han:

”Förresten, varför försöker du inte hitta en riktig lösning?”

Sardar riktade sin känslolösa blick mot honom så att kylan i blicken skulle dämpa Abbas rus något, tråka ut honom litegrann, men inte så pass att han skulle tappa allt intresse för hans situation.

”Skaffa en iransk id-handling och lös dina problem”, sa Abbas.

Innan han skulle resa sig och gå, viftade Sardar med handen och sa:

”Äh, lägg av, det där tror du inte ens på själv.”

Abbas tog tag i hans hand och höll i den där han stod bakom bordet.

”Jag menar allvar, watandar.”

”Det gör du inte alls det. För det första så är jag afghan och mina anletsdrag skiljer sig från iraniers på mils avstånd, för det andra…”

”Äh, vad snackar du om. Folk från Mashhad och däromkring ser alla ut som du.”

”Under kriget kunde man få id-handlingar, förutsatt att man gjorde militärtjänst. Men efter kriget ger de inte ens sten till

afghanerna att slå sig själva i huvudet med. Och du pratar om id-handling.”

”Min käre watandar, *skaffa* id-handling sa jag, inte få. Jag är väl inte virrig. När de inte ger dig arbetstillstånd, varför skulle de ge dig en id-handling? Jag menade att du ska ta någon annans id-handling och göra till din, och sen kan du vara lugn.”

Sardar funderade en stund och sa sedan:

”Hur då?”

Abbas reste sig upp igen för att servera några andra gäster. I samma stund utbrast han:

”Stanna kvar här. Jag fixar handlingarna åt dig idag.”

Han kom tillbaka med en kopp te så att Sardar nu skulle få dricka den med aptit och lust, och åter få känna smaken av förtröstan efter alla dessa år.

Han tänkte på det som varit, på de krig som hade brutit ut i hemlandet, som hade utplånat många människor, och på alla de som likt han själv hade kunnat ta sig där ifrån och sökt sig till andra trakter. Han funderade på hur det var tio år tidigare, när han precis hade tagit första klivet in i landet, med tusentals önskningar och förväntningar. Han var ung och han såg en ljus framtid framför sig. Han hade sagt till sig själv: ”Om det nu inte gick där, så är det här också mitt hemland. Hela detta jordklot är mitt hemland. Här ska jag plantera min livsplanta så att den får blad och bär frukt.” Men skulle de låta honom hålla denna tanke om sitt framtida liv ljus och hoppfull? Du tillhör inte något land, du är en vandrare. Och inget land tillhör dig. Därefter brukade hans dagar börja med rädsla och när natten anlände kände han sig fortfarande otrygg. Hans ungdom var i alla fall över… Skulle det gå att ta sig någonstans igen, en plats att tillhöra, där ingen ber en resa på sig och ge sig av?

Abbas, slog sig i sällskap med en annan knarkare med grånat hår ner vid Sardars bord och avbröt hans rus. Hans egen uppfattning om sig själv efter många år här var att han befann sig på en plats där han var en av dem, där ingen tilltalade honom som främling eller betraktade honom som någon överflödig lagningslapp. Abbas besvarade hans frågande blick:

”Lösningen på dina problem ligger i herr Mirzas händer. Mirza! Denne watandar är en av oss, hjälp honom!”

Mirza kliade sig i skägget, granskade Sardar med en riktig kundkännarblick och sa:

”Watandar, det kostar.”

”Ju mindre desto bättre”, sade Abbas. ”Han är en av oss. Knegare som du och jag.”

Mirza tittade på honom och på Sardar och sa:

”Vänskap tar jag med i beräkningen. Honom känner jag ju inte, det är i respekt för dig och med tanke på din heder jag gör affärer med honom.”

Sardar log och det glimmade till i blicken.

”Tack ska du ha, herr Mirza. Jag får se vad du kommer fram till, men kalkylera utifrån oss arbetare.”

Mirza synade honom noggrant och frågade:

”Hur gammal är du?”

Och när Sardar tvekade en kort stund fortsatte han:

”Det är bättre om jag berättar vilken ålder som passar dig… du skulle lätt kunna vara 35.”

”Jag är 31.”

”Men tro mig, ditt ansikte påminner om folk i 35-årsåldern, men ta inte illa upp för det.”

Det var Abbas som hade sagt det.

”Ingen fara, jag blev bara fyra år äldre i förtid”, sa Sardar.

Med ett djupt andetag drog han in det rökfyllda tehusets kvalmiga luft i bröstet. Mirza utbytte några snabba blickar med Abbas och tog sedan fram en id-handling ur fickan.

”Fixa ett foto på dig, tre gånger fyra centimeter och några år gammalt, så sätter jag dit det istället.”

Han räckte fram id-handlingen till en häpen Sardar. Id-handlingen öppnades i Sardars skakiga händer och den onda blicken från en barsk man träffade honom… Dagen efter när id-handlingen öppnades igen av Sardars ivriga och skakiga händer hade Sardars osäkra ansikte tagit hans plats. Han satt på sin vanliga stol vid fönstret, på en plats där åsynen av stres-

sade människor som rörde sig ute på gatan, förvirrade resenärer och vilsna missbrukare, antingen retade eller tog död på hans aptit. Mirza hade inte kommit förrän en halvtimme efter avtalad tid, vilket hade fått Sardars oro att växa, så till den milda grad att han flera gånger hade bett om att få resa på sig och ge sig av. ”Det kanske inte är värt det”, hade han sagt. ”Även om man inte kan kalla det här ett liv, så är ju åtminstone mina fyra lemmar intakta. Jag ska ge mig av från det här fördärvade stället, till en plats där man inte skiljer på oss och dem.”

Går det? Himlen har samma färg överallt hade han tänkt och sa: ”En plats där man låter oss arbeta och leva. En plats utan all denna trångsynthet, där folks blickar inte fylls av missnöje bara för att två nya människor dyker upp. Det är inte värt att stanna kvar.”

Så hade han ställt sig upp. Inälvsgrillaren Abbas stadiga grepp över skuldran hade tryckt ner honom i stolen igen. ”Sätt dig. Var han än håller hus så kommer han dyka upp.”

Efter att Abbas rest sig och blivit nedtryckt ett par gånger hade Mirza dykt upp. Han hade först kikat in genom fönstret till levergrillen och när han fick syn på honom gick han in. Han hade inte hunnit sätta sig när han sa: ”Upp och hoppa, ta och hämta hit en låda kakor från kondiset i korsningen” – och med en ansträngd viskning – ”Du har blivit med id-handling.”

Abbas drog på smilbanden och utbrast:

”Stort grattis!”

Redan igår hade de förhandlat om priset. Summan hade gått upp och ner. Mirza och Abbas hade försökt med rävspel för att blåsa honom. Sardar hade blivit argare och argare, så pass att han hade ställt sig upp för att gå. Han hade högljutt deklarerat samma sak som han gjort nu idag: ”Det är inte värt det. Det är alldeles för dyrt för en sådan som jag.”

Teet som grillmästaren snabbt hade ställt fram lugnade ner honom något.

”Man får bara en chans i livet. Tänk på alla dina landsmän här i landet, vars öden är ovissa, nu kommer du få ett namn och ett liv.”

”Du blir herre över ditt eget öde.”

”För att kunna ge dig det där beloppet kommer jag behöva lägga undan pengar i flera år”, hade Sardar sagt.

”Det är värt det. Du kommer sitta säkert här, ingen kan komma och jaga iväg dig längre.”

”Och du kommer inte behöva ränna omkring i ovisshet likt ett höstlöv i vinden.”

”Men det är ju inte i mitt eget namn.”

”Så mycket bättre. Då slipper du militärtjänstgöringen. Det har han redan grejat åt dig. Du fattar, han har varit vid frontlinjen istället för dig…”

Och han hade pekat på stämpeln för genomförd militärtjänst på sista sidan i id-handlingen, vilket hade fått Sardar att mjukna något.

Grillmästarens biträde, som Sardar inte visste namnet på, eftersom de byttes ut var och varannan dag och någon annan tog över, hade kommit tillbaka med en låda kakor.

”Jag tar hand om sötsakerna, watandar”, sa grillmästaren och log.

”Kom ihåg att du numera heter Gorgin Shahinpar”, sa Mirza.

Sardar hade sett alltför väl att hans nervösa ansikte inte passade med namnet.

Han hade känt det som att varje namn man ger en nyfödd formar ens identitet tills man blir vuxen. Det präglar en tills man blir ett med namnet och skapar ett utseende som passar med namnet. Så, det finns inget annat namn än ens eget som passar med utseendet. Likt ett skräddarsytt klädesplagg, det passar bara en kroppshydda och ser malplacerat ut på andra människor. Eller att en figurtyp passar i ett visst klädesplagg, men att andra kläder antingen är för trånga eller för stora. Namnet ger honom en personlighet och särskiljer honom från andra. Men det här namnet passade inte hans ansikte, på

samma sätt som Sardars namn inte gick ihop med den där andra mannens bistra uppsyn…

Grillmästaren la handen på hans axel och sa:

”Nu har jag ropat på dig tio gånger, varför svarar du inte, herr Gorgin?”

Sardar vek ihop id-handlingen och tittade på honom:

”Va? Ursäkta, jag fattade inte.”

”Det är lugnt, du kommer att vänja dig”, sa Mirza och skrattade.

”Skulle det gå att få tag i en blank id-handling så vore det bättre”, sa Sardar.

”Då skulle din situation förbli som den är nu, flyktig och rotlös”, sa Abbas. ”Du skulle sakna legitimitet överallt. Som det är nu så slipper du det. Redan idag kommer du kunna ge dig av och styra över ditt eget öde.”

”Precis”, flikade Mirza in. ”Jag tänkte ta med honom redan idag så att han i egen person får välsigna sin id-handling och med lycka och glädje lägga sin röst i valet.”

Sardar drog sig till minnes att väggarna runtom i staden hade täckts med bilder på olika människor som kandiderade till presidentvalet. Bilder i färg och i svartvitt, med olika poser, tagna med eller utan leende, allt för att hänföra och locka röster.

”Vad säger du om det, herr Gorgin?”

Det var grillmästaren som hade frågat, samtidigt som han blinkade åt Mirza. Sardar hade stirrat upp i taket där spindelnätet rörde på sig i vinden från takfläkten och sagt:

”Absolut, jag kan knappt bärga mig.”

”Stoppa ner id-handlingen i fickan”, sa Mirza.

Id-handlingen kändes för stor för fickan, verkade tung på något sätt, det kände han klart och tydligt, Sardar. Trots att vikten i hans andra ficka hade minskat med några sedelbuntar.

”Jag tror på dig utan att räkna, herr Gorgin”, sa Mirza.

”Käre herr Gorgin”, la grillmästaren till.

Medan Abbas reste på sig, gick runt ett varv med kaklådan bland gästerna, och sedan återvände till sitt bord vid kebab-grillen, så tilltog samtalet mellan Mirza och Sardar.

”Vi tar en kort promenad till Fakhr ol-Hajiyeh-moskén här i närheten och lägger våra röster.”

Det var ingen dum idé. Sardars rädsla skulle försvinna om han gick med honom. Han skulle väcka liv i sin id-handling. Även om han innerst inne hellre ville åka till de norra delarna av staden och lägga sin röst i någon av vallokalerna där; större och lyxigare, bland finare folk, precis som han hade sett på teve under dessa år. ”Man kan ju alltid hoppas, om fyra år i nästa val, helt själv… på egen hand”, sa han tyst för sig själv.

Han hade känt sig ledsen. Hur skulle det bli med hans fru? Om det bara gick att ordna id-handlingar till henne också. Hoppet fyllde hans hjärta på nytt. När det blir aktuellt är Gud nådig. De plockar ju inte in afghanska kvinnor från gatan. Kanske kan han hinna ordna id-handlingar åt henne också… eller han kanske till och med kan gifta sig med henne när han har den här id-handlingen, och ordna uppehållstillstånd och medborgarskap åt henne. Hans idé fick hjärtat att bli varmt av glädje och ett leende letade sig fram över läpparna. Han dolde sin glädje med en fråga:

”Vem ska du rösta på?”

”Tänk inte på det, utan drick upp ditt te”, svarade Mirza. ”Sätt ett kryss vid namnet på den jag säger och så stoppar du ner röstsedeln i lådan.”

Det gjorde Sardar rasande.

”Nej, jag kommer kryssa för namnet på den jag själv vill.”

”Men du känner ju inte till de här. Jag berättar vilken du ska välja.”

”Vad då inte känner till, jag känner till dem utan och innan.”

”Det må vara hänt, men du känner väl inte till dem lika bra som iranier gör.”

”Varför skulle jag inte det? Jag har bott i det här landet i många år och vet vilka de är.”

”Visst, men det skiljer sig från iranier som är födda här och har bott här i generationer. Vi känner varandra bättre. Vi märker direkt när någon försöker lura oss.”

”Skulle inte tro det. Jag kan också skilja på vem som är bra och vem som är bättre.”

”Okej, låt oss säga att du känner till dem, vem skulle du rösta på då?”

”Det var det jag frågade dig.”

”Jag kommer att rösta på den här”, sa Mirza och kliade sig i sitt ovårdade gråsprängda skägg.

Han pekade på en bild som hade klistrats upp på ett butiksfönster och det gick säkert att urskilja hans stora leende från baksidan av bilden också.

”Honom ska jag inte rösta på”, sa Sardar.

”Så vem ska du rösta på?”

”Lyssna, att rösta är hemligt, och jag har rätt att inte berätta vem jag röstar på.”

”Nej, här måste man säga vem man röstar på. Du måste absolut rösta på den här, ingen diskussion om saken.”

”Jag tänker inte rösta på honom.”

”Du gör bort dig, just din röst skulle kunna avgöra hela valet, du får inte vara så oansvarig.”

”Jag tar mitt ansvar eftersom jag inte lägger min röst på honom”, sa Sardar.

”Hör upp”, vrålade Mirza. ”Demokrati har inte kommit till er afghaner än, er måste man tvinga med våld för att få någonting gjort. Du måste rösta på honom, om det så ska ske med våld.”

”Pratar du om våld nu?”

”Jo, eftersom du inte fattar vad jag säger.”

”Det är väl du som inte fattar. Jag kommer att rösta på den jag känner för.”

”Lyssna nu, han är för iraniernas bästa. Han förespråkar frihet. Om han blir president så ska du få se att allt blir fritt. Då kommer inte någon ha något emot någon annan.”

”Jag ska rösta på någon som är för afghaners bästa”, sa Sardar.

”Men han är ju Irans president, afghaner är inte hans sak.”

”Jag syftade på de afghanska flyktingarna.”

”Det förstod jag också”, sa Mirza. ”Annars har du ju din egen president, den där Karzai, han kan vara bra ibland, eftersom han tar väldigt lätt på export av vissa varor, men kan vara dålig andra gånger.”

”Det finns en annan kandidat vars flyktingpolitik är mänskligare och mer realistisk.”

”Och vad har han sagt om er, den där kandidaten?”

”Jag vet att han är en man med övertygelse och principer”, sa Sardar eftertänksamt. ”För den som har en tro spelar ursprunget ingen roll. Det är dygden som är det avgörande.”

Mirza grep tag Sardar över skuldran och ruskade om honom.

”Men vakna, var håller du hus egentligen?”

”Kalla mig herr Gorgin”, svarade Sardar.

”Vi bor fortfarande i samma stad, prata inte om dygd, det finns ingen bland politikerna som tror på det där skitpratet.”

”Visst, då röstar jag inte på någon.”

”Så du har bytt åsikt? Du är alltså inte tillräckligt insatt i kandidaterna. Jag har gjort efterforskningar och vet vilka de är. Gör bara som jag säger.”

”Det är fortfarande min ensak”, sa Sardar.

Då sa Abbas – grillmästaren – som hittills hade varit tyst:

”Det är vår ensak också. Vilken politisk linje ska den där kandidaten och hans anhängare anamma när det gäller er?”

”Jag vet att den kommer vara rationell”, sa Sardar. ”Han kommer inte leta efter ursäkter och trilskas. Han kommer inte säga att vi ska packa ihop våra grejer och sticka för att vi ska få förgås av otryggheten på andra sidan gränsen, och då inkluderar jag inte dagens hungersnöd och svåra läge. Han kommer inte säga att vi ska betala fantasisummor i skatt. Han kommer inte kräva att våra ungdomar ska betala 500 dollar för att skriva in sig på en skola. Han kommer inte säga att man ska samla

ihop oss från gator och gränder, och köra oss över gränsen. Han kommer inte heller skylla arbetslösheten på oss… och många andra saker också.”

”Låt oss säga att det du säger stämmer”, sa Mirza. ”Säg att den där kandidaten du snackar om genomför allt det där för er, även om jag själv ser det som osannolikt, då kommer han förbise det som skulle kunna gynna övriga 70 miljoner, det som min kandidat förespråkar. Skulle du känna dig bekväm med att 70 miljoner människors intressen offras för att gynna en och en halv miljon människor?”

”Skulle du själv vara nöjd om du skulle försumma en och en halv miljon människors intressen?” frågade Sardar.

”Svar ja, eftersom det både är logiskt och rationellt”, svarade Mirza.

”Jag är också logisk och rationell och skulle värna om våra egna intressen och jag skulle utan tvekan lägga min röst på någon som beaktade det”, sa Sardar.

”Fatta, det här är inte ditt land. Därför har du heller ingen rätt att fatta beslut om det här landet.”

”Här ser du att jag har rätt”, sa Sardar.

Han tog fram id-handlingen ur fickan och visade.

”Även jag är tvungen att värna om mitt eget skrås intressen och just därför lägger jag alla mina personliga fördelar åt sidan”, sa Mirza.

Han stack fram nunan och sa:

”Jag ville inte sälja det till dig.”

Därefter tog han fram pengarna från fickan och la på bordet:

”Här har du pengarna. Ge hit id-handlingen. Och skulle du ha lust så kan du komma hit och hämta den imorgon.”

Sardar placerade handen på fickan med id-handlingen och sa:

”Trodde du ja. Ge mig inte den där överlägsen-iranier-underlägsen-afghan-blicken och höj inte rösten heller för den delen. Vi är väl ändå lika mycket värda…”

Med grillmästarens medling, och efter att han hittat tillbaka till teet med sockerbit på sidan, som han avnjöt såsom bara

missbrukare kan, lugnade båda två ner sig och de begav sig sävligt ut i eftermiddagshettan mot Fakhr ol-Hajiyeh-moskén för att ställa sig i kön med valdeltagare. Även om Sardar inte var så orolig i och med det nyfunna mod som infunnit sig, så fick folks allvarliga blickar honom att nu känna sig som en lagningslapp som inte matchar sitt plagg, en känsla av att vara överflödig, att inte vara av samma material, vilket åter väckte en oro i honom och fick modet att rinna av. Hade det inte varit för Mirza som gick bakom och föste honom framåt, skulle han ha lämnat kön med föreändningen att han var törstig.

Leendet på den man som satt bakom bordet och tog emot valsedlar i utbyte mot en stämpel i id-handlingen, fick det sista unset av mod att dunsta.

”Grattis, det är första gången du röstar.”

”Första gången jag röstar”, svarade Sardar nervöst.

Mannen hade pekat på den blanka ostämplade sidan i id-handlingen. Gorgin hade aldrig röstat på någon. Han hade inte deltagit i något val tidigare eftersom han kanske inte erkände dess legitimitet. Så hur kom det sig att han nu helt plötsligt kommit på andra tankar…? Mannen log igen och räckte fram röstsedeln till Sardar.

”Det är första gången jag röstar.”

Det snurrade i huvudet. Han gick iväg mot valbåset och med total koncentration och stor iver hittade han den han letade efter i listan på kandidater och kryssade för. Han gick ut på andra sidan valbåset, vek ihop sin röstsedel, och la fokuserat ner den i valurnan. Han memorerade numret på valurnan och upprepade det för sig själv medan han begav sig ut från moskén.

Nu sken solen på ett annat sätt, stadens väsen och alla tutande bilar störde inte längre. Det var något som slog ut i hjärtat och började gro, något nektarlikt, som att ett lyster sprang fram ur hjärtat och sken upp hans inre mörker. Han stannade till vid kanten till rännstenskanalen som rann förbi och tog ett djupt andetag. Mirza dunkade honom i ryggen. Utan att ägna honom en blick tillbaka, utan ett enda ord, och helt obrydd om alla bilar som for förbi, klev Sardar ut i gatan med bestämda

steg för att ta sig hemåt. Bilarna bromsade in så att han skulle kunna ta sig över gatan. En bilist sa varsågod och lät honom passera. Det var första gången i livet han hade röstat och att han nu skulle kunna styra över sitt eget öde fyllde hela kroppen med en märklig känsla av stolthet och tillförsikt. I Afghanistan, när han hade blivit så gammal att han fick rösta, hade parlamentet upplösts. Några presidentval var det inte tal om, det enda som hände var att en politiker efter en annan tog makten under statskuppsliknande former. Eller, det blev tronskifte som folk brukade säga, och en ny regent tog över. Några val hade han aldrig varit med om och nu…

Nu hade han tack vare id-handlingen tagit sig till Mashhad. Sardar var inte längre Sardar. Han var Gorgin och han kämpade för att vara Gorgin. Hans fru hjälpte också till genom att kalla honom det. Det hade gått snabbare för henne att lära sig att han numera skulle kallas för Gorgin, även om hon hade haft vissa problem de första dagarna med att hon nu skulle vara gift med en annan man än Sardar. Det var som om namnet Sardar dröjde kvar, likt ett plagg eller ett skynke som nu skulle lyftas av, och att ett nytt skynke skulle svepas över honom, av annat material och färg. När hon tänkte på det här, att hon tidigare varit gift med en afghan och nu hade en iransk man, blev hon än mer förvirrad. Sardars förvirring och funderingar gjorde henne än mer förtvivlad, det var som om han skulle ha intagit en ny personlighet. I timtals tänkte hon tyst för sig själv. Det var som hon skulle behöva byta hans namn för att hans utseende och personlighet skulle byta skepnad, göra sig av med det Sardarska och landa i det Gorginska. Hon hade tänkt att hon själv skulle ta tag i saken. Hon hade tagit kommandot.

”Gorgin, nu åker vi på vallfärd till Mashhad”, sa hon. ”Det var längesedan vi var där. Resan kommer absolut att hjälpa oss.”

Det var dels en vallfärd, dels en nöjesresa för att besöka Mashhad, särskilt med tanke på att de nu äntligen skulle kunna åka dit efter att kommunen upphört med att utfärda resehandlingar till folk med sådana uppehållstillståndskort. Och

vägarna var ju fulla av vägpoliser som plockade av afghaner och suspekta personer från fordonen, och man visste inte vilket elände som drabbade dem. Utan tillstånd från kommunen, som man hade slutat bevilja för ett tag sedan, fanns det inga afghaner som vågade resa mellan städerna.

Med tanke på sättet hans fru lagt sitt huvud mot Sardars veka skuldra, och hennes belåtna uttryck, hade de säkert haft det riktigt fint i Mashhad de här dagarna, när de nu halvslumrande färdades tillbaka mot Teheran. En sådan stolthet hade spirat fram i Sardar att hans skuldror nu kändes riktigt breda, så pass att de skulle kunna vara en bädd för hans fru, där hon lugnt och stilla kunde vila sitt huvud och slappna av, helt utan något som skaver. Även han befann sig i sömn och vakenhet om vartannat under det att han funderade på konfektionsföretagen i norra Teheran som han skulle besöka när de kom tillbaka. Där skulle han kunna jobba utan rädsla för arbetsministeriets utredare och försäkringsagenter. Han skulle kunna strosa runt på gatorna utan fruktan för polisen och ingen skulle längre drista sig till att slänga spydigheter efter honom. Han skulle glatt kunna ta sin fru i handen och besöka stadens alla parker och sevärdheter som varit förbjudet område under denna långa tid…

Någon hade väckt honom. När han hade gnuggat klart ögonen och fick syn på polisbefälet, hade hans djuprotade rädsla, i vanlig ordning, fyllt honom med skräck. Id-handlingen ingöt honom med sådant mod att han vågade visa den och på begäran från befälet steg han djärvt ner från bussen för att följa med honom till ett tält man hade rest längs vägen. Därinne satt ett annat befäl i sällskap med några soldater bakom ett bord. Under bordets glasskiva hade man radat upp några fotografier på olika människor. Den onda blicken från en barsk man bland fotografierna, tillintetgjorde hjärta, mod, existens och hela den värld han åter hade skapat för sig själv.

Vad är lycka?

Författare: Mohammad Reza Goudarzi
Översättare: Marjaneh Bakhtiari

– Hej! Hej! God morgon på er denna vackra vårdag! Hur mår ni? Kära lyssnare, låt oss öppna våra ögon med värme och glädje, och titta oss omkring lite och se vilken bra dag det är! Full av glädje och fröjd. Så låt oss hälsa på varandra. Hej! … Vi beger oss nu ut bland vår stads fina invånare och pratar med dem om dagens ämne … Okej, först ska vi se vad den här tjugofyra, tjugofemårige mannen som står och tittar i skyltfönstren till affärer som inte öppnat än tycker … Hej! Hur mår ni? Kan ni säga vad ni har för yrke?
– Sistaårsstudent i termodynamik! Hurså? Ska de hjälpa studenter att gifta sig?
– Vad ska jag säga? Jag hoppas att du får göra det snart. Kära lyssnare! Jag blir så glad när jag ser att majoriteten av de fina ungdomarna i vårt land intresserar sig för högre studier … Okej, käre vän, dagens fråga lyder: Vad är lycka och vem kan man kalla lycklig?
– Tja, vad ska jag säga? Det är en väldigt svår fråga. Alltså … Hur ska jag säga? Förresten, herr programledare, får jag här och nu skicka en hälsning till någon? Jag vill att hon ska veta att jag alltid och under alla omständigheter tänker på henne! … Hej Sanaz! Läget? Hej, hej! Jag pratar i radio nu och jag älskar dig. Berätta för din mamma och de andra att jag var med i radio …

– Men kära du, det här är radion! Det är inte rätt forum för sådana hälsningar! Och förresten, käre vän, så sänder vi inte live. Okej, låt höra svaret på vår fråga nu.
– Vilken fråga?
– Den om vem man kan kalla lycklig.
– Öh, att du pallar. Jag pratar inte i döda program.
– Men, vart går ni? Herrn! … Okej! Nu så, vår stads kloka och goda lyssnare, låt oss återigen le mot världen och sätta värde på vänskap och låt oss hälsa på varandra. Okej, låt oss se vad denna femton, sextonåriga unga dam har att säga.
– Hej fröken. God morgon på er denna vårdag. Jag skulle vilja att ni berättar för det här programmets goda lyssnare vad lycka är enligt er åsikt.
– Men oj, ställ er inte här, herrn. Om Esi får veta att jag pratat med en främmande man slår han mig sönder och samman.
– Unga dam, det här är ett radioprogram. Var inte orolig. Om ni vill kan vi skicka en hälsning till herr Esi. Herr Esi, var ni än befinner er: Hej!
– Men vad har ni ställt till med, herrn? Ni har ingen aning om hur svartsjuk Esi är! Nu kommer han tro att eftersom jag pratat med er i radio har ni säkert i smyg tagit mitt nummer och att jag ska gå på bio med er efteråt. Bye bye!
– Kära nån, den här gick också sin väg! Okej, vi går till den här äldre damen, hej frun.
– Va?!
– Jag sa hej.
– Jaså, hej kära du. Gud, vad du blivit stor! Hur är det med mamma och pappa?
– Tackar som frågar! Ni verkar känna mig. Men uppriktigt sagt så känner jag inte igen er.
– Åh, så du är inte Kianush? Fru Narges son. Vad konstigt! Du får ta det här som om det kom från din syster, men ni är lika söta!
– Förlåt frun, jag skulle vilja veta vad ni anser om lycka.
– Jaså, men säg det då. Jag kommer precis från lavashbageriet. Stod i kö i tre timmar och nu är jag sen. Nu kommer herr

Mamad bli arg på mig och fråga: Var har du varit, ditt koketta fruntimmer?'
– Frun, ska jag bära brödet hem till er?
– Jaså, försöker du ta reda på var jag bor, din luring?! Här, skriv ner mitt nummer: noll nittiotre, fem…
– Okej, okej. Ja! Vilket fint väder! Så härligt! Man får lust att sjunga … Okej, unge man. Hallå! Unge man! Jag pratar med er. Kan du inte släppa den där bollen ett ögonblick och komma hit? … Ja! Duktigt! Okej, lille man. Hur mår du?
– Hurså är du läkare?
– Nej, jag är veterinär, din åsna. Dra åt skogen. Vad oförskämt … Ja, okej, hej herrn. Hej, hej hemskt mycket hej! Må er vackra morgon … Aj, din odåga kasta inte sten. Jag kommer att ta dig … förbannade djävul. Ja, ja. Hej herrn! Ser ni hur oförskämda barnen har blivit nuförtiden? Vi skämdes för att ens sträcka ut benen i våra pappors närvaro. De här gör precis vad de vill framför sina mammor och pappor. Men vi släpper det … Ärade lyssnare! Ni lyssnar på ert favoritprogram *Salig morgon*! Och vilken vacker morgon! Vilket glatt och vänligt folk! Herrn, vad är lycka enligt er?
– Hej, min son … Jag hälsar dig och vår stads goda invånare och ber om deras välvilja och hjälp. Sedan i morse letar jag efter en röntgenläkare i denna gudsförgätna stad. Men inte en enda av dem går med på att röntga min stackars rygg gratis. Min son! Ni, vår stads goda människor! Jag är inte tiggare. Jag ber er bara om tillräckligt mycket pengar för en bild på trettio gånger fyrtio. Ni kommer att ha hjälpt en medmänniska och belönas av Gud för det.
– Men Herrn, det här är inte rätt forum för sånt prat. Vi ville bara att ni skulle säga vad lycka är. Ni berättar sagor ur *Tusen och en natt* för oss! … Nu får det vara nog. Adjö … Okej … Låt oss gå till en annan munter medborgare. Åh, jag ser en ung dam som går och bär på sextio, sjuttio bananer i ena handen och en tjugo, trettio kilo apelsiner i den andra. Låt oss gå och se var hon fått sin styrka från. Är damen atlet eller är det lycka som gett henne en sådan kraft?

Ja, frun, vilken lyckost er man är som sitter på kontoret eller hemma med armarna i kors medan ni bär på hela den här bördan. Källan till denna glädje och livslust måste vara lycka. Kan ni ge oss er definition av lycka?
– Hej herrn, tack så mycket! För det första: Vadå, vilken man? För det andra är jag ansvarig för inköpen på en cateringfirma som tar emot beställningar till begravningsceremonier. Och för det tredje tror jag på jämlikhet mellan män och kvinnor och vill bevisa att om män nu någon gång bär på tjugo, trettio kilo och tjatar om det hela tiden och förväntar sig ett triumftåg så har de faktiskt inte gjort något märkvärdigt.
– Okej, nu skulle jag vilja veta vad ni, som är så vacker och har en så fin figur, anser är lycka?
– Håll tassarna borta din sprätt! Tror du inte jag kan använda min tunga bara för att jag har händerna fulla? Håll dig borta, din sophög!
– Oj, vad ful i mun du var. Jag hade tänkt låta dig vara med i radio men med den attityden kan du bara drömma om det.
– Ta med din morsa i radion.
– Okej, det är bäst att vi går till en annan del av vår fina stad … Ärade lyssnare till *Salig morgon*, ännu en gång framför jag vördnadsfullt mitt hej till er. O, vad himlen är blå och bladen gröna! Varför inte ta och gå ut från era hem och fylla era lungor med ren och frisk luft? Okej, det är dags att gå till vår hårt arbetande broder här som håller på att städa gatan rent för oss medborgare. Hej broder! Hur står det till?
– Tack ska ni ha! Tack ska ni ha!
– Lyssna, broder! Jag ville bara fråga er: Vad betyder lycka? Med andra ord: Vem kallar ni lycklig?
– Tack ska ni ha. Tack ska ni ha.
– Vår broders skiva verkar ha hakat upp sig. Kanske bättre om vi går till den här mannen som håller på att spräcka ärmarna på sin t-shirt med sina muskler. Hej herrn. Nämen ser man på, vilken kropp ni har. Styrketränar ni?
– Ja, alltså, man är ju sån, bror!

– Okej, vi gör ett inslag till programmet *Salig morgon* så jag skulle vilja fråga er vad ni anser vara lycka och vem man kan kalla lycklig?
– Hantlar.
– Hursa?
– Hantlar.
– Jag förstår inte vad ni menar. Menar ni att ni är lycklig för att ni har hantlar eller är det hantlarna som är lyckliga?
– Men det är ju klart, bror. Det är hantlarna som är lyckliga för dom svingas hela tiden av våra armar. Om du fortfarande inte fattar, kanske jag kan få dig att fatta med en skivstång.
– Nej, käre vän, jag förstår och tackar er för er vackra tolkning. Hej på er hantlar. Hej på er skivstänger.
Okej, vänta. Låt mig se. Det verkar som om en respektabel dam är på väg hit. Hej frun. God morgon denna vackra morgon. Kan ni först säga vad ni har för yrke?
– Vadå hej? Vad vill ni att jag ska säga? Jag har en examen i statistik, herrn, men jag har varit arbetslös i tjugo år nu.
– Inte kan väl ni vara så gammal?
– Att ni orkar hålla på! Säg att jag är fem. Förresten, där ni är, på radion alltså, anställer de folk? Hör ni inte vilken röst jag har?
– Ja, det må jag säga, ni har en fantastisk röst. Men säg oss först: Vem kan man kalla lycklig?
– Lycklig är den som har jobb dygnet runt. Tror du att männen låter några jobb finnas kvar till oss? Jag är vältalig också, förresten. Å, himlen! Åh, bergen, haven.
– Wow, ge mig ditt nummer så hör jag av mig. Låt mig bara få programmet avklarat så kommer jag bums tillbaka. Hej så länge! … Ja, ärade lyssnare, ännu en gång hälsar jag er. Se vilket väder. Titta på jasminblommorna, de gröna knopparna på platanerna. Körsbärsblommor. Var som småfåglarna. Hoppa än hit, än dit … Okej, vi går till denne ärade medborgares affär.
– Hej herrn! God morgon denna vackra vårdag. Jag ser att på den här sidan av stråket är det bara ni som är mån om vårt fina

folks behov och har öppet. Jag skulle vilja veta vem ni anser vara lycklig och hur man blir lycklig.
– Och jag, jag hälsar er och ert programs lyssnare som alltid gör rätt för sig och betalar i tid. Tillåt mig att ödmjukast säga, min broder, att lycka är något som finns överallt. Man ska bara ha en blick för den. Jag menar att lycka har vi i våra hjärtan. Vi måste bara sträcka ut handen och dra till oss den. Lycka finns i ett hem där all inredning är av högsta kvalitet. Här är det på sin plats att jag meddelar att vi erbjuder våra hedervärda landsmän möjligheten till delbetalning. De får bara inte glömma sin tjänstemannacheck.
– Tackar! Jag tackar verkligen! Ärade lyssnare, ser ni vilka aktningsvärda medborgare vi har? … Ja, och nu till en dam som precis parkerat sin bil och ska stiga ur.
– Hej frun! Jag går rak på sak och vill fråga er vad är lycka och vem kallar man lycklig?
– Det beror på!
– På vad?
– På personen. Någon kanske ser en massa pengar som höjden av lycka. För en annan är det kärlek. För en tredje är det barn. För nån annan är det frihet.
– Okej, men vad säger ni själv?
– Jag har inget särskilt att säga om detta för jag tror inte ni bryr er om folkets lycka. Ni vill bara fylla ert kalkonprogram med sånt prat.
– Inga slagord, frun, för vårt lands goda folk håller inte med om såna stora ord. Okej, om ni samtycker går vi till den här herren som läser en bok samtidigt som han går på trottoaren.
– Hej, herrn. God morgon! Jag ser att ni är djupt försjunken i läsning. Det första som gör mig väldigt nyfiken är hur det är möjligt för er att gå och läsa samtidigt utan att ramla eller gå in i någonting?
– Flytta på dig, du skymmer solen!
– Ursäkta?
– Det är taget ur Diogenes, svar till Alexander den store.

– Jaså! Vilket snille! Vilken bildning! Käre vän, var snäll och tala om för oss vad lycka är och vem som är lycklig?
– Ödmjukt skall jag berätta för djupet av ert upplysta väsen att ordet ”lycka” på persiska består av två sammansatta ord: ”lyckligt” och ”öde”. Så om man inte har ett olyckligt öde så är man säkerligen lycklig.
– Oj, vilka kärnfulla ord! Det får en verkligen att tänka till. Herr professor, har ni något budskap till vårt goda folk?
– Ja, jag rekommenderar att de, när de möter makthavarna, måste sträcka ut sig på en plats där de kan nås av solen.
– Tackar, tackar! Adjö! Ja, kära lyssnare, jag vill … Vad hände? Det verkar som om professorn föll ner i kanalen … Hur som helst, mina vänner, nu drar det ihop sig till slutet av programmet och jag vill sammanfattningsvis säga att för att vara lycklig måste vi slå upp hjärtats ögon och njuta av allt det sköna, och att det är upp till oss själva att se oss som lyckliga. Om ni ser er själva som lyckliga, så är ni utan tvekan lyckliga. Vi tackar för oss och till nästa gång och nästa program lämnar vi er i Guds händer. Ha en bra dag. Och nu säger vi alla tillsammans och med en röst: Å, barmhärtige Gud, vad lycklig jag är!

Buddhan på restaurang Virvelvinden

Författare: Hamed Habibi
Översättare: Forogh Hashabeiky

Servitören på restaurang Virvelvinden var i sin egen person en fullskalig buddha. Om det nu hade funnits någon sysslolös allvetande person (alla allvetande personer är i och för sig sysslolösa då det inte finns någonting de behöver ta reda på. Föreställ er en allvetande person som ska läsa en bok, men som redan kan den utan och innan utan att ens behöva öppna boken; eller som ska lyssna på ett stycke musik, och redan kan alla toner in och ut; eller som vill inleda ett förhållande, men redan känner till den andres alla hemligheter, då saknas ju det som är huvudanledningen till att vilja inleda ett förhållande. Men varför göra det krångligt för sig själv? En allvetande person behöver inte ens vända sig om för att veta vems röst eller vad för ljud som hörs bakifrån. Den allvetande vet det redan. Tro mig, det är mycket mer synd om en allvetande person än om en mammut. Naturen har varit grymmare mot den personen än mot mammuten), någon stackars sysslolös, trött och glåmig allvetande person som tog sig in i huvudet på restaurangens servitör skulle denne bli chockad av och förbryllad över tomheten där och skulle i åtminstone några sekunder få njuta av den ljuva och svala ångan som smekte ansiktet. Stället var som ett trevåningshus, som det redan hade utfärdats rivningsbeslut för, längst in i en återvändsgränd och där entreprenören redan hade monterat ner och sålt elementen och dörrarna.

Servitören på restaurang Virvelvinden hade klivit in på restaurangen efter att ha sett en lapp på dörren om att man behövde anställa ett köksbiträde. Han hade fått sparken från sitt tidigare jobb efter att ha råkat tömma en skottkärra sand från andra våningen rakt ner över chefen, som alltid klagade över väderspänningar. Trött på den onda cirkeln att ömsom ha ett arbete och ömsom bli arbetslös, hade han slängt sin väska över axeln för att återvända till sin lilla hemstad. Men innan han skulle ge sig iväg mot bussterminalen, som för sjutton alltid luktade solroskärnor och barnspyor, hade han bestämt sig för att åtminstone i några timmar och utan några som helst tankar och bekymmer gå runt i stadens bästa kvarter, förbi alla fina gallerior och restauranger.

När han skickades till köket trodde han inte att det fanns några som helst skillnader mellan att sålla gips och att rulla kycklingbitar i kryddat ströbröd. Köksmästaren på restaurang Virvelvinden var en kort och mager man. Han var så mager att hans ögon buktade ut. Med sin magra lilla kropp och med en hålslev i handen gick han från den ena grytan till den andra och tittade till dem. Han rörde om i grytorna, vände på kebabspetten, tog ut pizzorna ur ugnen, delade dem med en stor kniv och lät sedan köksbiträdena bära upp maten på stora brickor placerade på axlarna.

Restaurang Virvelvinden var en buffétrestaurang där man till ett fast pris fick äta hur mycket man ville av pizzabitar, kycklinglår, kebab, lasagne, olika sorters persiska grytor, auberginröra, sallad på böngroddar, Shirazisallad, caesarsallad, pastasallad, olika slags yoghurtröror med vitlök, mynta eller russin, spenatröra, geléer, crème caramel, olika sorters glass och chokladtårta.

Under första veckan fick servitören på restaurangen Virvelvind rulla kycklingbitar i kryddat ströbröd. Andra veckan fick han riva gurka och skala auberginer. Tredje veckan fick han ägna sig åt att rensa ris och att skära korv och grönpaprika i mindre bitar. Under den sista kvällen den tredje veckan kom

köksmästaren, som såg ut blekare än vanligt, fram till honom och ställde frågan: ”Tycker du om att äta mat?”

Det var sent på kvällen och alla hade gått hem. Han hade sin tallrik med mat i handen och satt på en stor gryta, och som alla byggnadsarbetare skyfflade han med stor aptit in maten i munnen. Köksmästaren gick mot honom medan han torkade sig om händerna. Hans blick, som under arbetets gång aldrig upphörde att flacka hit och dit, hade han nu spänt i servitören. När köksmästaren kom fram till honom och utan någon förvarning ställde frågan var han förberedd på det, de som jobbade där hade förvarnat honom. Med munnen full av mat gav han det svar som han hade förberett sedan en vecka tillbaka. Han sa att han alltid var så trött att han inte ens visste vad han åt. Köksmästaren tittade på honom i några sekunder och fortsatte sedan vidare. Det var som om han ville utröna sanningshalten i hans yttrande genom att studera hur han tuggade maten. De mer erfarna hade redan berättat för honom hur köksmästaren utan att blinka sparkar en anställd om han får nys om att denne tycker om att äta mat. Alla tolkade det hela som köksmästarens försök att lisma för restaurangägaren. De menade att han för ägarens räkning sparade några kilo auberginer och några kycklingspett per vecka genom att anställa folk som inte var förtjusta i mat. Av den anledningen var han illa omtyckt av alla restaurangbiträden som jobbade i källaren. De tyckte så pass illa om honom att de inte blev det minsta berörda när man fann honom död bakom grillen. Det var bara servitören på restaurang Virvelvinden som ensam gick upp på taket och stirrade ut mot en grådaskig skymning.

Bara några kvällar tidigare hade han vaknat av ett ljud. Eftersom han var bostadslös hade han fått lov av ägaren att sova i ett hörn i restaurangköket. Han satte sig upp och såg ett ljus i andra änden av köket. Han reste sig upp och gick sakta mot ljuset. Köksmästaren satt bakom ett stort metalbord och på bordet hade han ställt fram maträtter av olika slag: en bit lasagne på en tallrik, auberginröra, två kebabspettar som stack ut från ett serveringsfat, två skålar fyllda med grytor, ett fat

med ris som var dekorerat med saffranris i formen av ett kors och en kokt oxtunga upplagd på ett fat som stod på en matvärmare med värmeljus. Köksmästaren satt där blickstilla. När servitören kom ett par steg närmare, vände han sig om. Servitören på restaurang Virvelvinden plockade upp hålsleven från golvet.

Samma kväll berättade köksmästaren för honom hur han hade förlorat sin stora kärlek i just det här köket och att han inte ville att det skulle hända någon annan. Vetenskapsmän menade att lukten av mat får en att bli mätt, men han höll inte med dem. Köksmästaren hade sagt till honom att även utan lukten kan man bli mätt utan att äta av maten när man i timmar har den framför sina ögon och när man själv har skapat den. Det finns inga hemligheter att vara nyfiken på. Det är som en vän som man har haft i trettio år och nästan allt vad denne gör går en på nerverna. Från morgon till kväll har man sett hur maten har styckats i bitar, stekts i stekpanna, hur man har hällt sås över den och hur den till slut har blivit just det man ser på tallriken. Och då har man ingen lust att äta den längre. Det är precis som gifta par som jobbar på samma arbetsplats. Med händerna om huvudet gav han sedan rådet till servitören på restaurang Virvelvinden att lämna den här restaurangen om han hade livet kärt!

Dagen därpå, efter att man hade stoppat in köksmästaren i en skinnsäck med blixtlås, lyft upp honom, lätt som ett halmstrå, och fört ut honom ur köket, steg servitören på restaurang Virvelvinden in på restaurangchefens kontor. Han pratade med chefen i ett par minuter. Sedan fick han en uppsättning kläder bestående av en vit skjorta, en väst och ett par mörkblå byxor. Han tog på sig kläderna och rakade ansiktet, men skar sig på två ställen och baddade såren med pappershanddukar. Sedan vattenkammade han håret ordentligt och gick och ställde sig helt stilla bland borden.

Det gick en vecka och han bara fortsatte att i timmar stå där bland borden och stirra på folk och på tallrikar som fylldes och tömdes, på gäster som fylldes och blev tomma, på matskedarna

som lyftes upp fyllda och fördes ner tömda. I timmar iakttog han bara högar av mat som krossades, slets i bitar, tuggades, och gled ner genom matstruparna. Han betraktade hur böngroddarna, som höll på att gro, mosades samman med majonnäs och tomatsås. I början kunde han urskilja sörplande ljud från mumsande ljud. Med tiden upplöstes allting. Snart var det bara ett enda ljud han hörde och en enda lukt han kände. Bland alla färger, kläder, ansikten fanns det inget han valde att fästa blicken på. Han bara stod där med knäppta händer och rörde inte på sig såvida inte någon gäst höjde armen och bad om en ny tallrik, lite bröd eller en flaska vatten till bordet.

En gång hade det gått två timmar och ingen hade bett om någonting, då en femårig pojke blev törstig. Servitören gick fram med en flaska mineralvatten, ställde försiktigt ner den på bordet och tog några steg tillbaka. Den lille pojken sa: ”Den där herrn ser ut som en mineralvattenflaska.” Mamman började fnittra. Pappans mustasch började skaka lite grand. Och barnet tittade på servitören med ett glas vatten i handen. Det är så barn är! En annan dag var det ett litet barn som hade fått ansiktet målat som en tiger som bad honom om en ballong. Han gav restaurangens reklamballong till barnet. Med gapande mun sa det lilla barnet: ”Herr Ballong”, och barnets mostrar log och barnets faster kastade en snabb blick på servitören och började hälla ketchup på sin peperonipizzabit.

Dagarna förflöt på det här sättet ända till den dag då även det enda kvarvarande ljudet och den enda kvarvarande lukten likt ett ljus flackade för att sedan slockna. En diffus hand höjdes i fjärran. Servitören på restaurang Virvelvinden kände att han hade förvandlats till ett långt vassrör, som vattnet bubblande steg upp i.

Några sekunder senare stod han vid restaurangchefens skrivbord. Chefen räknade sedlarna och la dem på bordet åt honom. Sedlarna vidrörde hans fingrar. Chefens rum avlägsnade sig. Kläderna lösgjorde sig från hans kropp. Han slängde sin väska över axeln och dörrkarmen till restaurangen passerade förbi honom. Stenläggningen i gatan stötte mot hans skor

och för varje steg snurrade jordklotet tillbaka lite grand tills ljuset blev allt svagare och försvann.

Två vägkorsningar lämnade restaurang Virvelvindens buddha bakom sig. Vid den tredje korsningen svängde staden till vänster. Två gränder passerade förbi honom och den tredje grändens husväggar sträckte ut sig på båda sidor om honom.

En glåmig yngling stod lutad mot en lyktstolpe. Ynglingen och lyktstolpen närmade sig restaurang Virvelvindens buddha. Ynglingen kastade cigarretten på marken och fimpade den med foten.

Den glåmige ynglingen stannade till och sa: ”Nej, det stämmer inte! Det kommer en dag då även allvetande personer ledsnar.”

Den glåmige ynglingen fortsatte: ”Vad är det du inte förstår? Jag menar att det kommer en dag då det enda de har kvar är sina cigaretter, bara cigaretter. Fattar du?” Och han satte cigarretten som han hade tagit ur paketet i mungipan.

Den glåmige ynglingen frågade: ”Vadå? ... ska jag titta på löven?”

Ovanför deras huvuden, längs med gatlyktans stolpe, svajade löven långsamt på ett träd som sköt ut över muren.

Några tillförlitliga skildringar av skärselden

Författare: Mostafa Mastour
Översättare: Ashk Dahlén

1.

Det var precis som om att stå lutad över kanten till en bottenlös brunn och stirra ned i dess halvmörka djup en stund för att plötsligt oanat halka till och störta ned i den. Detta är precis vad som hände mig på eftermiddagen, onsdagen den 17 i månaden dey 1385[22]. Jag ramlade huvudstupa ned i en djup brunn, i en väldigt djup brunn vid namn Sofia.

Denna berättelse utspelar sig vid tiden då jag nyligen hade blivit antagen till doktorandutbildningen i litteraturprogrammet. Då för tiden inbillade jag mig att jag i denna nyckfulla värld kunde förälska mig i någon utan att vålla skada för någon eller något och sedan ta min älskade med mig, bege mig till ett undangömt näste och leva livet. Jag inbillade mig alltid att jag kunde ha paradiset hos en kvinna och ta min tillflykt till de svalkande skuggorna från dess träd om jag blev utled på livets helvete. Ännu hade jag inte vunnit den ofantliga och omskakande insikten. Ännu visste jag inte vilken djup enfald som jag hade drabbats av.

Den första gången jag såg Sofia var i tunnelbaneträngseln, mittibland eftermiddagens uttråkade hop som böjde och rätade upp sig som druckna och vimmelkantiga gestalter i takt med

[22] 7 januari 2007.

tågets stötar. Bakom henne stod en flicka i violett sjalett och bet på naglarna. Med handen greppade Sofia metallstången i gången och stirrade på en punkt i taket på tågvagnen. Ärmen på hennes kappa hade sjunkit ned lite grand och därifrån jag stod kunde jag genom skaran av passagerare se hennes armbandsklocka med dess flickaktiga, stora urtavla. Det var precis i det ögonblicket som jag av hela mitt väsen kände att jag kunde skriva en av mitt livs bästa dikter åt henne under de häftiga stötarna från tåget, som färdades likt en blind mus genom stadens underjordiska tunnlar, för att sedan likt en dåre stiga fram och tillägna henne den. Detta kanske kunde få mig att närma mig flickan som jag utan orsak – och vilken kärlek kräver orsak? – var på väg att förälska mig i. Naser kallade sådana slumpartade kärlekar för ”pinnglassförälskelser”. Jag vet inte säkert om han hade hittat på detta ord själv eller om han hört det någonstans. Förmodligen syftade han på en kärlek som börjar med att den ena parten bjuder den andra på glass. Vanligtvis förklarar Naser inte saker han säger närmare.

När vi stigit av gick Sofia in i en bokhandel. Jag skrev snabbt ned en kort dikt med titeln *En flicka med en armbandsklocka med stor urtavla* och sedan väntade jag och väntade. Jag väntade så länge att jag blev övertygad om att jag inte skulle klara av att ge lappen till henne. Sedan följde jag, likt en hjälte i lågrankade biofilmer, efter henne ända till hennes arbetsplats på Mehrsjukhusets centrallaboratorium och där blev jag också väntande. Lappen med dikten var genomfuktig av min handsvett och jag kände att jag höll på att treva i något som jag inte riktigt förstod vad det var. Sedan gick jag därifrån och begav mig till studenthemmet.

2.

I rum 219 på studenthemmet läste jag dikten tusen gånger ända tills mörkret föll på. Det var som om jag fick mer mod att överlämna dikten till Sofia för varje gång som jag läste den. Naser satt bakom ett bord på en liten stol och höll på att skriva en

artikel om en av 1400-talets bortglömda poeter vid namn Besati Samarqandi.

”Enligt min mening hade alla poeter en skruv lös. Jag menar, alla deras dikter handlar antingen om deras kärlek till kvinnor eller om kvinnors svek. Jag har ingen aning om vad de skulle ha tagit sig för om världen hade varit tom på kvinnor”, sa han.

Jag la mig på den övre slafen i rummets våningssäng, stirrade in i väggen och försökte läsa det som någon med små tecken hade skrivit på väggen. Varje tisdagskväll gick jag till studenthemmet och stannade hos Naser fram till fredagseftermiddag och jag sov alltid i samma säng, men jag vet inte varför jag inte hade sett denna mening tidigare.

”Kanske hade de i stället för pengar fått ta emot svärd som belöning och fått gå ut i krig för att slå ihjäl folk”, svarade jag.

”Lyssna på den här dikten som den där snubben, alltså Besati Samarqandi, skrev till ett fruntimmer och för detta fick en massa slantar och dinarer.” Sedan hördes ljudet av papper som skyfflades fram och tillbaka. Förmodligen höll han på att leta bland sina papper på bordet efter en dikt som denne poet hade skrivit för sex hundra år sedan till sin älskade och för detta hade mottagit en mängd timuridiska mynt. Från korridoren hördes ljudet av några personer som höll på att stoja med varandra. Jag klistrade nästan pannan mot väggen för att kunna läsa de hackiga tecknen som hade skrivits för tre år sedan av en student på matematikprogrammet i det här rummet. På väggen stod det skrivet med röd kulspetspenna och ostadig handstil:

I går var åter staden Teheran
med dess tolv miljoner sjuhundranittiosex tusen invånare
övergiven;
ty du är så ofta på resa.

Mohsen Lailabadi
femte terminsstudent i ren matematik.

Naser reste sig upp från bordet och sa: ”Här är den, jag hittade den! Det enda som återstår av snubben i böcker är några ghazaler, men den här versen är berömd.”

Jag slöt ögonen och försökte återvända så långt mitt minnes hjärnceller bara förmådde till tunnelbanestationen, blodlaboratoriet och detaljerna i hennes ansikte, som mitt sinne hade svårt att greppa. Naser läste:

Mitt hjärta är av glas. Dina ögon lockar det till varje näste.
De är druckna, så må de inte krossa hjärtat för nöjes skull.

Plötsligt hördes ljudet av studenternas fotsteg i rummet. Det lät som om de sprang mot änden av korridoren. Jag tänkte på den bortglömde diktaren och hans dikt som i dag, sex hundra år senare, höll på att uppenbaras för mig i en sorgbunden skymning, bara för mig, och den lyste likt solen upp mitt väsens alla partiklar i det lilla ynkliga studentrummet 219.

På morgonen dagen efter stod jag framför centrala blodlaboratoriets sal. Precis som när någon står i begrepp att placera en bomb någonstans fattade jag tag i pappret med dikten och började skälva av stress och ängslan.

”Kan jag hjälpa er, herrn?” frågade en man som var klädd i vit uniform.

”Nej”, svarade jag men rörde mig inte ur fläcken. Jag stirrade på Sofia som la ögat mot mikroskopet i bortre delen av laboratoriesalen och därpå försjönk i en bloddroppe. Ljuset som strålade genom fönstret in i salen i form av en diagonal linje sträckte sig nästan ända fram till hennes skor. I samma ögonblick kände jag åter att denna kvinna var ett paradis med tusen träd för mig. Jag iakttog henne en stund och kan försäkra att jag aldrig har njutit på samma sätt av att betrakta ett hav, ett berg, en slätt eller ett träd som jag njöt i den stunden av att se på flickan som bar en armbandsklocka med stor, fantasifull urtavla och var försjunken i några droppar blod. I den stunden

upplevde jag det som att denna åsyn var en av livets mest uttrycksfulla scener, en kvinna som stirrade på några blod-droppar, en klocka med stor urtavla och ett knippe ljus.

Jag sprang som en dåre genom några korridorer, slirade två gånger i hörnen och kolliderade med tre personer. I hörnet vid radiologienheten muttrade någon: ”Din åsna, se dig för.” Jag rusade ut ur laboratoriet och gick raka vägen till doktor Fazli, vår familjeläkare. Han var väldigt gammal och hörde dåligt så jag var tvungen att förklara fyra gånger för honom med hög röst att han skulle ge mig en remiss för att göra ett enkelt blod-prov.

Han överlämnade provtagningsformuläret till mig och frå-gade något om min farfars artralgi i samma stund som jag för-svann ut från kliniken. Det var i början av vintern och det blåste en kylig vind. Jag viftade med provtagningsformuläret i handen som om det var en vinstlott och rusade mot tunnelbane-station.

På laboratoriet sa en kvinna klädd i vit uniform: ”Kavla upp ärmen!”

Hon bar ett tunt silverarmband kring handleden och hade en musch i ansiktet, på det bästa stället som man kan tänka sig. När hon stack in nålen i ådern på min arm tittade jag bort som lindring och för att glömma smärtan, mot något lite mer avläg-set, mot ett bortglömt och övergivet paradis som böjde sig fram över en apparat, i den bortre delen av laboratoriesalen och för-modligen höll på att räkna dropparnas röda och vita blod-kroppar.

3.

Naser låg utsträckt i rummet och rökte en cigarett. Han sa: ”Jag tror att på bottens grund i alla kärlekars djup finns bara en sak, och mannen kan som jordens mest trollbindande och charla-tanska varelse förpacka denna sak i miljontals former och vilseleda miljoner kvinnor.” Han slog askan av cigaretten över

bokomslaget av *Tazkerat al-shoarā*[23] och blåste ut en tjock rök genom näsborrarna. Jag hade inte berättat något för honom om Sofia men han tittade på mig på ett sätt som om jag vore ställföreträdare för världens alla stora charlataner.

”Vad menar du med *bara en sak*?” frågade jag.

Han böjde sig över armbågen, pekade med cigaretten mot mig och sa: ”Ska du ha en?”

”Det är två dagar sedan jag la av. Något nytt om diktaren från Samarkand?”

Han torkade bort något från tungan och frågade: ”I en bok har jag läst att det allra värsta man kan göra är att överge sina vanor eftersom man förvandlas till någon man inte längre känner igen. Varför la du av?”

Fönstret var stängt men jag kände ett kyligt drag strömma in i rummet. ”Något nytt om diktaren från Samarkand?”, upprepade jag.

”Han var också en av dessa charlataner.” Han pekade med cigaretten mot *Tazkerat al-shoarā* och fortsatte: ”I den här boken kan man hitta hundratals av samma sort. Den ene är mer charlatansk än den andre. Nåväl, i våra dagar har omständigheterna förändrats lite. Jag menar att dagens knep skiljer sig något från förr.”

Jag förstod ingenting av vad Naser sa. Därför sa jag inte ett ord utan tittade ut genom fönstret. Jag försökte att tänka lite mer på doktor Fazli.

”Ett av dessa gamla knep är att man säger till den andra att man älskar henne. I våra dagar har sättet förändrats lite men kvintessensen är densamma, tre ord: jag älskar dig. Jag slår vad om att bland hundra kvinnor finns det bara en enda som inte låter sig bedras av det knepet”, sa han.

Jag blickade alltjämt ut genom fönstret. Studenthemsvaktmästaren höll på att släpa en stor trädgren över marken som

---

[23] *Tazkerat al-shoarā* (Poeternas minnen), ett persiskt prosaverk av 1400-talsförfattaren Dowlatshah Samarqandi som innehåller levnadsteckningar över 150 berömda diktare.

hade knäckts till följd av snöfallet. Efter studenthemmet begav jag mig ut och gick raka vägen till doktor Fazlis mottagning.

Under två veckors tid besökte jag kliniken fem gånger för att han skulle ge mig remisser till provtagningen. Under det sista besöket sa han: ”Grabben, du kommer att bli medvetslös om du fortsätter ge så här mycket blod. Står allt väl till med dig?” Sedan frågade han något om min mammas kroniska migrän, min syster Minous pigmentfläckar som oväntat hade uppkommit i hennes ansikte i förra veckan och slutligen kom han åter in på min farfars leder. I ungefär tjugo minuter talade jag med hög röst för att kunna svara på hans frågor.

Om det är tänkt att bara ett enda mirakel ska ske i en människas liv inträffade detta underverk för mig just en kall februarimorgon när jag för femte gången satt på laboratoriets stol och väntade på att kvinnan som bar ett tunt silverarmband runt handleden och hade en liten musch på den bästa platsen i ansiktet skulle komma och sticka sprutan i ådran på min arm. Hon kom inte, utan i hennes ställe kom Sofia med en skål med bomullstussar baddade i sprit, doseringsspruta 10 ml, höga träd, svalkande skugga, genomskinliga rör för blodprovet, jungfrulig oskuld, en armbandsklocka med stor urtavla och tusen andra saker. Jag reste mig tvärt från stolen och tog ofrivilligt ett steg bakåt.

”Sätt er på stolen!” sa hon.

Hon ställde skålen med bomullstussar på det lilla vita bordet bredvid stolen och tittade på klockan.

”Jag … jag vill inte ta något prov”, sa jag.

Jag tittade mot andra änden av salen. Sofias mikroskop stod övergivet i ett hörn likt en bil som brådskande hade parkerats på gatan.

”Vill du inte ta något prov?” frågade hon.

I hennes fråga fanns inte ett uns av förvåning eller nyfikenhet. Hon plockade upp skålen med bomullstussar från bordet och gick mot den andra änden av salen. I samma ögonblick

fördes en patient på bår genom salen under skrik och tjut och lotsades vidare mot radiologin. Några personer sprang bakom båren och storgrät.

För att hon skulle kunna höra mig mitt i oväsendet nästan hojtade jag: ”Jag har skrivit en dikt till dig.”

Sofia tog några steg framåt men plötsligt vände hon sig om och stirrade in i mina ögon. Hon stod alldeles stilla där ett ögonblick men sedan kom hon så nära mig att jag kunde läsa hennes namn på den blåfärgade brickan som var fäst på hennes vita uniform: Sofia Sarmadi.

”Ville du något?” sa hon.

De kallade på någon i salens högtalare och jag kunde med möda uppfatta min egen röst som utan orsak hade blivit rosslig: ”Den dagen du gick in i bokhandeln skrev jag en dikt till dig, jag menar en dikt till dig och din armbandsklocka.”

Under ett ögonblick, kanske bråkdelen av en sekund, blickade hon ned och såg på klockan men tittade genast upp igen och stirrade på mig. Jag tog raskt upp dikten som jag hade skrivit mitt emot bokhandeln, la den på det lilla bordet i laboratoriet och gick ut ur salen.

Dagen därpå gick jag till laboratoriet i stället för till universitetet med tre nya dikter. Sofia satt inte bakom mikroskopet, så jag la dikterna vid blodproverna bredvid mikroskopet och skyndade ut igen. Med en veckas mellanrum skrev jag sedan två brev till henne och skickade dem till laboratoriets adress. Sedan la jag en anteckning tillsammans med studenthemmets adress och mitt telefonnummer inuti boken *100 moderna haikudikter* och skickade till henne. Jag la anteckningen på stället där denna haiku fanns återgiven:

En leprasjuk man
stirrade från vägkanten
på sötaste flickan i stan.

4.

Tre dagar senare när Sara Farsi, en av mina klasskamrater på Khaqani[24]-kursen, hade sökt upp mig och bad mig förklara innebörden hos en av de mest svårtolkade verserna i poetens divan drabbades jag åter av samma känsla som drabbat mig den där långrandiga eftermiddagen i tunnelbanevagnen. Det var som om jag ofrivilligt drogs i riktning mot en brunns djupa källa. Det var en blandning av märklig njutning och mållös fruktan vars källa var iakttagbar men som inte hade någon tydlig orsak. I samma ögonblick som jag höll på att klargöra skillnaderna mellan träden Sedrat al-montaha[25] och Tuba[26] för henne betraktade jag ofrivilligt hennes ögon som inte var helt synliga bakom glasögonen. Vi stod vid huvudingången till universitet. Jag hade just återvänt från fakultetsbiblioteket och bar en massa böcker under armen. På stället där vi stod kunde vi överblicka en del av gatan och Nationalbankens höga byggnad. Jag sa till henne att enligt verken *Ghiyās al-loghāt*[27] och *Montahā al-arab*[28] och andra tillförlitliga och gamla ordböcker är Sedrat ol-montaha ett träd i sjunde himlen som ingen har skådat förutom profeten, inte ens ärkeängeln Gabriel. Jag förklarade att Tuba däremot är ett träd i paradiset från vilket en kvist har dalat ned i vart och ett av paradisets hus. Sedan sa jag saker om det religiösa språkets bildliga och metaforiska innebörder som jag tolkade på det ena och andra sättet utan att jag själv förstod deras innebörder ordentligt. Jag upplevde det som att jag sa dessa saker för att dra ut på vår konversation så

---

[24] Afzal al-Din Khaqani, en persisk 1100-talspoet från Shirvan, särskilt berömd för sin panegyriska lyrik.

[25] Sedrat al-montaha, ett enormt träd som omnämns tre gånger i Koranen i betydelsen ”Lotusträdet nära den yttersta gränsen” och sägs växa i den sjunde himlens slutpunkt bortom vilken ingen skapelse kan färdas.

[26] Tuba, ett heligt träd som enligt Koranen 13:29 växer i paradiset och där den mytiska fågeln Simorgh enligt persisk mytologi byggt bo och lägger sina ägg.

[27] *Ghiyās al-loghāt* (Ordens räddare), en persisk ordbok utgiven 1863 av indiern Mohammad Ghiyas al-Din ebn Jalal al-Din Rampuri.

[28] *Montahā al-arab* (Vägen till kunskap), en arabisk-persisk ordbok utgiven 1836 i Bombay av Abdolrahim ebn Abdolkarim Safipuri Shirazi.

mycket som möjligt. Under hela tiden som jag pratade förlorade jag mig i hennes ögon och de flickaktiga gröna glasögonbågarna. Jag minns väl att jag stirrade mer på glasögonbågarna än på ögonen, vilken gjorde henne vackrare och ögonen flyktigare och dunklare. I samma stund kände jag på ett egendomligt sätt att jag var kunde skriva en dikt om flickan som stod framför mig och som kämpade med att lösa gåtan hos en av tusentals svåra verser av Khaqani, och särskilt om hennes gröna glasögonbågar, utan att det var nödvändigt att försjunka i en febril rastlöshet eller invänta poetiska ingivelser, en dikt som kunde återspegla en del av denna rika bild av tillvaron, bilden av en oändligt enkel och ren flicka som håller en bok med tusentals besvärliga dikter i handen. Bara för att få iaktta henne lite längre läste jag sedan lugnt och behärskat en vers ur samma bok som flickan framför mig höll i händerna, så försiktigt att jag knappt hörde min egen röst:

Den som finner Tuba och paradisets yttersta lustgård.
Han är en trollkarl som kastar blicken mot tamarisken.

Med alla dunkla tankar som rörde sig likt en hop maskar i huvudet på mig, med alla känslor som ändrade riktning i varje ögonblick och samtidigt blev mäktigare, med alla böcker i famnen, alla kärleksdikter i minnet och tusen andra saker var jag på väg att halka på universitetet och falla ned i en oändligt enkel och ren flickas djup, en flicka som bar glasögon med gröna bågar. I samma ögonblick genljöd det dunkla ljudet från en ambulans i fjärran på innergården. Ljudet tilltog ända tills det nådde en kulmen och avtog sedan sakta.

5.

Tidigt på morgonen dagen efter begav jag mig till universitetet och la dikten som jag hade skrivit till Sara Farsi och hennes gröna glasögonbågar på hennes bänk i klassrummet. Sedan

gick jag raka vägen till utbildningsadministrationen vid fakulteten, likt en mördare som efter mordet går för att överlämna sig, och avregistrerade mig från Khaqani-kursen. Jag begav mig inte hem eftersom jag inte ville att min mor skulle se mig i detta tillstånd. I tre hela dagar isolerade jag mig likt en leprasjuk i ett hörn av rum 219 på studenthemmet och tänkte oavbrutet på Sara Farsi. Jag hade inte ork att skriva något brev eller ens en dikt till henne. Likt en boxare som hade tvingats in i en ringhörna och fått motta hårda slag från sin orubblige motståndare var jag omskakad och nervös.

Det var onsdagseftermiddag när Naser levererade ett av sina oförklarliga påståenden. Han sa att sköldpaddan var det enda djur som han avskydde och tyckte att jag under dessa tre dagar hade förvandlats till en vacker, karaktärsfast, belevad, motbjudande och eländig sköldpadda. Han höll på att borsta tänderna i badrummet. Jag hade inte berättat något för honom om Sara. Sedan steg han ut ur badrummet med tandborsten och sa: ”I går åkte jag till Darband med Parviz. Där förförde jag en brud. Hon heter Nasrin eller Nastaran. Jag vet inte, något i den stilen. Eller kanske Nasim. Jag förförde henne med den äldsta tekniken som vilken trög kille som helst kan behärska. Jag sa till henne att hon är makalöst vacker och att jag älskar henne jättejättemycket.”

Samtidigt som han talade rann det tandkräm ur ena mungipan ned över hakan och på skjortan. Jag låg på sängen och emellanåt tittade jag ut genom fönstret på snön som hade fallit oupphörligt sedan morgonen.

Naser återvände in i badrummet och därifrån nästan ropade han: ”Parviz förförde två stycken.”

Lite senare kom han ut ur badrummet igen, strök sin skjorta och sina byxor, fönade håret och vaxade sina skor ordentligt och minutiöst tre gånger. Sedan klädde han på sig, ställde sig framför spegeln och i bortåt tjugo minuter ordnade han till sina kläder, sina tänder och sitt hår. Innan han gick ut ur rummet sa han: ”I kväll har vi träff med dem.”

Så snart han hade gått ut ringde han i telefonen och sa att Sara Farsi hade lämnat ett brev till honom i dag som han skulle ge till mig. Han hade varit så upptagen av tanken på tjejen i Darband, Nasim, Nastaran eller Nasrin, att han hade glömt att ge mig brevet. Han sa att han hade lagt det inuti Nicholsons *Masnavi*.[29] Sedan började han pladdra om skillnaden mellan kattjejer, anktjejer och hartjejer så jag avbröt samtalet, skuttade ned från sängen, gick fram till bokhyllan i hörnet av rummet och letade efter boken mellan vars sidor det fanns en bit papper som skulle göra mig oerhört lycklig. Nicholsons *Masnavi* stod på det nedersta hyllplanet. Jag ställde mig på knä och utan att känna på boken iakttog jag ryggen i tio hela minuter. Det var som om jag befann mig i en helgedom och knäböjde inför någonting heligt. Sedan for tanken i mig, vad skulle jag ta mig till om Sara hade skrivit i brevet att hon hade en annan älskare? Att öppna boken och läsa brevet kändes som att med slutna ögon dyka ned i en bassäng utan att veta om det fanns vatten i den eller inte. Av hela min varelse upplevde jag att jag inte var förmögen till att dyka.

Jag gick ut från studenthemmet och begav mig ut på gatorna utan något mål i sikte. Jag försökte förstå det som hade hänt mig. Det hade inträffat ett jordskalv och saker och ting hade ödelagts. Nu ville jag beräkna skalvets styrka och förödelsens omfattning. Jag visste att jag inte kunde få insikt om orsaken men jag var tvungen att förstå varför jag inte kunde värja mig mot saker som inte hade någon tydlig orsak. Jag stannade framför butikerna och glodde någon minut på dockorna, skorna, böckerna och tallrikarna utan att jag ens för ett ögonblick kunde fokusera på dem. I skymningen hade jag strövat så länge i snön, genom snön, och grubblat så mycket, och jag darrade så mycket av köld att jag höll på att falla ihop på gatan av orkeslöshet, utmattning och yrsel. Det enda som jag åtrådde tusen gånger om i denna stund var en avskild plats, Sara Farsi, tusen svåra verser av Khaqani, en förstulen blick bakom ett par

[29] Reynold A. Nicholsons utgåva av Jalal al-Din Rumis sufiska lärodikt *Masnavi-ye manavi* (Andliga verser), utgiven i London 1920–1940.

gröna glasögon och ett gyllene tillfälle så att jag kunde tyda alla dessa besvärliga verser av poeten från Shirvan åt henne, en efter en.

När jag återvände till studenthemmet hade Naser ännu inte kommit tillbaka. Jag föll ihop av utmattning i den övre slafen med skorna på och somnade nästan genast. I två dagar kom det inte ett enda livstecken från Naser. Den tredje natten vaknade jag kring midnatt av ett oväsen. Han höll på att svära åt allt vad anktjejer, hartjejer och Darbandtjejer heter. Han sa att vägarna var halkiga och att tjejerna inte var ett snäpp bättre än plataner. Han ruskade på den högra foten för att skaka av sig skon och förbannade allt mellan nord och syd, och öst och väst. Samtidigt som skon flög iväg mot bokhyllan utbrast han: ”Åt helvete med pepperonipizza, KFC och Pepsi-Cola.” Jag fattade ingenting av hans dravel utan sa bara: ”För guds skull, släck lampan och gå och lägg dig.” Jag vände mig mot väggen och somnade.

På morgonen vaknade jag av ringsignalen från min mobil. Kvällen innan hade jag lagt telefonen under huvudkudden och nu var jag förbryllad ett ögonblick och visste inte varifrån ljudet kom.

”Hallå?” svarade jag med sömnig röst.

”Det är jag, Sofia Sarmadi”, sa hon.

Det var som om jag hade vaknat ur en förskräcklig mardröm. Jag reste mig hastigt till hälften i sängen och slöt ögonen. Med tagen röst upprepade jag: ”Sofia.”

Hon sa att hon hade varit orolig då hon inte hade hört något från mig på en tid. Hon sa att hon hade läst mina dikter titt som tätt. Hon nämnde att hon hade ramat in dikten *En flicka med en armbandsklocka med stor urtavla* på sitt rum. Sedan sa hon att hon inte hade ringt för att säga dessa saker. Hon förklarade att hon hade kontaktat mig i ett viktigare ärende. När hon sa detta, slog jag upp ögonen och min blick föll omedelbart på Naser som inte sovit i sin säng utan låg utsträckt på golvet i rummet. Det verkade som om han hade varit död i åratal. En av hans strumpor hängde på skrivbordslampan och den andra låg på lampan över spisen. Skon som mitt i natten hade flugit

i riktning mot böckerna hade hamnat ovanpå det åttonde bandet av *Tārikh-e adabiyāt-e Irān*[30] som vi hade ställt på golvet i hörnet av rummet.

Jag kramade telefonen hårt mot örat och la mig vänd mot väggen. Jag ville utforska varenda vibration i hennes röst. Hon berättade att hon ville träffa mig samma kväll för att säga något viktigt. Jag böjde mig fram, tog kulspetspennan ur fickan på skjortan som hängde på klädhängaren över sängen. På väggen antecknade jag hastigt adressen till en restaurang vid Ekhtiarietorget. När jag la på, föll min blick på Mohsen Lailabadis skrift och talen i hans omtumlande och matematikartade haiku:

Tolv miljoner sjuhundranittiosex tusen femhundrafyrtiotre.

6.

Restaurangen roterade sakta på taket till den sjuttonde våningen. Ovanför varje bord hängde en tänd kulört lampa. Sofia satt bakom ett av de små borden nära fönstret och över bordet fanns en skimrande grön lampa. Hon såg genom restaurangens panoramafönster ut över staden som bredde ut sig mot vad som liknade en ändlös horisont av byggnader. När jag satte mig ned mitt emot henne böjde hon sig framåt lite och lutade sig sedan tillbaka mot stolsryggen igen. Vi skakade inte hand. Stadens ljus skimrade långt borta i fjärran och det verkade som om stadslandskapet saknade ände. Från bordet bakom mig hördes svaga röster från ett äldre par som pratade med varandra på engelska. Sofia satte hakan i handen och såg på bordsskivan. I samma ögonblick föll min blick på hennes armbandsklocka med den stora urtavlan och plötsligt var det som om jag slungades tillbaka till tunnelbanan och den där eftermiddagen. Medan hon tittade ned sa hon att hon ville prata

[30] *Tārikh-e adabiyāt-e Irān* (Irans litteraturhistoria), ett standardverk i persisk litteraturhistoria utgivet 1976 av Zabihollah Safa.

efter maten. Vi åt under tystnad och jag gluttade ibland på saltkaret som hon tog upp, på hennes kniv eller gaffel och bara en gång på hennes händer.

Efter middagen sa hon utan inledning att någon hade friat till henne, en av de manliga sjuksköterskorna på radiologienheten. Hon sa att hon inte hade någon uppfattning om honom, att hon varken invände eller samtyckte. Hon sa att om jag friade till henne skulle hon avvisa sjuksköterskan på radiologin och om jag inte hade något sådant beslut i åtanke tänkte hon gifta sig med honom. Hon sa att hon bestämt visste att hon tyckte mer om mig än om sjuksköterskan på radiologin fastän hon inte hade något tydligt skäl för denna övertygelse. När hon pratade var det som om tanken på Sara Farsi blåste likt en stormvind och suddade bort Sofia likt en figur på en svart tavla. Sedan trängde Sofia som med ett trollslag tillbaka tanken på Sara för en stund till mitt sinnes mest avlägsna rum. Hon sa att hon ville leva med mig men insåg att hon inte kunde tvinga mig till något. Samtidigt tog Sara av sig glasögonen och la dem på bordet och för första gången kunde jag se hennes ögon tydligt utan något hinder. Sofia sa att hon skulle vänta på mig i två dagar. Sedan stack hon några hårstrån som hade fallit över ansiktet in under sjaletten och la handen på bordet. Hennes armbandsklocka med den stora urtavlan vidrörde för ett ögonblick Saras glasögon och trollade plötsligt bort dem från bordsytan. Hon sa att om två dagar skulle hon börja leva sitt liv med sjuksköterskan på radiologin. Hon sa ”om två dagar skulle hon börja leva sitt liv” på ett sätt som om hon tänkte kliva på ett tåg som avgick om två dagar. För första gången granskade jag hennes ögon på nära avstånd och försökte urskilja skillnaden mellan dem och Saras. Det fanns ingen skillnad förutom att dessa vara tårögda. Sofia reste sig från stolen och tittade ett ögonblick på det äldre paret som pratade engelska. Sedan gick hon iväg mot restaurangens utgång. Likt någon som fått ett skott i tinningen la jag kinden mot bordsskivan och förblev orörlig i några minuter. Inför min blick höll Sofia på att gå ut från restaurangen i en skev och abnorm vinkel. Sedan kom tre

högljutt skrattande tjejer in på restaurangen i en snedprojektion och satte sig genast vid ett bord under en tänd röd lampa. Det var som om de hade suttit och ätit tusen gånger vid det bordet. Jag reste mig med möda från stolen och tog ett grepp om bordskanten med handen för att behålla balansen. En kort stund tittade jag ut genom restaurangens panoramafönster på de miljontals husen, i ett av dessa befann sig Sara Farsi, i ett annat Sofia Sarmadi, och en bit bort i ett annat bodde sjuksköterskan med tunt silverhalsband och i tre andra utspridda hus några glada tjejer som nu satt under en röd lampa i en roterande restaurang. I samma ögonblick kom jag ur den rena enfalden, likt en groda som skuttar ut ur lervällingens djup, och fick plötsligt den stora och omskakande insikten att varje kvinna är som en kvist från ett heligt träd som dalat ned i vart och ett av dessa miljoner hus, och att lyckan, all lycka och inte bara ett stycke av den är att ha alla dessa gröna kvistar eller ingen av dem.

Lite senare när jag gick från restaurangen var jag mån om att inte falla ned i någon av de tre attraktiva brunnar som glänste under ljuset från den röda lampan.

Författarpresentationer

Ahmad Dehqan (f. 1966) har själv varit soldat under Iran-Irak-kriget och publicerat ett antal romaner och novellsamlingar om kriget, varav några har översatts till andra språk. Han publicerade 1996 sin första roman, vilken belönades med flera litterturpriser i Iran. Romanen har översatts till engelska som *Journey to Heading 270 Degrees*. Bland Ahmad Dehqans andra romaner kan *Bachchehā-ye Kārun* (Karuns grabbar), *Parse dar khāk-e gharibe* (Att driva lös på främmande mark), *Gordān-e chahār nafare* (En division på fyra män) nämnas, och bland hans andra novellsamlingar *Jashn-e jang* (Att fira kriget).

Ali Erfan (f. 1946) är sedan 1981 exilförfattare i Frankrike. Han har publicerat ett antal novellsamlingar på persiska, varav flera har översatts till franska bland annat novellsamlingen i denna antologi, *Duzakhiyān-e beheshti (Les damnées du paradis)* och *Ākharin shāer-e jahān* (*Le dernier poète du monde)*. Numera skriver han endast på franska. Balnd hans boktitlar på franska kan romanerna *La route des infidèles* (De otrognas väg), *Adieu Ménilmontant* (*Adjö Ménilmontant*) och novellsamlingen *La 602e nuit* (Den 602:a natten) nämnas. Hans senaste roman *Sans ombre* (Utan skugga) kom ut 2017.

Siamak Golshiri (f. 1947) debuterade som skönlitterär författare med en novell i tidskriften *Ādineh* 1994 och publicerade sin första novellsamling *Az eshq az marg* (Om kärleken, om döden) 1998. Sedan dess har han publicerat ett flertal romaner, novellsamlingar och ungdomsromaner och har vunnit flera prestigefyllda litteraturpriser i Iran, så som

Mehregan-priset, Yalda-priset och Houshang Golshiri-priset. Bland Golshiris romaner kan *Ākharin royā-ye Forough* (Foroughs sista dröm), *Ākharesh miyān sorāgham* (Till slut kommer de och söker upp mig), och bland hans novellsamlingar kan *Man āsheq-e ādamhā-ye puldāram* (Jag älskar de rika) nämnas.

Mohammad Reza Goudarzi (f. 1958) debuterade som skönlitterär författare med novellsamlingen *Posht-e hasir* (Bakom bamburullgardinen) år 2000. Sedan dess har han gett ut ett antal romaner och novellsamlingar. Bland hans romaner kan *Na'shkesh* (Likbilen) och *Che kasi bud sedā zad Benji*? (Vem var det som ropade Benji?), och bland hans novellsamlingar kan *Dar cheshm-e tāriki* (I mörkrets ögon), *Ānjā zir-e bārān* (Där borta i regnet), *Age to bemiri* (Om du dör) nämnas. Mohammad Reza Goudarzi är samtidigt litterturkritiker och essäist och håller kurser i kreativt skrivande.

Hamed Habibi (f. 1979) debuterade år 2005 som skönlitterär författare med diktsamlingen *Parse* (Att driva runt) och novellsamlingen *Māh o mes* (Månen och koppar). Sedan dess har han publicerat ett antal novellsamlingar, bland annat *Ānjā ke panchargirihā tamām mishavad.* (Där, bortom däckverkstäderna) som 1998 delade Houshang Golshiri-priset med Peyman Esmaili. Novellsamlingen *Buddhan på restaurang Virvelvinden* vann också 2011 årets Haft Eqlim-pris i Iran. Hamed Habib har skrivit ett antal barn och ungdomsböcker. Hans senaste novellsamling *Pelk-e māhi* (Fiskens ögonlock) kom ut 2016. Numera är han bosatt och verksam i Kanada.

Dariush Kargar (1953–2012) var exilförfattare, kultur-journalist och forskare i iranska språk vid Uppsala universitet. Han bosatte sig i Uppsala 1984 och bodde här till slutet av sitt liv. Han publicerade ett flertal novellsamlingar och romaner,

bland annat kortromanen *Pāyān-e yek omr* (Slutet av ett liv), romanen *Bāgh, bāgh, bāgh, bāgh-e mā* (Trädgården, vår trädgård …) och novellsamlingen *Tu-ye in kafe-ye sholugh* (På detta stökiga kafé). År 1991 grundade han den litterära tidskriften *Afsane* och lyckades ge ut elva nummer fram till 1994. Dariush Kargar har lämnat efter sig ett flertal artiklar och böcker inom sitt forskningsämne.

Ali Khodayi (f. 1958) debuterade 1991 som novellförfattare med novellsamlingen *Az miyān-e shishe, az miyān-e meh* (Genom fönstret, genom dimman). Sedan dess har han kommit ut med ytterligare tre novellsamlingar: *Tamām-e zemestān ma-rā garm kon* (Värm mig hela vintern!)*, Ketāb-e Āzar (Boken om Azar), och Nazdik-e dāstān* (Novell-liknande). Ali Khodayis novellsamling *Tamām-e zemestān ma-rā garm kon* vann Houshang Golshiri-priset för årets bästa novellsamling år 2000.

Mostafa Mastour (f. 1964) debuterade som novellförfattare med en novell som publicerades i tidskriften *Kiyān*. Hans första novellsamling *Eshq ru-ye piyāderow* (Kärlek på trottoraen) kom ut 1998. Sedan dess har han gett ut ett flertal romaner, novellsamlingar och skådespel. Bland hans romaner kan *Ru-ye māh-e khodāvand rā bebus* (Kyss Guds vackra ansikte) som har vunnit Qalam-e Zarrin-priset, *Ostokhān-e khuk va dasthā-ye jozāmi* (Grisknotor och en leprasjuks händer) som har vunnit Esfahan-priset, och *Man gonjeshk nistam* (Jag är ingen sparv) nämnas. Bland hans andra novellsamlingar kan *Man dānā-ye koll hastam* (Jag är allvetande) och *Zir-e nur-e kam* (I svagt ljus) nämnas.

Mahsa Mohebbali (f. 1972) debuterade som författare 1998 med novellsamlingen *Sedā* (Röster). Hennes andra novellsamling *Āsheqiyat dar pāvaraqi* (Kärlek i fotnoter) har vunnit flera prestigfyllda litteraturpriser i Iran, bland annat Houshang Golshiri-priset. Mahsa Mohebbali har hittils gett ut

tre romaner: *Nefrin-e khākestari* (En grå förbannelse), *Negarān nabāsh* (översatt till svenska som *Var inte orolig*), som också har vunnit flera priser så som Houshang Golshiri-priset och Mehregan-priset, och *Vāy khāhim sād* (Vi kommer inte ge oss). Den sistnämnda har hon valt att ge ut i Afghanistan som en markering mot censuren i Iran.

Hossein Nushazar (f. 1963) är författare, journalist och översättare, bosatt och verksam i Tyskland sedan 1986. Han har publicerat ett flertal romaner och novellsamlingar. Bland hans romaner kan *Safarkardehā* (Utvandrarna), *Sāyeash digar zamin rā siyāh nakhāhad kard* (Hans skugga kommer aldrig mer att mörklägga jorden), *Ejāreneshin-e bigāne* (Den främmande hyresgästen), och bland hans novellsamlingar kan *Divārhā-ye sāyedār* (Skuggiga murar), *Sar-e sofre-ye khishān* (Vid sina släktingars matbord) nämnas. Hans senaste novellsamling *Az dast-rafte* (Förlorad) kom ut 2018. Hossein Nushazar är sedan 2008 redaktör för Radio Zamanehs kulturmagasin.

Qazi Rabihavi (f. 1956) hade före publiceringen av novellen i denna antologi kommit ut med novellsamlingen *Khāterāt-e yek sarbaz* (En soldats memoarer) som av kritiker anses vara den första antikrigslitteraturen i Iran. Rabihavi arresterades och fängslades för den novellsamlingen. År 1996 lämnade han Iran för England, där han nu bor och är verksam som författare och dramatiker. Bland hans romaner kan *Gisu* (Gisou), *Labkhand-e Maryam* (Maryams leende), *Pesarān-e eshq* (Kärlekens pojkar, översatt till engelska som *The boys of Love*), och bland hans novellsamlingar kan *Chahār fasl-e irāni* (De fyra iranska årstiderna) nämnas.

Mohammad Asef Soltanzadeh (f. 1964) är en afghansk författare som efter ockupationen av Afghanistan deserterade och flydde först till Pakistan och sedan, 1985, till Iran. Han debu-

terade som novellförfattare i Iran. Två av hans novell-samlingar har vunnit Houshang Golshiri-priset och han har översatts till flera språk. Soltanzadeh tvingades 2002 lämna Iran och är sedan dess bosatt i Danmark. Bland hans romaner kan *Duzakh-e Adan* (Edens helvete), *Gāvhā-ye boronzi* (Bronstjurar) och *Darighā mollā Omar* (Allas Mulla Omar) nämnas. En av hans senaste novellsamlingar *Inak Dānmārk* (Nu Danmark) handlar om livet som flykting i Danmark. Intressant nog har boken kommit ut i Iran.

Nahid Tabatabai (f. 1958) debuterade som författare 1992 med novellsamlingen *Bānu va javāni-ye khish* (Banu och hennes ungdom). Sedan dess har hon kommit ut med ett flertal romaner och novellsamlingar och har översatts till flera språk. Hennes roman *Chehel Sālegi* (Fyrioårsåldern), och novellen *Jāmedrān* (Avslöjandet) har filmatiserats i Iran. Bland Nahid Tabatabais andra verk kan romaneran: *Surati va ābi* (Rosa och blå), *Hozur-e ābi-ye minā* (Himlens blå närvaro), *Khonakā-ye sepidedam* (Gryningens svalka) och novellsamlingarna *Barf o narges* (Snön och narcissen), *Roksānā nistam agar…* (Jag är inte Roxana om…) och *Sur-e shabāne* (Den nattliga festen) nämnas.

Översättarpresentationer

Marjaneh Bakhtiari (f. 1980) är författare. Hon debuterade år 2005 med romanen *Kalla det vad fan du vill*. Sedan dess har hon även skrivit *Kan du säga schibbolet?* (2008) och *Godnattsagor för barn som dricker* (2013) samt novellen *Farväl till dem på land* (2016) och radiodramat *Salongen* (2017). Hon har studerat socialantropologi vid Lunds universitet och journalistik på Skurups folkhögskola. Hon går nu fjärde terminen på Orientalistikprogrammet vid Uppsala universitet. Detta är hennes debut som litterär översättare.

Ashk Dahlén (f. 1972) är docent i iranska språk, med inriktning på persisk filologi, textanalys och språkforskning. Till hans forskningsintressen hör persisk litteratur och kulturhistoria, iranska mytologier och religioner samt kontinuiteter mellan antikens och medeltidens Iran. Han är översättare av en rad persiska klassiker, däribland Rumi och Hafez, till svenska, och även författare till läroböckerna *Modern persisk grammatik* (3 uppl. 2017) och *Persiska för nybörjare* (2 uppl. 2016).

Carl Johan Erixon (f. 1991) är fil. kand. i latin, och har en studiebakgrund inom antik grekiska, jämförande indoeuropeisk språkforskning och iranska språk. Han har bland annat bott och arbetat i Teheran, där han studerade persiska språket och litteraturen vid Dehkhoda-institutet. Detta är hans debut som litterär översättare.

Forogh Hashabeiky (f. 1958) är docent i iranska språk, med inriktning på både modern persisk lingvistik och modern

persisk litteratur vid Uppsala universitet. Hon har skrivit ett flertal böcker och artiklar inom sina ämnen och gjort översättningar till och från svenska och engelska. Hon är översättare till LEXIN, svensk-persiskt lexikon.

Alexander Nilsson (f. 1984) är doktorand i iranska språk vid Uppsala universitet och översättare med inriktning på engelska, iransk, afghansk och tadzjikisk persiska samt i mindre omfattning även turkiska och arabiska. Detta är hans debut som litterär översättare.

Reza Rezvani (1946–2018) var poet och översättare med magisterexamen i språkvetenskap från Uppsala universitet. Under 2009 till slutet av sitt liv ledde Rezvani projektet *Poesi utan gränser* och handledde skolungdomarna i att skriva, framföra och tävla i poesi. Tillsammans med Anna Franklin publicerade han boken *Den osynliga litteraturskatten*, ett pionjärarbete som innehåller sju porträtt av invandrarförfattare på olika språk, samt smakprov på deras verk, översatta till svenska. Han har publicerat flera artiklar och två diktsamlingar: *Skapelsekanalen i mellanvärlden* (2016) och *Domedagen* (2018).

Farideh Rohlin (f. 1975) har avlagt kandidatexamen i iranska språk vid Uppsala universitet. Hon har studerat persiska språket och litteraturen vid Dehkhoda-institutet i Teheran och studerat översättningsteori vid Uppsala universitet. Detta är hennes debut som litterär översättare.

Anders Widmark (f. 1973) är doktor i iranska språk med fokus på Afghanistans litteraturer och språk. Han är nu verksam som översättare, lektör och terminolog. I majnumret (2011) av den amerikanska nättidskriften *Words Without Borders* förekommer han som gästredaktör och översättare av sju noveller från pashto

och dari till engelska. Våren 2020 utkommer han med en översättning av Mohammad Asef Soltanzadehs roman *Sinemāgar-e shahr-e Noqrah (Filmaren i Noqrah)*.

Nils Wiklund (f. 1947) är docent i psykologi, särskilt rättspsykologi med inriktning mot utsagepsykologi. Han har skrivit ett flertal artiklar inom sitt ämne och varit redaktör för böckerna *Svensk rättspsykiatri* och *Svensk vittnespsykologi*. Efter pensioneringen har han avlagt masterexamen i iranska språk vid Uppsala universitet. Han har översatt *Kamelfärden till Sverige* (2018) en autentisk berättelse om en iransk familjs flykt från Iran, samt Mohammad Ali Jamalzadehs epokgörande novellsamling *Det var en gång* (1922, på svenska 2016). Han har också skrivit boken *De svenska översättningarna av Omar Khayyam* (2017).

Kenneth von Zeipel (f. 1980) har avlagt masterexamen i iranska språk vid Uppsala universitet, och har tidigare även studerat svenska, nederländska, tyska, kinesiska och översättningsvetenskap. Han försörjer sig huvudsakligen som översättare av både skönlitteratur och sakprosa. Hittills har han producerat fyra publicerade romanöversättningar från nederländska, bland annat *Psalmupproret* (2008) och *Bröder* (2003). Sedan 2014 står han med på Flamländska litteraturfondens prestigefyllda lista över godkända översättare.

Bibliografi

Arberry, A. J. 1958. *Classical Persian Literature*, London: Novello & Co. Ltd.

Baraheni, Reza. 1989 [1368$_{SH}$]. *Qesse-nevisi* (Att skriva fiktion). Teheran: Alborz.

Blois, F. de. 2009. 'Pre-Islamic Iranian and Indian Influences on Persian Literature'. J. T. P. de Bruijin (ed.). *General Introduction to Persian Literature*. New York: I. B. Tauris. 333–44.

Cheheltan, Amir Hassan. & Foconi, Stefan. (red.). 2004. *Iran berättar: Dans på slak lina*. Stockholm: Tranan.

Farajzade, Habib (red.). 1988. *Suleimans flykt och andra noveller från Iran*. Lund: Kulturfront.

Jamalzadeh, Seyyed Mohammad Ali. 1921. *Yeki bud yeki nabud* (Det var en gång). Köln: Arash.

Kargar, Dariush. 2008. http://www.iranicaonline.org/articles/jame-al-hekayat. 2019-07-31.
-----. 2012. http://www.iranicaonline.org/articles/jawame-al-hekayat. 2019-07-31.

Martinsson, Carl G. (red.). 1983. *Getingboet och nitton andra noveller från Iran*. Stockholm: Askild & Kärnekull.

Mir Abedini, Hassan. 2011 [1389$_{SH}$]. *Dar setāyesh-e dāstān: maqālehā va goftoguhā* (En hyllning till fiktionen: essäer och intervjuer). Teheran: Cheshme.

Moayyad, Heshmat. (ed.). 1991. *Stories from Iran: A Chicago Anthology.* Washington, D. C.: Mage Publishers.

Mozaffari, Nahid. & Karimi Hakkak, Ahmad. (eds.). 2005. *Strange Times My Dear: The Pen Anthology of Contemporary Iranian Literature*. New York: Arcade Publishing.

Nouraie-Simone, Fereshteh. (ed.). 2014. *The Shipwrecked: Contemporary Stories by Women from Iran*. New York City: The feminist Press.

Payandeh, Hossein. 2010a [1389$_{SH}$]. *Dāstān-e kutāh dar Irān: dāstānhā-ye reālisti va naturālisti* (Noveller i Iran: realistiska och naturalistiska noveller). Teheran: Niloofar.

-----. 2010b [1389$_{SH}$]. *Dāstān-e kutāh dar Irān: dāstānhā-ye modern* (Noveller i Iran: modernistiska noveller). Teheran: Niloofar.

-----. 2011 [1390$_{SH}$]. *Dāstān-e kutāh dar Irān: dāstānhā-ye postmodern* (Noveller i Iran: postmodernistiska noveller). Teheran: Niloofar.

Sepanlou, Mohammad Ali. 1989 [1368$_{SH}$]. *Bāzāfarini-ye vāqeiyat* (Att återskapa verkligheten). Teheran: Negah.

Sheyda, Behrooz. 2014. http://www.bbc.com/persian/iran/2014/02/140210_144_35th_iran_revolution_persian_novel, 2019-08-16.

-----. 2016. *Traces of time: The image of the Islamic Revolution, the Hero and Martyrdom in Persian Novels Written in Iran and in Exile*. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.

Southgate, Minoo. (ed.). 1980. *Modern Persian Short Stories*. Washington, D. C: Three Continents Press.

Tafazzoli, Ahmad. 1997 [1376$_{SH}$]. *Tārikh-e adabiyāt-e Irān pish az eslām* (Den persiska litteraturens historia före Islam). Teheran: Sokhan.

Vatanabadi, Shouleh. & Khorrami, Mohammad Mehdi. (eds.). 2000. *A Feast in the Mirror: Stories by Contemporary Iranian Women*. Boulder, Col: Lynne Rienner Publishers.

-----. 2004. *Another Sea, Another Shore: Persian Stories of Migration*. Northampton, Mass: Interlink Books.

Yazdanfar, Farzin. & Green John. (eds.). 1993. *A Walnut Sapling on Masih's Grave and Other Stories by Iranian Women*. Portsmouth, N. H.: Heinemann.

Yazdanfar, Farzin. & Lewis, Franklin. (eds.). 1996. *In a Voice of Their Own: A Collection of Stories Written by Iranian Women since the Revolution in 1979*. Costa Mesa, Cal: Mazda Publishers.

Tillstånd

Dehqan, Ahmad. 2004 [1383$_{SH}$]. ‘Jag är er sons mördare’ (*Man qātel-e pesaretān hastam*) ur *Man qātel-e pesaretān hastam*. Teheran: Ofoq. Översatt och publicerat med tillstånd från författaren och förlaget.

Erfan, Ali. 1998 [1377$_{SH}$]. ‘Blankvapnet’ (*Selāh-e sard*) ur *Selāh-e sard*. Paris: Khavaran. Översatt och publicerat med tillstånd från författaren.

Golshiri, Siamak. 2017 [1396$_{SH}$]. ‘Spindeln’ (*Ankabut*) ur *Rozh-e qermez* (Det röda läppstiftet). Teheran: Cheshmeh. Översatt och publicerat med tillstånd från författaren och förlaget.

Goudarzi, Mohammad Reza. 2011 [1390$_{SH}$]. ‘Vad är lycka?’ (*Khoshbakhti chie?*) ur *Royāhā-ye bidāri* (Vakendrömmar). Teheran: Cheshmeh. Översatt och publicerat med tillstånd från författaren och förlaget.

Habibi, Hamed. 2011 [1390$_{SH}$]. ‘Buddhan på restaurang Virvelvinden’ (*Budā-ye resturān-e gerdbād*) ur *Budā-ye resturān-e gerdbād*. Teheran: Cheshmeh. Översatt och publicerat med tillstånd från författaren och förlaget.

Kargar, Dariush. 1996 [1375$_{SH}$]. ‘Uttåget’ (*Sefr-e ākhar*) ur *Arus-e daryā-yi* (Medusan). Uppsala: Afsane. Publicerat med tillstånd från Giti Raji.

Khodayi, Ali. 2017 [1396$_{SH}$]. ‘Landsvägen’ (*Jādde*) ur *Az miyān-e shishe az miyān-e meh* (Genom fönstret, genom dimman). Teheran: Cheshmeh. Översatt och publicerat med tillstånd från författaren och förlaget.

Mastour, Mostafa. 2016 [1395$_{SH}$]. ‘Några tillförlitliga skildringar av skärselden’ (*Chand revāyat-e motabar az barzakh*) ur *Tehrān dar baʿd az zohr* (Teheran på eftermiddagen), Teheran: Cheshmeh. Översatt och publicerat med tillstånd från författaren.

Mohebbali, Mahsa. 2005 [1383$_{SH}$]. ‘Några centimeter ner i jorden’ (*Chand sānt tu-ye zamin*) ur *Āsheqiyat dar pāvaraqi* (Kärlek i fotnoter). Teheran: Cheshmeh. Översatt och publicerat med tillstånd från författaren.

Nushazar, Hossein. 1998 [1377$_{SH}$]. ‘Herr Davoudis triviala tankar’ (*Aqāyed-e pish-e pā oftāde-ye āqā-ye Dāvoudi*) ur *Nāmehā-ye yek temsāh be hamzādash* (En krokodils brev till sin dubbelgångare). Stockholm: Baran. Översatt och publicerat med tillstånd från författaren och förlaget.

Rabihavi, Qazi. 1990 [1369$_{SH}$]. ‘Hålan’ (*Hofre*) ur *Az in makān* (Om detta ställe). Teheran: Mina. Översatt och publicerat med tillstånd från författaren.

Soltanzadeh, Mohammad Asef. 2008 [1386$_{SH}$]. ‘Du vars hemland inte är här’ (*To-yi ke sarzaminat injā nist*) ur *To-yi ke sarzaminat injā nist*. Teheran: Agah. Översatt och publicerat med tillstånd från författaren och förlaget.

Tabatabai, Nahid. 2015 [1394$_{SH}$]. ‘Korsordet’ (*Jadval-e kalamāt-e motaqāteʿ*) ur *Jāmedarān* (Avslöjandet). Teheran: Cheshmeh. Översatt och publicerat med tillstånd från författaren och förlaget.

ACTA UNIVERSITATIS UPSALIENSIS
Studia Iranica Upsaliensia
Editors: Carina Jahani and Bo Utas

---

1. CARINA JAHANI, Standardization and Orthography in the Balochi Language. 1989.
2. JUDITH JOSEPHSON, The Pahlavi Translation Technique as Illustrated by *Hōm Yašt*. 1997.
3. CARINA JAHANI, Language in Society — Eight Sociolinguistic Essays on Balochi. 2000.
4. SHOKOUFEH TAGHI, The Two Wings of Wisdom. Mysticism and Philosophy in the *Risālat uṭ-ṭair* of Ibn Sina. 2000.
5. ASHK DAHLÉN, Deciphering the meaning of revealed law. The Surūshian paradigm in Shi'i epistemology. 2001.
6. HASHEM AHMADZADEH, Nation and Novel. A Study of Persian and Kurdish Narrative Discourse. 2003.
7. FOROGH HASHABEIKY, Persian Orthography. Modification or Changeover? (1850–2000). 2005.
8. MEHRDAD FALLAHZADEH, Persian Writing on Music. A study of Persian musical literature from 1000 to 1500 A.D. 2005.
9. HELENA BANI-SHORAKA, Language Choice and Code-Switching in the Azerbaijani Community in Tehran. A conversation analytic approach to bilingual practices. 2005.
10. SERGE AXENOV, The Balochi Language of Turkmenistan. A corpus-based grammatical description. 2006.
11. MINOO SHAHIDI, A Sociolinguistic Study of Language Shift in Mazandarani. 2008.
12. JOHN R. ROBERTS, A Study of Persian Discourse Structure. 2009.
13. MARYAM NOURZAEI, CARINA JAHANI, ERIK ANONBY & ABBAS ALI AHANGAR, Koroshi. A Corpus-based Grammatical Description. 2015.
14. DARIUSH KARGAR, Ardāy-Vīrāf Nāma. Iranian Conceptions of the Other World. 2009.
15. BEHROOZ BARJASTEH DELFOROOZ, Discourse Features in Balochi of Sistan (Oral Narratives). 2010.
16. ERIK ANONBY & PAKZAD YOUSEFIAN, Adaptive Multilinguals. A Survey of Language on Larak Island. 2011.
17. ANDERS WIDMARK, Voices at the Borders, Prose on the Margins. Exploring the Contemporary Pashto Short Story in a Context of War and Crisis. 2011.
18. MEHRDAD FALLAHZADEH & MAHMOUD HASSANABADI, Shams al-aṣvāt, The Sun of Songs by Ras Baras. 2012.
19. V.S. RASTORGUEVA et al., The Gilaki Language. 2012.
20. FARIDEH OKATI, The Vowel Systems of Five Iranian Balochi Dialects. 2012.
21. GUITI SHOKRI, CARINA JAHANI & HOSSEIN BARANI, When Tradition Meets Modernity. Five Life Stories from the Galesh Community in Ziarat, Golestan, Iran. 2013.
22. FRANZ WENNBERG, On the Edge. The Concept of Progress in Bukhara during the Rule of the Later Manghits. 2013.
23. ALI MUHADDIS (Ed.), A Historical Poem on the Attack on Iran by the Afghans. Written by Nadīm Mashhadī in 1137 A.H. (1724/5 A.D.). 2014.
24. ERIK ANONBY & ASHRAF ASADI, Bakhtiari Studies. Phonology, Text, Lexicon. 2014.
25. ALI HASSOURI (Ed.), Jām-e Jahān-nemā-ye 'Abbāsi. The Abbasid "Planetarium Cup". On the Benefits of Wine. Written by: Qāẓi ebn Kāšef al-Din Moḥammad. 2014.
26. FOROGH HASHABEIKY (Ed.), International *Shāhnāme* Conference. The Second Millennium. (Conference Volume). 2014.
27. PADIDEH PAKPOUR, Identity Construction. The Case of Young Women in Rasht. 2015.
28. BEHROOZ SHEYDA, Traces of Time. The Image of the Islamic Revolution, the Hero and Martyrdom in Persian Novels Written in Iran and in Exile. 2016.

29. SHOKOUFEH TAGHI, A Typology and Classification of Three Literary Genres. Songs, Folktales, and Initiation Tales in Iranian Oral Literature and their Educational Function. 2016.
30. FARHAD SHAKELY, The Modern Kurdish Short Story. 2016.
31. MARYAM NOURZAEI, Participant Reference in Three Balochi Dialects. Male and Female Narrations of Folktales and Biographical Tales. 2017.
32. JAROSLAVA OBRTELOVÁ, Narrative Structure of Wakhi Oral Stories. 2017.
33. MAHMOUD HASSANABADI, ROUBIK JAHANI & CARINA JAHANI, A Unified Gospel in Persian. An old variant of the Gospels along with exegetical comments. Written by: Yahyā Ibn Ayvaz-e Tabrīzī-ye Armanī. 2018.
34. ERIK ANONBY & ASHRAF ASADI, Bakhtiari Studies II: Orthography. 2018.
35. JAROSLAVA OBRTELOVÁ, From Oral to Written. A Text-linguistic Study of Wakhi Narratives. 2019.
36. CARINA JAHANI, A Grammar of Modern Standard Balochi. 2019.
37. FOROGH HASHABEIKY (red.), Tavlan. En antologi med persiska noveller skrivna efter revolutionen i Iran 1979. 2020.